

TARTU ÜLIKOOL
SOTSIAALTEADUSTE VALDKOND

NARVA KOLLEDŽ
ÕPPEKAVA „KOOLIEELSE LASTEASUTUSE ÕPETAJA MITMEKEELSES
ÕPIKESKKONNAS“

Jana Gazejev
**VARAJANE EESTI KEELE ÕPE 4–5-AASTASTE LASTE RÜHMAS:
PROOVIUURING ÜHE LASTEAIA NÄITEL**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: pedagoogilise praktika metoodik Nelly Randver

NARVA 2020

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	6
1. TEOREETILINE ÜLEVAADE VARAJASE EESTI KEELE ÕPETAMISEST.....	9
1.1. Varasemad uuringud.....	9
1.2. Varajase eesti keele õpetamise vajadus.....	10
1.3. Varajase eesti keele omandamise perioodid.....	12
1.4. Lapse kui keeleõppija iseärasused.....	13
2. EESTI KEELE ÕPETAMISE VIISID VARASES EAS.....	15
2.1. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldamine mitmekeelses õppekeskkonnas.....	15
2.2. Keeleõppimise tingimused.....	16
2.3. Keeleõppimise meetodid.....	17
2.4. Eesti keele õpetaja toetus eesti keele omandamisel.....	19
2.5. Laste sihtkeele õppimist soodustav keskkond.....	21
2.6. Pilootprojekti üldmõiste.....	23
3. METOODIKA JA VALIMI KIRJELDUS.....	25
3.1. Prooviuuringu Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeelele rühmas töötappide planeerimine.....	25
3.2. Prooviuuringu rühma eesti keele õpetamise protsess.....	30
3.3. Uurimistöö eesmärk, hüpotees ja küsimused.....	41
3.4. Metoodika.....	42
3.5. Uurimismeetodi valik ja kirjeldus.....	42
3.6. Valimi koostamise alused ja kirjeldus.....	44
3.7. Andmeanalüüsi meetod.....	46
3.8. Uurimisprotseduuri kirjeldus.....	46
3.9. Andmete analüüs ja tõlgendamine.....	48
3.10. Järeldused.....	62
KOKKUVÕTE.....	67
SUMMARY.....	70
KIRJANDUS.....	72
LISAD.....	79

Kinnitus

Mina, Jana Gazejev, olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandus allikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....Jana Gazejev

allkiri

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Jana Gazejev,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose “Varajane eesti keele õpe 4-5-aastaste laste rühmas: prooviuuring ühe lasteaja näitel”, mille juhendaja on Nelly Randver, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Jana Gazejev

20.05.2020

SISSEJUHATUS

Eesti keele staatus tänapäevases ühiskonnas muutub aina tugevamaks, kuna nõudlus erinevate keelte oskuse järele maailmas üha suureneb. Eesti keel on muutunud suhtlusvahendiks erinevate kultuuride vahel ning on saanud edu pandiks multikultuurses ja mitmekeelses maailmas.

2017. aastal Haridus- ja teadusministeeriumi (HTM) poolt läbi viidud uuringu „Eesti keeleseisund“ tulemused näitasid, et eesti keele staatus on tugev. 2017. aasta seisuga õppis Eesti lasteaedades vene kodukeelega lapsi 9200. Neist ligi pooled käisid keelekümbelusrühmas või eestikeelses lasteaias. Uuringu põhjal selgus, et keelekümbelus on kõige efektiivsem siis, kui seda alustatakse võimalikult vara, näiteks lasteaias või algklassides. Keelekümbeluse kõrval säilib ka lapse emakeel. (Lukk jt 2017)

Aune Valki jt (2018) uurimuse andmetel läheb venekeelses lasteaias käinutest põhikooli edasi õppima 82% ning keelekümbelusklassis õppinutest 52% lastest. Valki sõnul toetab 80% Eesti emakeelsest ja venekeelsest elanikkonnast varajast riigikeele õpet, mis algaks juba lasteaias. Vaid 5% vastanuist leidis, et eesti- ja venekeelsed lapsed ei peaks käima samas lasteaias.

On ka vastupidiseid seisukohti (Turin 2017), mis leiavad, et venekeelsed lasteaiad tuleb sulgeda ning lapsed tuleb üle viia eestikeelsetesse lasteaedadesse, sest nii satuvad vene emakeelega lapsed juba varakult eestikeelses keskkonda, tundmata hirmu ning olles teadmatud vanemate võimalikest eelarvamustest.

Käesoleva bakalaureusetöö raames viidi läbi prooviuuring, eesmärgiga anda ülevaade varajasest eesti keele õppes venekeelses rühmas. Varajase eesti keele õppe läbiviimiseks on vaja koolitatud õpetajaid, kellel on teadmised eelkooliealiste laste arengust, lasteaias eesti keele kui teise keele õpetamisest lastele alates kolmandast eluaastast ning õppekorralduse nõuetest. Samuti peaksid õpetajad toetama võimalikult loomulikku keelekeskkonda. (Kärtner jt 2005: 3)

Bakalaureusetöö teema on aktuaalne, kuna eesti keele kui teise keele õppe areng on viimasel ajal saanud alushariduse põhiliseks küsimuseks. Samuti võib töös kirjeldatud pilootuuringu meetod tulevikus saada efektiivsemaks keeleõppemeetodiks, sest 4–5 aastased lapsed käivad vene rühmas koos eesti keele õpetajaga ja omandavad keele intuiitiivselt, kasutades oma loomulikku keeleõppevõimet. Keeleõppes eristataksegi kahte tüüpi õppimist: otsest (ingl *explicit learning*) ja kaudset õppimist (ingl *implicit learning*). Otsene õppimine toimub teadlikult (hõlmab nt grammatika õppimist ja vigade

parandust), kaudne õppimine enesele teadvustamata (nt keelekeskkonnas viibimisega). (DeKeyser 2008: 314, 321)

Eestis pole siinkirjutajale teadaolevalt varem varajase eesti keele õppe teemal uurimusi tehtud. Seoses prooviuuringu käivitumisega 2018. aastal tekkis võimalus uurida, millise keeleoskustaseme omandab venekeelne laps, kui ta õpib eesti keelt kahe õppeaasta jooksul „projektipõhiselt“.

Käesolev töö koosneb kolmest peatükist. Esimeses peatükis antakse ülevaade töö teoreetilisest taustast ning tutvustatakse varajase eesti keele õppe põhimõtteid, tuues esile teema päevakohasust. Samuti kirjeldatakse, miks teise keele omandamine lapsepõlves on kasulik ning tuuakse välja eesti keele omandamise perioodid ning lapse kui keeleõppija iseärasused.

Teises peatükis antakse ülevaade eesti keele õpetamise viisidest ja meetoditest. Samuti kirjeldatakse õppe- ja kasvatustegevuse korraldamist ning keskendutakse eesti keelt positiivselt mõjutavatele teguritele: õpetaja toetus eesti keele omandamisel, laste julgustamine ja innustamine, neis huvi tekitamine eesti keele vastu. Samas peatükis kirjeldatakse, kuidas laste arengut hinnata ning milleks seda vaja on.

Kolmandas peatükis tutvustatakse empiirilise uuringu metoodikat ja valimit, uurimistöö eesmärki, hüpoteesi ja uurimisküsimusi.

Uurimistöö eesmärk on uurida prooviuuringu näitel varajase eesti keele õppes kahe aasta jooksul omandatud oskusi 4–5 aastaste laste rühmas ja võrrelda saadud tulemusi sihtrühmas õppivate laste eesti keele oskustega.

Eesmärgist lähtuvalt otsitakse vastuseid järgmistele küsimustele:

1. Kuidas tulevad lapsed toime eesti keele kuulamise osaoskusega?
2. Millisel tasemel lapsed omandavad eesti keele kõnelemise osaoskused?
3. Kuidas omandavad lapsed kirjutamise ja lugemise osaoskused?
4. Kuidas tulevad lapsed toime eesti keele kultuuri tundmisega?
5. Kuivõrd erineb laste sõnavara ja suhtlusoskus läbi projektitöö õppimise sõnavarast ja suhtlusoskusest lastel kes õpivad eesti keelt 3 korda nädalas?

Kuna uurimistöö viidi läbi eksperimendina, milles osalesid mugavusvalimiga moodustatud katse- ja kontrollrühm, siis püstitati eksperimendi käigus hüpotees, mida püütakse kontrollida.

Töös püütakse leida kinnitus hüpoteesile, et prooviuuringus osalenud 4–5-aastaste rühmas on laste eesti keele osaoskused parem kui sihtrühmas, kus tegevused eesti keeles toimuvad kolm korda nädalas.

Bakalaureusetöö tulemuste teaduslik uudsus ja teoreetiline olulisus seisneb selles, et vanemate rühmade laste varajase eesti keele õppe oskused määratakse prooviuuringu käigus ning eesti keele õpetaja toetusel.

Bakalaureusetöö käigus loodi eesti keele õppematerjalid ja pildid, mis on esitatud lisadena töö lõpus. Lasteaiarühm, kus pildistati fotod, kasutab oma igapäevases tegevuses selle projekti põhimõtteid.

Antud töö sobib abimaterjaliks eesti keele kui teise keele õpetajatele ning keeleõppematerjalide koostajatele.

1. TEOREETILINE ÜLEVAADE VARAJASE EESTI KEELE ÕPETAMISEST

Varajase eesti keele õpetamise temaatika on käesoleval ajal eriti aktuaalne. Sellega on tegeletud juba XXI sajandi esimesest poolest, mil valitses arvamus, et kakskeelsus ja teise keele omandamine varases eluetapis tekitavad lastes segadust, takistavad nende võimet arendada normaalseid kognitiivseid funktsioone ning olla haridusvaldkonnas edukas. Kakskeelsete laste seas läbi viidud testid (vt nt Bialystoki 2017) on näidanud nende üldist suurt edumaad ühekeelsete laste ees.

Mida noorem on laps, seda paremini suudab ta jäljendada uusi helisid ja omandada sõnade õiget hääldust. Kolmeaastastel lastel on aega mänguliselt õppida. Lastel, kes kasvavad üles keeli õppides, tekib huvi erinevate kultuuride ja traditsioonide vastu ning nad leiavad kergemini oma koha ühiskonnas. Lisaks suurenevad täiskasvanuna karjäärivõimalused. (Ford 2014)

Tänapäeval on suurem osa maailma rahvastikust kaks- või mitmekeelne (Niiberg, Linnas 2007: 106) ning nüüdses lõimitud ühiskonnas on tänu uutele tehnoloogiatele muutunud ka laste keelekasutus. Juba väikeste laste igapäevaelu on mõjutatud meediast, mitmekultuurilisusest ning -keelsusest ja seda mitte üksnes lasteaias ja koolis, vaid ka perekonnas. (Widlok 2010)

1.1. Varasemad uuringud

Käesolevas alapeatükis on välja toodud tähelepanekud varasematest uuringutest, mis on peamiselt käsitletud varajast võõrkeelte õpet.

Toivo Niibergi ja Mare Linnase (2007: 107) sõnul on sage hirm, et kakskeelne laps areneb aeglasemalt, tal on väiksem sõnavara ning et ta saab ükskeelsetest hiljem kooliküpsiks. Seda, et kakskeelne laps hakkab hiljem rääkima, ei ole siiski tõestatud. Inimene on võimeline teisi keeli omandama igas vanuses, kuid mida varem, seda parem. Samal arvamusel on Helen Doron (2019), kes rõhutab, et aken võõrkeele omandamiseks emakeelse valdaja tasemel on lapsel avatud vaid seitsmenda eluaastani. Doroni sõnul on võõrkeelte õppimisel mitmeid eelised, näiteks paraneb keskendumisvõime ja mälu ning ennetab dementsust hilisemal eluetapil.

Rahvusvaheline uuring (Widlok 2011: 6) on näidanud, et varajane võõrkeele õpe arendab laste suhtlemispädevust ja keeletunnetust. Lapsed õpivad uusi keeli vaimustusega. Ka Harvardi ülikoolis läbi viidud uuring (Ford 2014) kinnitab teise keele õppimisest tulenevat tohutut psühholoogilist kasu, kuna see suurendab kriitilise mõtlemise oskust, loovust ja meelte paindlikkust väikelastel. Võõrkeeli õppivad lapsed edestavad testides eakaaslasi oma verbaalsete ja matemaatiliste näitajate poolest, mis näitab et lisakeele õppimine parandab kognitiivseid võimeid.

Kanada Yorki ülikoolis tehtud uuring (Doron 2013) näitas, et kakskeelsete laste teise keele oskus annab neile lugemise õpetamisel eelise. Nad saavad kasutada ühe keele ideid ja kogemusi teises keeles. Kui laps saab vanemaks, siis tema edukus ainult kasvab. Lisaks on kahes keeles lugemise oskus muljetavaldav.

Kyriakos Antoniou jt (2016) uuring laste kognitiivsete võimete kohta näitas, et kahes keeles kõnelevate laste mälu, tähelepanu ja kognitiivne paindlikkus on parem kui ühekeelsetel lastel.

Võõrkeele õppimisega alustatakse alushariduses 4–5 aastast (de Bot 2014: 409–418). On tehtud mitmeid uuringuid (Ghasemi ja Hashemi 2011, Rannut 2000), mis on näidanud, et teise keele õppimisel koolieelses õppeasutuses (lasteaias) on mitmeid eeliseid, näiteks omandab laps keele kiiremini ning räägib aktsendivabamalt. Teise keele omandamise uurimistulemused on näidanud, et selleks on soodsaim periood viiendast kümnenda eluaastani. Varajase teise keele õppimine stimuleerib lapse intellektuaalset arengut ning analüütilist mõtlemist, mis hõlbustab tulevikus teiste keelte omandamist. (Rannut 2000: 9)

Karin Freimann (2014) on uurinud 5–7-aastaste laste hinnanguid inglise keele kui võõrkeele õppimisele. Uurimuse tulemustest selgus, et lastele meeldis inglise keelt õppida ning nad pidasid selle õppimist lasteaias oluliseks. Krista Otto (2013) on uurinud varajase võõrkeele õppe eeliseid ja puudusi võõrkeeleõpetajate seisukohast. Uurimuse tulemustes toodi välja, et võõrkeele õpe laiendab lapse silmaringi, ta omandab uusi teadmisi ning saab teadmisi teisest kultuurist.

1.2. Varajase eesti keele õpetamise vajadus

Viimastel aastakümnetel on Eesti hariduselus toimunud pidevad muutused, mis üha jätkuvad – eriti pööratakse tähelepanu koolieelsetele lasteasutustele, kus on juba päevakorral ka varajase eesti keele õpetamise vajadus. Haridus- ja teadusminister Mailis

Reps (2018) avaldas plaani muuta kõik lasteaiad osaliselt eestikeelseks ja eesti keele õppe kohustuslikuks. Sellega on seotud muudatused alushariduse varases keeleõppes, mille eesmärk on toetada eesti keele õpetaja professionaalsust vene õppekeelega lasteaedades, et lapsed omandaksid lasteaia lõpetamisel eesti keele vähemalt A1 keeleoskustasemel. 2019–2022 aastani luuakse lasteaedadesse keeleõppe eesmärgil täiendavad eesti keele õpetajate ametikohad.

HTMi üldharidusosakonna alushariduse peaekspert Tiina Peterson (2018) on kirja pannud täpsemad muudatused ja edasise ajakava täiendavaks eesti keele õppeks lasteaedades:

- Kuni 15. augustini 2018 toimus ministeeriumiga kooskõlastamine ja avalik konsultatsioon sihtrühmadega.
- Alates 30. detsembrist 2018 toimus eeldatava eelnõu avalik konsultatsioon ja kooskõlastamise määratlemise aeg.
- 1. septembrist 2020 peaks seadus eeldatavalt jõustuma.

Samuti on Peterson (2018) rõhutanud, et kõigile lastele tuleb alushariduses tagada võrdsed võimalused, sh õpetajate keeleoskus ja professionaalsus eesti keele õppe toetamisel. Lapsed peavad lasteaia lõpetamisel omandama eesti keele, mis on omakorda põhihariduse omandamise aluseks.

Eesti keele oskus on Eestis elades iseenesestmõistetav, kuna see on vahend Eesti ühiskonnaga suhestumiseks. Varajast eesti keele õpet peetakse vajalikuks, kui seda seostatakse laste tulevikuga. Riigi ülesanne on tagada võrdsed võimalused kõigile kodanikele, mis tähendab, et keeleõppega peab alustama juba lasteaias. Seda toetab ka koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava § 9, kus on kirjas, et „eesti keele kui teise keele õpe tagatakse lapsele, kelle kodune keel ei ole eesti keel“. (RT 2008)

Eesti Hariduse Infosüsteemi (EHIS) andmed 2017/2018. õppeaasta kohta näitasid, 3–7-aastaste seas on 538 muu õppekeele rühma ja 59 laste erirühma. Vene õppekeele rühmades ei jätku eesti keele õpetajaid, ning see takistab lastel keele omandamist A1-keeleoskustasemel. EHISe andmetel vastas 2016/2017. õppeaastal riigikeele nõuetele 91% õpetajatest. Sama aasta andmete analüüsi põhjal mõjutab lasteaia õpetajate keeleoskus ning eesti keele õpetajate osakaal märgatavalt lapse edasiõppimist eesti õppekeelega koolis või keelekümluskoolis.

1.3. Varajase eesti keele omandamise perioodid

Colin Baker (2005: 343) on keeleõpet defineerinud kui protsessi, mille käigus omandatakse esimene või teine keel. Niiberg jt (2007: 20) toovad välja, et keel pole mitte ainult suhtlemisvahend, vaid ühtlasi ka sotsiaalse ja grupilise identiteedi tähis. Seega saab keele kasutamise või mittekasutamise kaudu anda edasi oma hoiakuid ja väärtusi.

Kuigi keeled arenevad maailmas üsna sarnaselt, jõuavad lapsed ühte või teise arenguetaapi sageli üsna erineval ajal ja moel. Siiski ei ole erinevused ükskeelsete ja mitmekeelsete laste vahel suuremad kui loomulikud individuaalsed. (Vihman 2019: 4) Merit Hallapi (2008: 194) sõnul erineb teise keele omandamine emakeele omandamisest selle poolest, et lapsel on juba ühes keeles olemas mingid teadmised või oskused, mille kaudu üritab ta omandada teist keelt. Mida küpsemad psühholingvistilised võimed, seda kiiremini omandatakse teine keel varases keeleetapis. Suhteliselt lühikese aja jooksul (kahe-kolme aastaga) võib (aga ei pruugi) kakskeelne laps hakkama saada juba sama hästi kui ükskeelne. (Kikas 2008: 197)

Teise keele omandamist koolieelses eas iseloomustavad teatud faasid: vaikiv periood (*silent period*) (Ellis 2000, Lakshmanan ja Selinker 2001), koodivahetus (*code swiching*) (Gardner-Chloros 2009, Rannut 2013), holofraaside (*holophrastic phrases*) kasutamine (vt nt Vygotsky 1962, Piaget 1971, Weitzman 1992, Elkind ja Flavell 1969) ja grammatiline interferents (*grammatical interference*) (Elkind ja Flavell 1969, Piaget 1971, Weitzman 1992). Need faasid on uue keele omandamise loomulik kulg ning nende tundmine vabastab õpetaja liigsest muretsemisest, lastele üle jõu käivate nõudmiste esitamisest ja nende tagant kiirustamisest. (Kärtner jt 2005: 3)

Paljud Eesti autorid (Rannut 2000, Kikas 2008, Kärtner jt 2006, Kulderknup 2008) on varase keele arengut iseloomustanud nn vaikiva perioodiga. See on aeg, mil lapsed puutuvad kokku uue keelega ning püüavad sellest aru saada. Vaikival perioodil ei hakka laps veel teist keelt rääkima, vaid ta kuulab ja säilitab seda. Vaikiva perioodi kestvus on igal lapsel individuaalne. See mõjub positiivselt keele õige häälduse omandamisele ning aitab vähendada vigu, mida tüüpiliselt teist keelt rääkides tehakse.

Samas tasub õpetajal meele pidada, et vaikival perioodil ei tohi last sundida, kuna see võib omakorda stressi esile kutsuda, vaid last tuleb julgustada (Kulderknup 2008: 44). Vaikival perioodil tuleks vaadelda, kuidas laps vabal ajal mängib, pöörata tähelepanu tema eripäradele ning seejärel koostada individuaalne arengukava, milles on täpsemalt

määratletud valdkonnad, milles on vaja last toetada (Kulderknup 2009: 56). Õpetaja võib leevendada vaiksest perioodist üleminekut erinevaid laule, salme ning kooris kordamist-rääkimist kasutades (Kärtner jt 2006: 16–17).

Vaikivale perioodile järgneb koodivahetus, mil laps tahab teises keeles kõnelda ja on selleks suuteline, kuid tema sõnavara ei ole selleks veel piisavalt suur. See ilmneb algusfaasis segakeelena, mis hiljem toimib keelevahetusena. (Rannut 2000: 10) Baker (2005: 129) liigendab keelte segamist järgmiselt:

- ülemineku periood (üleminek ühelt keelelt teisele),
- koodivahetus ehk ümberlülitumine (*code swithhing*, *code mixing*)
- keelte kokkupõrkumine.

Koodivahetusele järgneb holistiline faas, mille käigus jõuavad lapseni fraasid, mis saadavad igapäeva tegevusi, kuid mille üksikuid sõnu ta veel ei erista. Nii seostab laps tegevusi holofraasidega ehk rutiinsete kõnesegmentidega (Rannut 2003: 26). Rutiinsete tegevuste käigus omandabki laps keele mõistmise ning hakkab meelde jäetud sõnu ja väljendeid kasutama (Kärtner jt 2005: 3).

Grammatiline interferents avaldub näiteks selles, kui teises keeles kasutatakse emakeelele omaseid morfeeme, nt *максыет* 'maksab'; kui teise keelde kantakse üle emakeele grammatilisi suhteid, nt *isa ostis uus ratas* 'папа купил новый велосипед'; kui emakeelset morfeemi peetakse samaks teise keele morfeemiga; või kui teise keele morfeemi muudetakse emakeele morfeemi eeskujul, nt *nu* ja *vuot*. Grammatilise interferentsi faasis hakkab laps tasapisi järjest rohkem ja korrektsemalt sihtkeelt kasutama, ning jõuab paari aasta möödudes emakeelekõneleja tasemeni.

Viimaseks nähtuseks, mis võib kaasneda kakskeelsusega, on keelevahetus (*language shift*). See võib toimuda siis, kui kodus hakkab suhtluskeelena domineerima õppekeel, ning lõpuks kaasa tuua esimese keele vahetuse. (Rannut 2003: 19)

1.4. Lapse kui keeleõppija iseärasused

Selleks, et viia läbi varajast eesti keele õpet, on vaja erialase ettevalmistuse saanud õpetajaid, kellel on teadmised eelkooliealiste laste arengust ning eesti keele kui teise keele õpetamisest lasteaias alates kolmandast eluaastast.

On teada, et lapse emakeele omandamise kriitiline periood on kuni kolme aasta vanuseni, mille möödalaskmisel kõneoskus ei formeeru üldse. Järelikult toimivad

“kaasasündinud struktuurid” just selles eas eriti aktiivselt, ning hääbuvad seejärel ajapikku. (Niiberg jt 2007: 20)

Õpetajal on vaja olla teadlik lapse kui keeleõppija iseärasustest, mida on kirjeldanud mitmed autorid (Reilly 2000: 6–8, Curtain 1988: 67, Harmer 2001: 38, Merila 1997: 10–11, Kärtner jt 2006: 16). Kuna koolieelikud ei õpi keelt teadlikult, on vaja kasutada keele õpetamisel mängu ja mängustatud tegevusi. Lapsed osalevad hea meelega tegevustes, mis neile meeldivad või huvi pakuvad, nt sellistes, kus saab teisi lapsi ja täiskasvanuid matkida. (Kärtner jt 2006: 16) Laps vajab individuaalset tähelepanu ja õpetajad peavad seda pakkuma. Lapsi tuleb nimetada nimepidi, neid kiita, nende poole pöörduda jne. Eri vanuses koolieelikute tähelepanuvõime on erinev. Väiksematel lastel hajub tähelepanu kergemini, kuid samas suudab ta tegevusele keskenduda, kui see on köitev. Lapsed räägivad enamasti endast ja asjadest, mis parasjagu tema ümber toimuvad. Õpitud sõnu, mis jäävad väljapoole seda olukorda, on sageli raske meenutada.

3–4-aastaste laste sõnavara koosneb üksikutest sõnadest ja fraasidest, mida nad kas individuaalselt või kooris ütlevad. Samuti oskavad nad nimetada esemeid, mida õpetaja neile näitab või mis on varasemast loetud või kuulnud tekstidest tuttavad. 5–6-aastased lapsed oskavad juba moodustada lauseid etteantud või tuttavatest sõnadest või väljenditest. Samuti oskavad nad avaldada oma arvamust ning jutustada ümber juttu. 6–7-aastased lapsed moodustavad täislauseid etteantud märksõnadest jutustada piltide põhjal ümber lugu, esitada osaliste teksti jne. (Kärtner jt 2006: 53)

2. EESTI KEELE ÕPETAMISE VIISID VARASES EAS

2.1. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldamine mitmekeelses õppekeskkonnas

Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (RÕK) on välja toodud, et eesti keele õpe tuleb tagada neile lastele, kelle kodune keel ei ole eesti keel. Eesti keele õpet alustatakse kolmandast eluaastast lasteasutuses või selle rühmades, mille õppe- ja kasvatustegevus ei toimu eesti keeles. Seda tehakse kas erinevate keeletegevuste kaudu, lõimides keeleõpet teiste tegevustega või rakendades osalist keelekümblusmetoodikat.

Kärtner jt (2006: 67) on öelnud, et lasteaia arengu- ja tegevuskavades peab olema kajastatud eesti keele kui teise keele õpikeskkonna kujundamise kindlad eesmärgid. Õpikeskkond peab olema turvaline ning mõjuma innustavalt, et laps selles keeles mängida ja õppida sooviks. Õpikeskkonda kujundades tuleb aga arvestada keskkonna mõjusid, mis võivad olla kas ülekoormuslikud, alakoormuslikud või optimaalsed.

Ülekoormuslikus keskkonnas ei suuda inimene kogu ümbritsevat teavet töödelda, mistõttu hakkab ta sealt juhuslikku infot selekteerima, mille tagajärjel võib osa infost kaotsi minna. Lasteaias tuleb arvestada sellega, et lapsi ei tohiks üle koormata õppematerjalidega, seevastu tuleks rohkem selgitada ning läheneda lapsele eakohaselt.

Alakoormuslikus keskkonnas on seevastu teavet vähe. Keskkond, milles viibitakse, on liiga lihtne, ei paku piisavalt tegevusi ja ärritajaid ning võib esile kutsuda igavust. Keeleõppes väljendub see selles, et õpilase keeleoskustaset alahinnatakse, näiteks antakse talle liiga lihtsaid õppematerjale, korratakse pidevalt juba õpitut vmt, mille tagajärjena võib õpilase huvi õppimise vastu kaduda ning motivatsioon langeda. Optimaalne keskkond jääb üle- ja alakoormusliku keskkonna vahele ning tähistab sellist keskkonda, mis toetab lapse üldist arengut ning on talle ea- ja jõukohane. (Kärtner jt 2006: 67)

Merit Hallap (2008) rõhutab, et teise keele omandamine sõltub tema huvist ja motivatsioonist. Mida motiveeritum on inimene, seda rohkem võimalusi ta keele kasutamiseks otsib. Last motiveerib integratiivne motivatsioon, mis tekib kontakti otsides (õpetaja ja teiste lastega suheldes), ja mille eesmärk on eelkõige emotsionaalsete vajaduste rahuldamine. (Kikas 2008: 193-197)

Monika Märka jt (2009: 46–47) sõnul peaksid õpetajad keelt järjepidevalt õpetama, õpitut korrates ning seda erinevates kontekstides kasutades. Lapse suhtumine nii oma

emakeelde kui õpitavasse keelde peab jääma positiivseks. Lapsed õpivad mängides, seetõttu peab keeleõpe olema mängustatud, vaheldusrikas ja huvitav. Soovitav on keeleõppes kasutada eri tüüpi tegevusi, nt liikumist, laulmist, käelisi tegevusi, mitmesuguste ürituste külastamist jms. Keeleõpe on viljakas, kui õpetamiseks kasutatakse näitlikustavaid vahendeid, miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat ja rütmi. Õpetaja peaks lapse tehtud vigadele lähenema taktitundeliselt ning rõhutama, kuidas on õigesti. Ta peaks pidevalt jälgima lapse arengut ning abi saamiseks vajadusel konsulteerima spetsialistidega (nt logopeediga). Kasuks tuleb, kui ruumis, kus keelt õpitakse, on õpitavas keeles tähistatud siltidega pilte, esemeid jmt, aidates nii sõnavara kergemini omandada.

Keele omandamiseks on oluline viibida õpitava keele keskkonnas, kus laps kuuleb keele kõla ja intonatsiooni ning grammatiliselt korrektseid lauseid ning keele säilimiseks on vaja seda palju kasutada. (Baker 2005: 119-120)

2.2. Keeleõppimise tingimused

Keele õppimist mõjutab olulisel määral keelekeskkond, sihtkeeles suhtlemine ning lapse soov suhelda. (Rannut 2003a: 14) Selleks, et lapsed keelt räägiksid, peaks see neile olema nauditav, väärtuslik ja kasulik eri eluvaldkondades ning samuti laste meelt lahutama. Teise keele oskuse säilitamiseks tuleb lapsele selles keeles pakkuda teda huvitavaid ja motiveerivaid tegevusi nagu muusika- või näitemängud ja lavastused, kuna laps tunneb keele kasutamisest meelelahutuse kaudu rohkem rõõmu.

Õpetajad peavad arvestama sellega, et iga õppija on erinev ning keelt õpetades tuleb neil arvestada paljude asjaoludega. Carol Reed (2003) on välja toonud järgmised tegurid:

1. Õpikeskkond peab olema loomulik ja autentne ning eakohane. Keelt peaks olema võimalik kasutada erinevates toimingutes. Jõukohane materjal tõstab lapse motivatsiooni, pakub eduelamuse ning parandab nii käitumist kui õppimisvõimet, soodustades mõttetegevust ja aidates kujundada positiivset enesehinnangut ja minapilti.
2. Keeleõpe peab olema seotud õpivaldkondade ja toimingutega, millega selles vanuses laps ka oma emakeeles tegeleb.
3. Mida kõrgema keeleoskustasemega laps, seda rohkem ja raskemat materjali võib talle anda.
4. Arvestada tuleb lapse lasteaiavälise keelekeskkonnaga.

5. Õpetaja peab arvestama, et lapsed on uudishimulikud, mis tekitab neis omakorda soovi ja vajaduse õppida.
6. Oluline on individuaalne lähenemine ja õpetaja peab seetõttu iga lapsega eraldi tegelema, et lapsed saaks aru, et neist hoolitakse.
7. Lapsed õpivad keelt kõige paremini suheldes ning seetõttu on eelistatud ülesanded, kus nad saavad üksteisega koos töötada, üksteist aidata, jagada kogemusi, omavahel suhelda ning teha end õpitavas keeles omal moel arusaadavaks.
8. Keeleõping peaksid olema loov ja lõbus tegevus, aidates nii välja tuua lapse individuaalset andekust. (Baker 2005: 119-120)

Helen Doron (2019) rõhutab, et pole vaja muretseda selle pärast, millest lapsed aru ei saa. Algteadmisi omandatakse järk-järgult ning mida nad esimesel nädalal ei mõista, sellest saavad nad aru järgmisel nädalal. Järelikult peavad lapsed süstemaatiliselt riigi- või võõrkeelega tutvuma, kui nad tahavad seda mõista ja rääkida.

2.3. Keeleõppimise meetodid

Kuna kõik inimesed ning nende vajadused on erinevad, siis on raske välja tuua ühte efektiivset keeleõppimise meetodit. Meetod, mis sobib ühele inimesele, ei pruugi teisele inimesele absoluutselt sobida. See võib olla ka põhjuseks, miks keele õppimiseks on nii palju erinevaid võimalusi – nii saab igaüks ise valida endale sobiva.

Üks esimesi eesti keele õpet toetavaid programme oli Keelekümblusprogramm. Kui sellega Eestis 2000. aastal alustati, osales programmis neli kooli. 2017. aasta lõpuks oli keelekümblusprogrammiga liitunud 63 lasteaeda. Tänu sellele meetodile valdavad õpilased mõlemat keelt kõrgel tasemel, nad mõistavad ja väärtustavad mõlemat kultuuri, kuid säilitavad ka oma rahvusliku identiteedi. (KKE 2012)

(Kärtner jt 2005, Kingisepp ja Sõrmus 2000) on väikelapse kõne arendamiseks soovitanud **audiolingvaalset keele õppemeetodit** (*the Audio-Lingual Method*). Teised on jällegi seda meetodit kritiseerinud – sel viisil omandatud keeleoskus on papagoilik, keelt õpitakse helilindilt dialooge kuulates ning sõnu ja väljendeid pähe õppides. Õpetaja peaks keelt võimalikult mänguliselt õpetama.

Teine võimalik meetod on **kommunikatiivne keeleõppemeetod** (*the Communicative Approach, Communicative Language Teaching*) (Kingisepp ja Sõrmus 2000, Kärtner

2005, Rannut 2003), kus keeleõppijad kasutavad keelt oma mõtete, emotsioonide, tunnete ja vajaduste väljendamiseks. Õpetaja ei pruugi keelevigu parandada, ta peab lapsi suunama ja aitama, et need suudaks oma mõtteid edasi anda. Keeleõpe toimub tegelikku elu peegeldavate ja igapäevaste tegevuste käigus: õppekäikudel, õpi- ja mängukeskustes, õues mängides, õpetajaga ning rühmakaaslaste ja sihtkeele valdajatega suheldes.

Kolmas meetod on **otsene meetod** (*the Direct Method*), mille käigus omandatakse võõrkeel seda emakeelde tõlkimata, keskendutakse õpitu järjekindlale harjutamisele. Selle tulemusel omandatakse igapäevane sõnavara erinevate tegevuste ja žestide kaudu, nt esemete, piltide ja näitlemise teel. Vigadele erilist tähelepanu ei pöörata, kuna need kaovad keeleõppimise käigus iseenesest. (Kingisepp ja Sõrmus 2000:15)

Loomuliku keeleõppemeetodi (*the Natural Approach*) puhul loob õpetaja lastele loomuliku keelekeskkonna, kus on meeldiv ja pingevaba õppida. Lapsed ei õpi keelt teadlikult, vaid püüavad väljendada oma mõtteid ja soove. Põhitähelepanu on sõnavara laiendamisel, eneseväljendusel ning enesekindluse suurendamisel. Selleks, et lapsed saaksid sõnade tähendusest ja käskluste sisust paremini aru, kasutatakse erinevaid esemeid, pildimaterjali, kehakeelt, miimikat, žeste ja konteksti järele aimamist. Kuna suhtlus käib mängude ja muu huvittegevuse kaudu, siis sobib loomulik keeleõppemeetod eeskätt väikeste laste õpetamiseks. (Kärtner jt 2005:15)

Ülesandepõhise keeleõppe meetodi (*the Task-based Language Learning*) puhul tunnevad lapsed end teist keelt õppides suhteliselt mugavalt ning hakkavad seda kasutama juba siis, kui nad veel vigu teevad. Ülesandepõhise meetodi puhul pööratakse tähelepanu sellele, et õppijad kuuleksid autentset keeleainest, saaksid õpitavat keelt kasutada oma mõtete väljendamiseks ning et õppijad oleksid motiveeritud. Lastel on hea mälu ning nad on suutelised kuulnud-nähtut üsna väikese vaevaga taastoota. Lapsed on tüdinemata valmis korduvalt samu mängu mängima, samu laule laulma, samu lugusid kuulama. Vigu parandatakse kaudselt. (Kingisepp ja Sõrmus 2000:40, Kärtner jt 2005: 24–25)

Teise keele õpetamisel kasutatakse ka mitteverbaalseid strateegiaid. Üks neist on täielikul füüsilisel reageerimisel põhinev meetod (TPT ehk *the Total Physical Response*) (Asher 1977), mis põhineb stressivabal kontekstuaalsel keele ja teadmiste omandamisel ning seisneb selles, et keelt õpitakse füüsilise tegevuse ja visualiseerimise kaudu paremat ajupoolkera aktiveerides. Seda meetodit tuntakse ka käsutäitmismeetodi (*imperative drill*) nime all (vt Kingisepp ja Sõrmus 2000: 29) – laps saab esmase keele

selgeks lihtsate käskude ja keeldude täitmise teel (nt *Pane müts pähe!*, *Tõuse püsti!* vmt). See meetod sobib eriti hästi laste ja algajate õpetamiseks.

2.4. Eesti keele õpetaja toetus eesti keele omandamisel

Eestis kasutatakse varajases eesti keele õppes enim 3–7-aastaste laste õpetamisega seotud seisukohti ja põhimõtteid, millest paljud on universaalsed ning on aktuaalsed ka kooli võõrkeeletundides. Kärtner jt (2006: 20–21) on välja toonud järgmised seisukohad ja põhimõtted:

- Kuna võõrkeelt õpitakse suhtlemise teel, tuleb keeletunnis ergutada seda kasutama suhtlemisvahendina.
- Õppematerjali esitades, harjutades ja hinnanguid andes tuleb arvestada, et keele omandamise protsess on individuaalne, ning see sõltub lapse keeleoskustasemest ja keele omandamise tempost, muidu võib lapsel kaduda huvi ja motivatsioon.
- Keelt õpetades tuleb tugineda lapse keelelisele ja üldkognitiivsele kogemusele.
- Lapsed peaksid olema teadlikud sellest, mida nad hakkavad õppima.
- Väikese lapse õpetamisel tuleb pöörata suurt tähelepanu näitvahenditele, õpetaja miimikale ja liigutustele.
- Õpetaja jutt peab olema loomulik, emotsionaalne, ning lapsele arusaadav.
- Lapsele antavad juhtnöörid peavad olema lihtsad ja selged.
- Kuna laps ei suuda korraga vastu võtta ega meelde jätta kuigi palju uut teavet, tuleks käsitleda lapsele emotsionaalselt lähedasema teema ja sisuga keeleainest.
- Keele õpetamisel tuleb säilitada mänguline element, mis aitab motivatsioonil püsida. Seetõttu on ka lasteaia keeletundides valdav mänguline keeleõpe, mis võimaldab keelt kasutada tegevustes ja loomulikes suhtlussituatsioonides.

Õpetaja peab aitama lapsel end väljendada, samuti aidata arendada hääldust ja väljendusoskust, ta ei tohiks parandada vigu, vaid korrata lause õiget varianti. Õpetaja peab lastele pakkuma erinevaid (keelelisi) tegevusi, mille raames nad saaksid suhtluskeelt arendada, ning nende tegevuste ajal lastele küsimusi esitada. Kasuks tuleb mitteverbaalsete vahendite (nt piltide, esemete jne) ja eri kõnearendusstrateegiate kasutamine. Õpetaja peab jälgima, et lapsed õpivad sõnu ja grammatikat kaastekstiga seostatult. (Rannut 2000: 29)

Lapse eesti keele arengu hindamine

Hindamine (Kondrat 2009) hõlmab lapse arengu kohta süstemaatilise teabe kogumist, selle teabe analüüsimist ja tagasiside andmist. Kuna iga lapse keele õppimise võimed on erinevad, siis erinevad ka saavutatud õpitulemused. Eesti keele õpetaja võib lapse eesti keele kui teise keele arengut hinnata seda eelkõige tema varasemate tulemustega võrreldes. Nii on ka teise keele õppimine edukam. Seetõttu ongi hindamine vajalik eelkõige õpetajale endale, aga ka vanematele, kes soovivad tagasisidet lapse edasijõudmise kohta. Hindamise eesmärk on välja selgitada, kas on toimunud edasimineku ning mis valdkonnas on vaja lapse teise keele arengut senisest enam toetada. Lapse kõnet tuleb individuaalselt hinnata suhtluse, grammatika (nii laused kui ka vormid), sõnavara ja häälduse tasandil. Keelearengu hindamisel võivad abiks olla Eesti Logopeedide Ühingu arengunäitajad. Need on küll mõeldud üksikeelsete laste jaoks, kuid nende eeskujul võiks arvestada kõne komponentide omandamise järjekorda, mitte lapse bioloogilist vanust. (Argus jt 2018)

Töö lastevanematega

Eesti keele omandamiseks ei piisa ainult õpetajaga seotud tegevustest. Niiberger jt (2007: 16), Rannut (2003b), Belova (2005) ning Kikas (2008) soovivad korraldada tegevusi väljaspool lasteaeda, mis aitavad lapsevanemal avardada lapse keelekasutusvõimalusi. Selleks võib soovitada lapsevanematele:

- ergutada last looma ja hoidma sõprussuhteid eesti lastega ka väljaspool lasteaeda,
- lugeda lapsele eestikeelseid raamatuid,
- kuulata koos audioraamatuid ja lastemuusikat,
- käia koos lapsega teatris või kinos.

Isegi kui lapsevanem ise ei valda eesti keelt, on oluline, et nad last toetaks. Nad peaksid vestlema regulaarselt lasteaias toimuva üle, innustama oma last, külastama nendega eestikeelseid üritusi ning vaatama koos eestikeelseid multifilme ja telesaateid.

Mida parem on lasteaia ja kodu koostöö, seda kiiremini laps kohaneb ning sulandub kollektiivi. Lasteaia koostöö vanematega tekitab usaldusliku suhte õpetaja ja vanema vahel ning motiveerib õppima nii lapsi kui vanemaid endid. (Tuul jt 2011)

Teise keele õpetamine lapsele on tulemuslik siis, kui kõik lapsega tegelevad õpetajad teevad koostööd. Samuti on tähtis lasteaiatöötajate (eriti rühmaõpetaja ja eesti keele õpetaja) ja lastevanemate koostöö. Oluline on vanemad oleksid kursis keeleõppe tänapäevaste põhimõtete ja meetoditega, keeleõppe korraldusega lasteasutuses, kasutatavate õppematerjalidega, õpisisuga ning lapse saavutustega. Lapsed kohanevad paremini, kui on läbi arutatud lapse emakeele ja lasteasutuse töökeele küsimused ning käsitletud kultuurierinevused ja rahvuslik eripära.

Lasteasutus peaks nõustama lastevanemaid eesti keele õppe küsimustes näiteks rühmakoosolekutel ja individuaalvestluste ajal, aga ka erinevate keeleõppematerjalide jagamise teel. Kasuks tuleb see, kui lapsevanemad on kursis nädala jooksul käsitletavate teemade ning nende õppesisuga (laulud, luuletused, mängud, kunsti- ja liikumistegevused). Samuti tuleb vanematele pakkuda võimalust osaleda lahtistes tegevustes, õppekäikudel ning Eesti-teemalistel ja eestikeelsetel üritustel. Lasteasutuse pedagooge võib pidada koostööpartneriteks muukeelsest ja muust kultuurirühmast pärit lapse perele – nad tutvustavad eesti keelt ja kultuuri, toetavad last tema oma rahvuskultuuri ja etniliste erinevuste säilitamisel ning võimaldavad perel tutvustada oma kultuuri teistele lastele ja peredele rühmas. (Märka jt 2009: 61)

2.5. Laste sihtkeele õppimist soodustav keskkond

Ülle Rannut (2003: 27) on avaldanud mitmetel uuringutel põhinevat arvamust, et turvalises stressivabas keskkonnas on teise keele omandamine kiirem ja edukam, sest õpilased julgevad võtta riske ega karda ennast väljendada. Kärtneri jt (2006: 67) sõnul peab õpikeskkond olema turvaline ning innustama last mängima ja õppima.

Urve Läänemets (2001: 13) on välja toonud õpikeskkonna kolm põhilist valdkonda:

- Ruumikeskkond: ruumi funktsionaalsus peab vastama laste eale ja arengule.
- Õppevara: mänguvahendid, mudelid, trükised, õppevahendid.
- Inimkeskkond: hõlmab töökorraldust ja ühise eesmärgi nimel tegutsevaid inimesi

Soodne keskkonnamudel

Selleks, et toetada eesti keele kui teise keele keskkonda, võib õpetaja kasutada kõiki rühmaruume, kus liiguvad nii lapsed kui ka lastevanemad. Õpikeskkond toetab keeleõpet, kui rühmaruumidesse, WCsse, garderoobi, magamistuppa, lakke, akendele, ustele ja mööbli peale on riputatud eestikeelsed temaatilised pildid ning koridori seintele temaatilist sõnavara ja luuletusi. Kasuks tuleb eestikeelsete ürituste korraldamine, hommikuringi loomine, ning õpilaste kaasamine juba olemasolevatesse eesti keele rühmade tegevustesse.

Maret Põlluste (2014: 39) peab haridusprogrammi „Hea algus“ (*Step by Step Program*) metoodikast lähtuvalt oluliseks, et rühm jagatakse mitmeks tegevuskeskuseks (nt kunstikeskus, lauamängukeskus, lugemis- ja kirjaoskuskus, ehituskeskus, teaduskeskus, vee- ja liivamängukeskus, kokanduskeskus, spordikeskus ja arvutikeskus), kus lapsed tegutsevad väikeste rühmade kaupa.

Õpetaja võib tegevusi korraldada õues ning viia seal läbi eesti keele liikumismänge. Õppimine õues annab lasteaia siseruumidega võrreldes rohkem võimalusi ja liikumisruumi, õpetajal on rohkem vabadust ning õppijal on võimalik paremini keskenduda, kuna värske õhu käes õppimine parandab õppimis- ja meeldejätmisvõimet. (Nugin 2017: 97–103)

Kokkuvõtvalt võib öelda, et teise keele õpetamisel tuleks integreerida visuaalseid ja mitteverbaalseid abivahendeid ja õpetamisstrateegiaid, mis võimaldaksid füüsilist tegevust ja liikumist. See aitab õpilastel lõdvestuda, suurendab turvatunnet ning aitab vältida tarbetut stressi. Füüsilised tegevused aitavad ka nõrga keeleoskusega lastel aktiivselt osaleda – nii tekib neil suurem arusaamine sihtkeelsest kõnest ning see aitab neil sõnu ja väljendeid paremini meelde jätta. (Rannut 2003 :23)

Rutiin ja muud tegevused

Eesti keele kui teise keele õpe peaks võimalikult palju olema lõimitud lasteaia muude õppevaldkondadega, sest kõik valdkonnad toetavad teineteist ning moodustavad ühtse terviku. Eesti keele kui teise keele õpe ei saa asetseda väljaspool seda tervikut, vaid peab olema terviku osa. Õppevaldkondi integreerides laste mõtlemine avardub. (Kärtner jt 2006)

Heidi Minlibajeva (2014) väidab, et lapsel on kergem omandada igapäevaelus vajalikke väljendeid ja sõnavara, kui neid korraldatakse sageli läbi erinevate tegevuste. Rutiinsed tegevused toetavad oluliselt keeleõpet – need loovad turvatunde, kuna tegevusi korraldatakse päevast päeva. Minlibajeva sõnul kasutavad paljud õpetajad töös

haridusprogrammist „Hea Algu“ võetud elemente nagu näiteks hommikuring, mille suureks eeliseks on võimalus diskussiooni kaasata ka häbelikumaid lapsi, kes üldjuhul üksinda rääkida ei julge; või hommikune tervitamine, lühidalt oma tunnetest rääkimine, sünnipäevade tähistamine jne.

Selleks, et lapsi rääkima panna, kasutatakse ka laulmist, muinasjuttude kuulamist, pantomiimi ja draamat, tähtpäevade tähistamist, lasteaia territooriumi ja lasteaia ümbrusega tutvumist. Samuti aitavad kaasa õuetegevused ja erinevad mängud (nt keele-, liikumis-, loovmäng) ning kodu ja perekonnaga seotud asjad (lemmikmänguasjad, koduloomad, pereliikmete sünnipäevad). (Kärtner jt 2005: 3) Mitmed autorid (Henno 2012, Niiberg jt 2007) on rõhutanud, et mäng on väikese inimese tõsine töö. Ka õppimine paneb last pingutama, tegutsema ja mõtlema, mis aitab kinnistada teadmisi ja oskusi. Mängides õpib laps rääkima lihtsate lausetega, kinnistab õpitud sõnu ja kordab õpitut iseseisvalt.

Õpetaja teeb igast mängust kokkuvõtte, annab lapsele tagasisidet ning kiidab mängus osalejad. Lapsele peaks sellest jääma positiivne emotsioon. (Kütims ja Puik 2009: 10) Lapse motiveerimiseks saab kasutada preemiasüsteemi, nt kiitust või kleebiseid; ning innustamiseks võistkondlikku võistlust ja kollektiivse õppevormi kasutamist.

Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) vahendite kasutamine

Selle, millised peavad olema koolieelse lasteasutuse õpetaja teadmised ja oskused, määratleb õpetaja kvalifikatsiooni kutsestandard (tase 6). See sätestab, et õpetaja peab õppematerjalide loomiseks ja koostamiseks kasutama digivahendeid (nt muusikakeskust, arvutit, tahvelarvutit, robotikat) ning korraldama digipädevuse arengut.

2.6. Pilootprojekti üldmõiste

2016. aastal algatati Euroopa Nõukogu poolt Kaasaegsete Keelte Euroopa Keskuses (ECML) projekt, mille eesmärk on aidata õpetajatel noori lapsi kultuuriliselt ja keeleliselt mitmekesise maailma probleemide edukaks lahendamiseks ette valmistada. Projekti innovaatilised aspektid on suunatud nii õppijatele kui ka õpetajatele, aga ka teistele õppejõududele. Seetõttu omistatakse võrdne tähtsus nii õppimisele kui ka varajasele keeleõppele. Kakskeelsus on levinud paljudes maailma paikades, sealhulgas Euroopas.

2018. aasta aprillis HTMi algatatud projekt “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas“(edasipidi *pilootprojekt*) rajati selle dokumendi põhjal. Pilootprojekti eesmärk on parandada eesti keele õppe kvaliteeti vene õppekeele lasteaiarühmades ja võimaldada süsteemse varajase keeleõppe täienduskoolitusi ja õppevahendeid. Pilootprojekt toetab eestikeelsete õpetajate professionaalsust rühmameeskonnas ja loob lastele lasteaias eesti keele omandamiseks kvaliteetse õpi- ja kasvukeskkonna. Projekti raames eraldati riiklik toetus 53 Tallinna linna ja Ida-Virumaa omavalitsuste eestikeelse õpetaja tööjõukuludeks, koolituseks ja õppevahenditeks. (Argus jt 2018)

3. METOODIKA JA VALIMI KIRJELDUS

Peatükis tutvustatakse empiirilise uuringu metoodikat ja valimit, uurimistöö eesmärki, hüpoteesi ja uurimisküsimusi ka kirjeldatakse kuidas prooviuuringu rühma eesti keele õpetamise protsess toimus.

3.1. Prooviuuringu Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas **töötappide planeerimine.**

Selles alapeatükis kirjeldatakse etapiliselt prooviuuringu ellurakendamist.

Alates 2018. aasta sügisest viiakse lasteaias Tareke läbi pilootprojekti "Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas" (edaspidi: prooviuuring). Lasteaia juhtkonna ettepanekul alustati projekt ellu viima 4–5-aastaste laste rühmas, kuna nad õpivad lasteaias veel kolm aastat. See annab võimaluse rakendada vajalikke õppemeetodeid ja võtteid pika aja vältel, et saavutada kindlaks määratavaid tulemusi, mida saab võrrelda tulemustega teisest lasteaia rühmast, kus eesti keele tegevused toimuvad kolm korda nädalas.

Kuna prooviuuring oli uus, ei olnud enne tööle asumist ühelgi sellest osavõtjal ettekujutust selle kohta, mida on töö korraldamise protsessiks vaja teha ning milliseid meetodeid eesti keele õppimisel positiivsete tulemuste saavutamiseks kasutada. Projekti alustamisega samaaegselt hakkas grupi personal – kaks vene keeles kõnelevat õpetajat ja direktor – külastama kvalifikatsioonikursusi. Seal õpiti, mis roll on varajasel keeleõppel lapse kognitiivse arengu toetamisel; kuidas keelt omandada läbi mängu, lapsest lähtuva õppimise ning kasvatus; anti teavet (mitmekeelse) lapse eesti keele kui teise keele arengu taseme ja lapse individuaalsuse arvestamise kohta õppe- ja kasvatustegevustes ning mitmekeelse lapse suhtumise kohta mitmekeelsusesse.

Tutvumine prooviuuringuga äratas koheselt osalejate huvi uues suunas töötamise ja eesti keele varajase õppimisega seotud muudatuste vastu eelkoolihariduses. Uus meetod saaks tulevikus efektiivsemaks keeleõppemeetodiks, sest 4–5-aastased lapsed käivad vene rühmas koos eesti keele õpetajaga ja omandavad keele intuiitiivselt, kasutades oma loomulikku keeleõppevõimet.

Kuna eestikeelse õpetaja töö korraldamine prooviuuringu raames ei olnud algselt reguleeritud, tekkis enesestmõistetavalt küsimus, kuidas tegevusi korraldada. Prooviuuringu raames loodi lasteaias töörühm, kes töötas välja õpetaja töö

lähenemisviisid, ülesanded ja aluspõhimõtted ning otsustas, et õpetaja töötab tavaõpetajana, kuid eesti keeles ning tihedas koostöös venekeelsete õpetajatega.

Eesmärgiks pandi meeskonnatöö ja lastega kontakti saavutamine. Sõbralik ja lähedane meeskond loodi väga kiiresti. Eesti keele õpetajal kujunes hea koostöö nii venekeelsete õpetajatega kui ka abiõpetajaga. Prooviuuringu vastu oli huvi suur – koostööst oodati suurt kasu lastele ja laste arengule. Eesti keele õpetaja alustas laste usalduse võitmiseks mänguga kui laste loomuliku tegevusega.

Prooviuuringu tegevus plaaniti nii kauaks kuni projekt kestis ja see toimus kahe õppeaasta jooksul.

Prooviuuringu uuenduslike aspektide määramiseks tehti esmalt kindlaks selle sihtrühmad ning sihtrühmade olulisus prooviuuringus. Projekti sihtrühmadeks määrati **lapsed, rühmaõpetajad, eesti keele õpetaja ja lapsevanemad.**

Prooviuuringu olulisus kõigi osalejatele jaoks:

1. Projektist võtavad osa 4- kuni 5-aastased lapsed.
2. Lapsed õpivad eesti keelt mängu kaudu.
3. Laps tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu.
4. Laps õpib eesti keelt läbi suhtlemise: kordab täiskasvanu järel, matkib neid ja õpib vestluskaaslaselt.
5. Õpetaj aitab omandada eesti keelt näitlikkuse, tegevuste, mängude ja kõne baasil ning lähtudes rühma temaatilisest õppekavast.
6. Lapsevanemad võtavad aktiivselt osa projekti tööst, toetavad ja innustavad last eesti keele õppimisel.

Prooviuuringule eelnenud vestlustel selgus, et eestikeele õpetaja ootab prooviuuringust uusi kogemusi ja positiivseid tulemusi. Õpetaja soovis panustada mitte-eesti emakeelega laste eesti keele oskuse paranemisele, mis tagaks tulevikus omakorda paremad väljavaated hariduse omandamiseks. Lisaks keeleõppele lootis saada häid kogemusi uues meeskonnas töötamisel. Venekeelsed õpetajad ootasid peamiselt koostööd eestikeelse õpetajaga ning temalt uute meetodikate õppimist. Osa õpetajaid nimetas soovi saavutada suurt kasu lastele ja laste arengule. Eestikeelselt õpetajalt oodati abi ja toetust õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel.

Direktori ja õppealajuhataja ootused projektile olid suured. Eelkõige loodeti parandada laste eesti keele taset, mis tagaks nende sujuvama ülemineku lasteaiast kooli. Samuti loodeti projekti abil tõsta õppe- ja kasvatustegevuse üldist kvaliteeti ja saada kogemusi olukorras, kus rühmas töötab korraga kolm õpetajat.

Lastevanemad lootsid saada mitmekesist ja põhjalikku informatsiooni projekti kohta: kuidas see toimib, mis on selle eesmärgid, kuhu projektiga tahetakse jõuda ja kas laste puhul keeleõpe toimib. Lapsevanemad soovisid, et keeleõpe toimuks turvalises keskkonnas, et laps ei häbeneks ega kardaks eestikeelset keskkonda, tutvuks keelega ning julgeks eesti keeles rääkida. Vanemad pidasid oluliseks, et õpetajatekitaks lastes huvi, innustaks ja motiveeriks neid eesti keelest aru saama ja keelt omandama.

Eelnevast lähtuvalt loodi tööplaanid kõikidele sihtrühmadele.

Töö lastega:

- huvi eesti keele õppimise vastu;
- eesti keeles suhtlemine eakaaslastega ja täiskasvanutega;
- lihtsate eestikeelsete sõnade ja fraaside ära tundmine ja mõistmine;
- kuulamine ja vastamine ning lihtsatele küsimustele vastamine;
- lihtsate eestikeelsete sõnade ja fraaside kasutamine igapäevases suhtlemise

Töö rühma personaliga:

- töös lastega kasutatavate meetodite ja võtete analüüs;
- rühmas eesti keele õppimise vastu huvi soodustava atmosfääri loomine;
- pakkuda lastele võimalus osaleda huvitavates, mängulistest tegevustes, kus eesti keelt õpitakse loomulikul teel;
- innustada lapsi kasutama iseseisvalt igapäevases elus ja mängutegevuses lihtsaid eestikeelseid sõnu ja fraase.

Töö lastevanematega:

- oma laste toetamine eesti keele õppimisel nii lasteaias kui ka kodus;
- kaasamine ühistegevusse.

Õppeaasta raames, mil prooviuuringut rakendati, püstitati eesti keele õpetaja tööd määratlevad eesmärgid:

1. laps tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
2. laps soovib ja julgeb suhelda eesti keeles eakaaslaste ja täiskasvanutega;
3. laps tunneb ära ja mõistab eestikeelseid sõnu ja lihtsaid väljendeid;
4. laps kuulab ja vastab lihtsatele küsimustele;
5. laps kasutab igapäevases suhtluses lihtsamaid sõnu ja väljendeid.

Õppekava peamised teemad olid: viisakuslaused, värvid, numbrid, mänguasjade nimed, perekond ja sugulased, isikulised asesõnad, põhilised tegusõnad ja tegevused, põhilised omadussõnad, kehaosad, loomad, köögiviljad, puuviljad, toit ja joogid, transpordi liigid, mööbel, mets- ja koduloomad, köögiviljad ja puuviljad, loodusnähtused, aastaajad.

Otsustati, et eesti keele praktika peaks sisaldama: joonistamist, modelleerimist, aplikatsiooni, mitmesuguseid mängu (lauamängu, konstrueerimis- ja rollimängu), liikumist, lühikesi laule ja salme.

Prooviuuringu lõpptulemust hinnati näidendi „Kakuke“ õppimise ja esietenduse põhjal, mida etendati lastevanematele.

Prooviuuringu ühised ülesanded olid järgmised:

1. Tekitada lastes huvi eesti keele õppimise vastu.
2. Pakkuda lastele võimalust osaleda huvitavates ja mängulistes tegevustes, milles keelt õpitakse loomulikult viisil.
3. Julgustada lapsi igapäevases ja mängulises tegevuses kasutama lihtsaid sõnu ja väljendeid.
4. Hoida lapsevanemaid huvitatuna oma laste toetamisel eesti keele õppimisel nii lasteaias kui ka kodus.

Prooviuuringus määratleti eesti keele õppe viis lähtealust:

I. Süsteemsus

Keeleõppega on vaja tegeleda järjepidevalt ning oluline on õpitut pidevalt erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides korrata. Kuna laps õpib keelt mängu kaudu, peab ka keeleõpetus olema mänguline, vaheldusrikas ning lapsele huvitav.

Õppeaasta jooksul viiakse süstemaatiliselt läbi töö prooviuuringu programmi järgi. Õpetaja saab selle sisu jaotada paindlikult kogu nädala jooksul, samuti ühendada õppetunde lähtudes nädala teemast, nädalaplaanist ning püstitatud eesmärgist.

Õpetaja kavandab oma tegevusi nädala-/kuukavades, individuaalses tegevuses lapsega ja sõnavaratöös. Planeeritud teemaga ei tegeleta ainult rühmategevustes, see laieneb ka tegevustele tänaval. Eesti keele õpetaja omalt poolt kasutab täiendavaid selgitusi, vastuseid küsimustele, mängude läbiviimist, näitlikke vahendeid.

II. Lõimitud, rutiinsed tegevused ja visualiseerimine

Õpe peab olema mitmekesine ja pakkuma erilaadseid tegevusi: oluline on keelt kuulata ja omandada seda praktiliste tegevuste käigus, kus verbaalset suhtlemist toetab tugev mitteverbaalne kontekst. Otstarbekas on kasutada paindlikke lahendusi mitmesuguste tegevuste kaudu (liikumine, laulmine, käeline tegevus, igapäevatoimingud, mitmesugused eestikeelsed üritused).

Keeleõpe on tulemuslikum, kui seda viiakse läbi emotsionaalselt, erinevaid meeli haarates ning kui kasutatakse palju näitlikustavaid vahendeid, miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat ja rütmi.

Lõimitud tegevuste (muusika-, kunsti-, liikumistegevused, erinevad õppemängud, õuesõpe) otstarbekas kasutamine arendab eesti keele õppe võimalusi. Eesti keele õpetamisel tuleks integreerida visuaalseid ja mitteverbaalseid abivahendeid ja õpetamisstrateegiaid, mis võimaldaksid füüsilist tegevust ja liikumist.

III. Õppeprotsessis õpetaja tegevused ja osalemine

Pedagoogilises protsessis oli kaasatud kogu rühma personal. Eriti soovitatav oli rühmaõpetajate ja abiõpetaja osalemine eesti keele tegevustes. Vajalik oli hästi koordineeritud meeskonnatöö: arusaamine haridusprotsessidest, vahenditest ja püstitatud ülesannete lahendustest, tegevuste kavandamisest vastavalt valitud nädala teemale.

IV. Õppeprotsessi lastevanemate kaasamine ja osalemine

Programmi tõhusaks rakendamiseks loovad vanemad lapsele toetava keskkonna kindlate eesti keele õpetaja poolt pakutud teemadel ja on aktiivsed õppeprotsessis osalejad.

Lapsevanema nõustamine toimus mitmel erineval viisil: rühmakoosolekutel, individuaalsete vestluste käigus, mitmesuguste keeleõppe-alaste materjalide jaotamise kaudu. Kasuks tuli lapsevanemate kursisolek nädala/kuu jooksul käsitletavate teemadega ning nende õppesisuga (laulud, luuletused, mängud, kunsti- ja liikumistegevused). Vanematele pakuti võimalust osaleda lahtistes tegevustes, õppekäikudel, ning eesti-teemalistel või eestikeelsetel üritustel.

V. Eesti keele õpetajanalaste toetamine õppeprotsessis

Eesti keele kui teise keele õpe oli eelkõige avastusõpe, mida toetas õpetaja kiitus ja tunnustus. Laste kõne korrigeerimisel oli oluline õpetaja delikaatsus vigadele osutamisel ja õige kõne mudeli rõhutamine.

Õpetaja tegi igast tegevusest kokkuvõtte ning andis lapsele tagasisidet, arvestades iga lapse arengut .

3.2. Prooviuuringu rühma eesti keele õpetamise protsess

Selles alapeatükis kirjeldatakse põhjalikult prooviuuringu protsessi ja eesti keele õpetaja tööd.

Kooliaasta alguses tutvustati vanematele projekti ja programmi „Professionaalne eesti keele õpetaja vene õppekeele rühmas“. Programm eeldab, et vanemad on selles aktiivsed abilised ja mõttekaaslased, kuna järjepidevus laste kasvatamisel ja õpetamisel lasteaias ja perekonnas on lapse sotsiaalse ja emotsionaalse arengu hädavajalik tingimus. Vajalik on saavutada lapsevanemate ühine arusaam sellest, kui oluline lastele eesti keele õpetamise juba varajases eas. Õpetaja ülesanne oli äratada lastevanemates huvi laste uue arengusuuna väljavaadete vastu, kaasata neid lasteaias ellu ning teha neist oma töös liitlased. Pärast projekti tutvustamist vanematele alustas õpetaja tööd lastega vastavalt kalendaarsele ja temaatilisele plaanile (vt lisa 38), mis koostati lasteaias õppekava alusel ja on esitatud tabelis (vt lisa 39). Tabel sisaldab järgmisi veerge:

- Nädalateema, mis on kooskõlastatud vene õppekeele nädalateemaga.
- Eesti keele kui teise keele valdkonnas püstitatud eesmärgid, mis on kooskõlastatud teiste valdkondadega
- Õppetegevused eesti keeles, mis toimuvad nädalateema raames lastega iga päev ja mis kestavad 20–25 minutit. Õppetegevused toimuvad nii väikestes rühmades, et õpetaja saaks võimalikult palju kasutada individuaalset lähenemist lastele, kui ka kogu rühmaga tänaval liikumis- ja didaktiliste mängude läbiviimisel.

Projekti alguses oli oluline kindlaks teha, mil määral lapsed eesti keelt valdavad, kuna sellest sõltus õppemeetodite ja koolitusmaterjalide valik. Arengu hindamise järgne refleksioon on oluline, et teha laste õpetamiseks edasisi plaane (Wright 2010: 95-117).

Eesti keele oskuse taseme kontrollimiseks kasutati prooviuuringu raames soovituslikku laste arengu hindamise tabelit (vt lisa 1).

Analüüsi tulemused näitasid, et on lapsi, kes tunnevad eesti keele vastu huvi, teistel aga huvi puudub; mõned lapsed teavad juba mõningaid eestikeelseid sõnu, kuid enamik lapsi ei saanud midagi aru. Oli vaja laiendada laste **sõnavara**, **suurendada huvi eesti keele vastu** ja teha kindlaks, et rühma uus õpetaja hakkab suhtlema nendega ainult eesti keeles.

Samuti koostati nelja põhilise ploki eeldatavad tulemused „Kuulamine“, „Kõnelemine“, „Lugemise ja kirjutamise alused“ ja „Eesti kultuuri tutvustamine 4–5 aastastele lastele“ ja teemad eesti keele õppimiseks (vt lisa 3).

Eesti keele sõnavara õpetamine

On teada, et kõik algetapil õpitavad sõnad peaksid tähistama mõisteid, mis on lapsele hästi teada emakeeles, samuti sõnu, mida kasutatakse sageli eesti keeles ja mis koos esinevad. Sõnavara õpetamine sisaldas esitamist, kordamist ja kinnistamist. Sõnavara saab jagada aktiivseks ja passiivseks. Aktiivne sõnavara moodustavad sõnad, mida laps oskab iseseisvalt õigesti kasutada. Passiivse sõnavara moodustavad sõnad, mida laps ise ei kasuta, kuid mille tähendusest ta saab aru, kui ta neid sõnu kontekstis kuuleb.

Seetõttu kasutas õpetaja sageli neid nimisõnu, mida laps eneseväljendamiseks ja suulise kõne mõistmiseks vajab ja mis tähistavad konkreetseid objekte, mida võib näha või puudutada; ning tegusõnu, mis tähistavad liikumist ja demonstreeritavaid tegevusi. Oluliseks valiku kriteeriumiks on vastavus teemale või sõnade seotus lapsele lähedase teemaga (Kärtner jt, 2006).

Uue sõna tähendust selgitab eesti keele õpetaja pildi, eseme, mänguasja, reaalse objekti näitamise või tegevuse sooritamise abil, kasutades žeste, väljendeid, esitlusi, videoid ja filme. Uute sõnade tutvustamisel on väga oluline kontrollida, kas lapsed saavad sõnade tähendusest õigesti aru (Kärtner jt, 2006).

Suur tähtsus on õppeprotsessi ettevalmistusel, eeskätt õppevahendite valimisel. Kogu analüüsitud perioodi vältel koostati iga teema kohta erinevaid näitlikustavaid vahendeid, nt kasutati erksaid ja mitmevärvilisi fotosid (vt lisad 27 ja 28), mis äratasid lastes huvi ja tähelepanu ning mõjutasid nende emotsionaalset mälu ja aitasid kaasa **sõnavara kiiremale** valdamisele.

Rühmas Tareke lähtutakse õppetegevuses põhimõttest, et laps on aktiivne õppekasvatuse protsessis osaleja ning tal on õigus valida tegevusi. Õppimine põhineb

integreeritud tegevustel ning need kavandatakse kogu õppeaastaks välja töötatud näidisteemade alusel (X lasteaia Õppekava 2017).

Tegevused algavad rühmas hommikuringiga, mis koosneb eesti ja vene osadest. Seejärel valivad lapsed plaanitud tegevustest välja ühe ja lähevad arengukeskustesse, mida võib olla korraga vähemalt kolm. Merit Hallap (2008) rõhutab, et teise keele omandamine sõltub tema huvist ja motivatsioonist.

Igas keskkuses tegeleb lastega vähemalt üks täiskasvanu: õpetaja või abiõpetaja. Kui lapsed lõpetavad tegevuse ühes keskkuses, saavad nad minna üle teise. See võimaldab eesti keele õpetajal väikestes rühmades töö korraldamisel individualiseerida õpikäsitlust ja seeläbi lahendada ülesandeid, mis kerkisid esile pärast seda, kui laste eesti keele arengutaseme esmased tulemused olid selgunud. Ühes arenduskeskkuses töötades võis õpetaja anda erinevatele lastele keerukamaid või lihtsamaid eestikeelseid ülesandeid ja valida erinevaid meetodeid ja tehnikaid.

Eestikeelne õpetaja alustas iga päev hommikuringi rutiinsete tegevustega (vt lisa 25). Heidi Minlibajeva (2014) väidab, et lapsel on kergem omandada igapäevaelus vajalikke väljendeid ja sõnavara, kui neid korraldatakse sageli läbi erinevate tegevuste. Rutiinsed tegevused toetavad oluliselt keeleõpet – need loovad turvatunde, kuna tegevusi korraldatakse päevast päeva. Rühmas olid oma kindlad rituaalid, kuidas üht või teist hommikuringi läbi viia, sest see sõltus hooajast, nädalateemast või tegevuse eesmärgist.

Hommikuringi kava näide:

1. Tervitamine „*Ette ja taha ja tere-tere-tere...* „,
2. Kes on täna meiega? Loendame lapsi, võrdleme poiste ja tüdrukute arvu.
3. Salm liikumisega „*Igal uuel hommikul ütlen “Tere hommikust!”*“
4. Nädalapäevade nimetamine ja sildi täna on õige nädalapäeva juurde asetamine.
5. Kalender: kuu nimetus ja hooaeg.
6. Tuju (kurb, nukker, rõõmus), luuletus.
7. Ilmavaatlus ja selle tunnuste pilte asetamine.
8. Nädalapäevade laul liikumisega: „*Hommikul käsi pesen nii...*“

Kõigepealt tervitati; seejärel loendati üle rühma poisid ja tüdrukud; seejärel räägiti, mis nädalapäev, kellaaeg ja aastaag on jne. Hommikuringid sisaldasid kõnemänge ja harjutusi ning eestikeelseid laule, näiteks (Raun 2009: 176, 186):

„*Hommikul käsi pesen nii, pesen nii, pesen nii*“ (lapsed matkivad käte pesemist).

„*Hommikul käsi pesen nii, uut päeva rõõmsalt algan*“ (keerutavad, käed pusal).

„*Hommikul nägu pesen nii, pesen nii, pesen nii*“ (matkivad näo pesemist).

„Hommikul nägu pesen nii, uut päeva rõõmsalt algan“ (keerutavad, käed pusal)
„Hommikul hambaid pesen nii, pesen nii, pesen nii“ (matkivad hammaste pesemist).
„Hommikul hambaid pesen nii, uut päeva rõõmsalt algan“ (keerutavad, käed pusal).
„Hommikul juukseid kammin nii, kammin nii, kammin nii“ (matkivad juuste kammimist).
„Hommikul juukseid kammin nii, uut päeva rõõmsalt algan“ (keerutavad, käed pusal).
„Hommikul putru söön nii, söön nii, söön nii“ (matkivad söömist).
„Hommikul putru söön nii, uut päeva rõõmsalt algan“. *„Igal uuel hommikul ütlen: Tere hommikust!“* (lapsed ringutavad ja tõstavad käed üles).
„Igal uuel õhtul ütlen: Tere õhtust!“
„Siis, kui saabub öö, ütlen ma: Head ööd!“ (lapsed panevad pea kätele).
„Siis, kui päike taevas, ütlen: Tere päevast!“ (lapsed moodustavad ülestõstetud kätega pea kohal ringi, matkides päikest).

Samuti loeti tuju parandamiseks luuletust koos liikumisega (Uleksina 2014):

Kui mul on tuju paha, kallistamine (käed rinnal vaheliti ja huuled mossi)

siis keegi mind ei taha! (pea raputamine)

Paha tuju puh, puh, mine ära puh, puh! (käega löömine)

Laps siis rõõmsalt naeratab (naerune nägu)

ja sõber teda rõõmsalt kallistab! (käed ümber enda või sõbra kallistamine)

Minlibajeva (2014) sõnul on tujust rääkides mõistlik hommikuringi lõpus küsida “Missugune tuju oli Polinal ja miks ta on kurb?”, kuna sellega areneb lapse oskus teisi kuulata.

Valitud laulud sisaldasid fraase, mis lülitasid lapse aktiivsesse kõneste. Eestikeelsete laulude esitamine aitas kaasa korrektsete intonatsioonide omandamisele ja oli lastele treeningharjutuseks töös hääldega.

Laulud aitasid õpetajal lapsi emotsionaalselt maandada, need lisasid tegevusse mitmekesisust ja laiendasid laste passiivset sõnavara. Lauldes ja mängides lapsed ei väsinud ning kordasid hea meelega sõnu ning omandasid õiget hääldest. Muusika kasutamine eesti keele õppimisel muudab keele valdamise elavaks, loomulikuks ja ka mänguliseks, mitmekesistab eesti keeles toimuvat tegevust ning muudab selle mitmekülgsemaks ja lõbusamaks (Aleksandridi jt 2006).

Eesti keele õpetaja kasutas oma töös pidevalt muusikakeskust ja aastaaegade kaupa rühmitatud laulude kogumit „*Lauldes on õppimine tore. Eesti keele õppekomplekt venekeelsele lasteaiale*“ koos illustratsioonide komplektiga.

Sõnade ja lausete rütmiline kordamine aitas kaasa **sõnavara kinnistumisele**.

Hommikuringi eelised seisnesid selles, et kõik lapsed olid protsessi kaasatud. Tegevuses osalesid ka arglikumad lapsed, kes muidu üksinda rääkida ei julge. Sõnad jäetakse meelde liikumiste ja rütmi kaudu, mida korratakse emotsionaalselt mitmeid kordi koos. Igal ilmastikunähtustel (päike, tuul, vihm, lumi, lombid, vikerkaar) on oma kindel liigutus. Kui laps mõne sõna unustab, siis näitab õpetaja talle liigutust, millega lapsele seotud väljend meenub. Nii omandatakse laste poolt sõnavara ja kuulamine. Lisaks areneb nii tähelepanu, taju, mälu ja mõtlemine.

Õhtuste tegevuste käigus uurisid lapsed edasi mingit teatud teemat, mille nad olid nädala teema raames valinud. Eesti keele õpetajana kasutasin seda aega individuaalseks tööks ja laste hindamiseks. Hindamine (Kondrat 2009) hõlmab lapse arengu kohta süstemaatilise teabe kogumist, selle teabe analüüsimist ja tagasiside andmist.

Kõik rühma lapsed olid erineva temperamendiga ega osalenud õppetegevustes eriti organiseeritult. Ühed vastasid küsimustele kiiresti, teised olid seevastu häbelikud. Sellegipoolest ei jäänud ükski laps tähelepanuta, kuna leidsin meetodid ja lähenemisviisid, mis inspireerisid ja kaasasid kõiki lapsi ning muutsid õppeprotsessi huvitavaks. Arvesse võtsin iga lapse vajadusi ja huve, mis võimaldas kõigil olla aktiivne õpilane.

Individuaalne töö lastega tegi keeleõppe tulemuslikumaks. Õhtuti eesti keele õpetajana tegelesin lastega individuaalselt, valides kaks sarnase keeleoskustasemega last ning pakkusin nendele tegevusi, kus nad vastasid kordamööda. Selles olukorras on laps julgem ja jutukam, kui suures rühmas. Samuti arvestades iga lapse vajadusi, huve ja individuaalsust, võimaldasin kõigil tegevusest osa võtta.

Individuaalse töö eesmärk oli ka äratada lapses huvi selle vastu, mida keeletegevuses pakutakse. Õpetajana kasutasin häälestuseks näiteks järgmisi äraarvamismänge:

„Kes on puudu?“

Õpetaja paneb kotti või karpi lastele tuttavad esemed või mänguasjad. Laps püüab kompides ära arvata ja nimetada mis see on. Seejärel võtab laps esemed välja ja nimetab neid õpetajaga üheskoos. Laps võtab järgemööda loomi kotist välja, nimetab neid ja paneb need lauale. Õpetaja käsib seejärel lapsel silmad kinni panna, mispeale võtab laualt ühe looma ära ning palub siis lapsel taas silmad avada. Õpetaja palub lapsel silmad avada ja öelda, kes puudu on.

„Meeldib/ei meeldi“

Õpetaja näitab lapsele pilte puu- ja juurviljadega ning küsib, mis see on ning kas see lapsele meeldib.

„Õige või vale“

Selle mängu abil arendatakse laste tähelepanu ja keeleteadlikkust. Õpetaja võib analüüsida laste teadmisi ning arusaamist suhtlemiskeeles.

„Joonista ja jutusta!“

Kuna joonistamine on lapse üks lemmiktegevusi, siis kasutasin eesti keele õpetajana individuaal- ja väikerühmas joonistamismängu, mis pakub palju võimalusi laste sõnavara rikastamiseks, jutustamisoskuse arendamiseks ja oma lugude loomiseks. Õpetaja igat sõna või lauset saatis joonistamine ning lapsel arenes fantaasia ja tekkis soov ise mõne joonistatud sõna välja mõelda. Õpetaja äratas lastel selle tegevuse kaudu huvi lugemise vastu.

Õpetajana kasutasin oma tegevuses tihti ka näpumänguasju, mis on teatavasti laste lemmiktegelasi. Lisas 1 on toodud näide kindast tehtud abivahendist, mida kasutati nädalateemas „Pere“.

Eelnevalt kirjeldatud mängude abil arenes lapse mälu ja tähelepanu. Nad õppisid eesti keelt kuulama ja sellest aru saama. Tänu sellele rikastus lapse sõnavara ja väljendusoskus. Õpetajana innustasin lapsi kaasa mõtlema ja rääkima. Nende õppevahendite abil said lapsed enesekindlamaks ja seltskondlikumaks ning neil tekkis huvi eesti keele vastu.

Peaaegu kõik tegevused viisin läbi eesti keeles, alustades hügieeniprotseduuridest (käte pesemine, WC-s käimine), lõpetades söömise, riiete vahetamise ja looduses viibimisega. Õpetajana võisin tegevusi korraldada õues ning viia seal läbi liikumismänge eesti keeles. Õppimine õues annab lasteaias siseringkonnaga võrreldes rohkem võimalusi ja liikumisruumi, õpetajal on rohkem vabadust ning õppijal on võimalik paremini keskenduda, kuna värske õhu käes õppimine parandab õppimise ja meeldejätmise võimet. (Nugin 2017: 97–103)

Ruumis õppides oli kasutusel peamiselt nägemis- ja kuulamismeel; õues veel haistmis-, maitsmis-, kompimismeel, lisaks liikumise abil kogetu (Nugin 2017: 46). Jalutuskäigu ajal korraldasin õpetajana vaatlusi ja õuemänge ning vestlesin lastega eesti keeles.

Õpetajana valisin liikumismänge kui aktiivse mängu vorme, sest see sobib ideaalselt tegevusi ja õpetamise protsessi omavahel siduma. Liikumismängudes õpivad lapsed täiskasvanu juhendamisel tegutsema kooskõlastatult ning mängukaaslasid arvestades.

Liikumismängud on teadmispõhised ja soodustavad eesti keeles omandatud teadmiste kordamist ja kinnistamist.

Üks integreeritud tegevuse (eesti keel ja liikumine, matemaatika, mina ja keskkond) kava näiteid on järgmine:

1. Üldarendavad harjutused kätele ja jalgadele koos eestikeelsete käskluste kordamisega.
2. Kõnd, jook ja hüppamine koos suunamuutmisega ja eestikeelsete käskluste kordamisega (vasakule-paremale, ette-taha).
3. Ilmavaatlus (päike paistab /ei paista, vihma sajab /ei saja, tuul puhub /ei puhu).
4. Liikumismäng "Vihm ja päike".
5. Liikumismäng "Mitu sammu?".

Lasteaia ümber on palju puid ja põõsaid, mida lapsed vaatlesid koos minuga kogu aasta jooksul. Samuti koostasime sügisel jalutuskäigu ajal kogutud puulehtedest herbaariumi mapi (vt lisa 4). Õuesõpe aitas kaasa puude nimede ja ehituse kiirele meeldejätmisele. Õues viibides said lapsed jälgida muutusi looduses. Selline kogemuslik ja praktiline tegevus soodustab sõnavara omandamist ja silmaringi laiendamist.

Kuna mäng on lastele loomulik tegevus, põhines kogu haridusprotsess just mängul.

Mitmed autorid (Henno 2012; Niiberg jt 2007) on rõhutanud, et mäng on väikese inimese tõeline töö. Mängides õpib laps rääkima lihtsate lausetega, kinnistab õpitud sõnu ja kordab õpitut iseseisvalt.

Õppeprotsessis kasutati mälumänge – sõnamänge, kus õpetaja esitab seeria pilte või esemeid, seejärel katab need ja laseb lastel esemeid peast nimetada. Samuti kasutati leksikaalseid harjutusi sõnade meeldejätmiseks.

Kõnelemise osaoskuste arendamiseks kasutasin eesti keele õpetamisel järgmisi mänge:

1. Ära arvamine (sõnad, mänguasjad, pildid, mõistatuste ära arvamine).
2. Joonistamine, voolimine, aplikatsioon, värvimine ja laste poolt voolitu ja kujutatu nimetamine.
3. Liikumine või pantomiim.
4. Tähelepanu/mõistmise mäng (õpetaja nimetab eseme ja näitab mänguasja või pilti ning lapsed kordavad kooris ainult neid sõnu, mis on pildil).
5. Sõnade/piltide valik teema või olukorra järgi.

6. Võistlus.
7. Lotomäng piltidega/doominoga.
8. Mängud „Kaja“ ja „Telefon“ (vt lisa 31).

Eesti keele õpetajana valisin mängud ja õppetegevused, kasutades rühma venekeelsete õpetajate olemasolevat materjali, samuti valmistasin enamik materjalidest iseseisvalt (vt lisad 24, 27, 28).

Nende mängude kasutamine võimaldas tõhusalt kujundada laste kõnelemise osaoskusi ning aitas kaasa ka kõne arengule tervikuna, sõnavara suurendamisele, häälduse parandamisele, laste aktiivsuse suurendamisele.

Sõnamängud on olulised ja on heaks vahendiks ka eesti keele tundides, kuna need pakuvad võimalust sõnade ja väljendite kordamiseks. (Kärtner jt, 2006)

Prooviuuringu jooksul kasutati palju erinevaid mängu (vt lisad 22 –24, 29 –31):

Rollimängu abil motiveerisin eesti keele õpetajana lapsi, kuna nad sattusid olukorda, kus on tungiv vajadus midagi öelda, küsida, teada saada, tõestada, vestluspartneriga midagi jagada. Rollimängu sisu põhines peamiselt õppematerjalil või momendil toimuva vestluste teemadel.

Mängu „Lillepood“ kava näide:

(Mängus on õpetaja on müüja ja lapsed ostjad)

Ostja: „Tere! Palun mulle lilli.“

Müüja: „Tere! Missugused lilled teile meeldivad?“

Ostja: „Mulle meeldivad (tulbid, nartsissid, roosid, lumikellukesed).“

Müüja: „Mitu nartsissi te soovite?“

Ostja: „Kolm.“

Müüja: „Palun, siin on kolm nartsissi. See maksab kolm eurot.“

Ostja: *annab müüjale kolm paberit ja loendab üks, kaks, kolm.* „Aitäh! Head aega!“

Müüja: „Palun. Head aega!“

Õpetajana märkas, et parimad on rolli- ja liikumismängud, mis tekitavad lastel tugevaid emotsioone ja suurt huvi. Eriline koht mängude hulgas on dramatiseeringutel. See oli üks laste lemmikmänge, sest see sobis väga hästi kõne arendamiseks. Lisaks sai dramatiseeringuid näidata vanematele, et ka nemad näeksid, kui meelsasti nende lapsed eesti keeles mängivad. Tarekese rühmas pani just muinasjutu „Kakuke“ dramatiseerimine vanemad uskuma projekti tõhususse (vt lisa 26). Dramatiseerimine on üks viis, kuidas muuta eesti keele õpe huvitavaks ja lõbusaks (Minlibajeva 2009).

Eesti keeles dramatiseerides tuleb arvestada sellega, et süžee oleks lastele nende emakeeles tuttav ning tasemekohase keerukusega. Enne lastega dramatiseerimist tuleb läbi arutada ja mängida repliigid tekstist. Dramatiseerimine sobib hästi teema kokkuvõtmiseks. (Kärtner jt 2006.)

Kvalifikatsiooni kutsestandard (tase 6) määratleb, et õpetaja peab õppematerjalide loomiseks ja koostamiseks kasutama digitaalseid vahendeid; korraldab digitaalse pädevuse arengut ning kasutab erinevaid digitaalseid vahendeid (muusikakeskust, arvutit, tahvelarvutit, robootikat).

Nädala iga uus teema toimus multimeediumesitluste abil interaktiivsel tahvlil, mis võimaldas animatsiooni abil kontrollida laste tähelepanu, säilitades sellega nende huvi eestikeelse materjali vastu.

Oli märgata, et targa jutupliiatsiga suhtlemine on lastele ahvatlev ja inspireeriv kõnelemise viis. Selleks kasutasin õpetajana raamatuid, mis nägid välja tavalised, kuid mis sisaldasid üllatusi. Kui laps piltidel aktiivseid punkte jutupliiatsiga puudutas, kuulis ta luuletusi, harjutusi ja selgitusi. Peidetud ülesanded meelitasid last rääkima ning õppimine toimus mängides. Lugemise tegevused toimusid väikestes rühmades. Selle kaudu suurendasin laste huvi raamatu uurimise ning lugude kuulamise ja jutustamise vastu.

Robootika on väga sobilik kõnelemise ja eneseväljendamise arendamiseks, sest selles tegevuses toimub palju kordamisi. Robootika kasutamine aitas kaasa ka eesti keele kergemale omandamisele ja sõnavara laiendamisele. Robootika kasutamine klassiruumis oli positiivse hoiaku kujunemisele kaasa aidanud teguriks, suurendas laste motivatsiooni eesti keele õppimiseks, võimaldas muuta tegevusi emotsionaalsemaks ja informatiivsemaks, äratas laste huvi, kaasas nad õppeprotsessi, esitles materjali visuaalsel kujul kiiremaks õppimiseks.

Alguses õppisid lapsed materjali vene keeles, siis võtsid nad kergemini vastu eesti keele õpetaja selgitusi. Tegevus koosnes kahest osast: teoreetilisest ja praktilisest. Teoreetilises osas selgitasin õpetajana mängureegleid, kavandades mängu, võttes arvesse nädala teemat ja laste individuaalseid iseärasusi. Praktiline osa koosnes ülesannete täitmisest laste poolt, kus laps tegi iseseisvalt otsuse ja täitis ülesande oma tegevust kommenteerides. Selliste harjutuste abil kordasime juba omandatud teadmisi ning kinnistasime uusi. Üks nende tegevuste temadest oli „Ekskursioon Tallinn-Narva”, kuhu olid integreeritud järgmised valdkonnad: keel ja kõne, mina ja keskkond, matemaatika. Tegevuse jooksul küsiti lastelt, kuhu poole on vaja minna, mitu sammu on vaja astuda, kus on pealinn, kus on riigipiir, kus on meri ja paluti nimetada eesti

metsloomi ja linde. Sellise õppetunni jooksul õppisid lapsed tundma Eesti peamisi linnu ning nende asukohta kaardil, nad kordasid Eesti loomi ja linde, loendasid ja kommenteerisid oma liikumist. Tegevus aitas lastel avardada oma teadmisi Eestimaast.

Robootika kasutamine rühmaruumis aitas kaasa positiivse hoiaku kujunemisele, suurendas laste motivatsiooni eesti keele õppimisel, võimaldas muuta tegevusi emotsionaalsemaks ja informatiivsemaks, äratas lastes huvi, kaasas nad õppeprotsessi, materjali esitlus visuaalsel kujul aitas kaasa kiiremale õppimisele.

Suur tähtsus õppeprotsessis on arendaval keskkonnal rühmas. See on eriti oluline keele õppimisel ja sotsiaalsete oskuste kujundamisel. Seetõttu pandi koos venekeelsete õpetajatega rühmas välja tugipildid eestikeelsete tekstidega: käitumisreeglid rühmas ja magamistoas; juhendid, kuidas käsi pesta, mis järjekorras riietuda jne.

Teise keele õpetamisel tuleks integreerida visuaalseid ja mitteverbaalseid abivahendeid. (Rannut 2003: 23) Kõik arenduskeskused, mööbel ja paljud muud esemed on tähistatud siltidega eesti ja vene keeles. Seda eesmärki teenisid: informatsiooni jagamine, lugemis- ja kirjutamis-huvi toetamine, visuaalse toe pakkumine keeleõppele, tähelepanu ja loogilise mõtlemise arendamine, parema arusaamise tagamine, sõnade tähenduste selgitamine.

Minlibaeva (2014) rõhutab, et sõnumist arusaamist hõlbustab efektiivselt visuaalne materjal ning selle abil võib isegi luuleridu lahti seletada. Luuletuste pähe õpetamiseks kasutati pilte ja meenutuskaarte (vt lisa 3), et lisamaterjaliga visuaalset tuge anda.

Eesti lasteaiaõpetajatel on kohustus (EKR) hinnata igal õppeaastal laste individuaalset arengut ning anda lapsevanematele selle kohta tagasisidet.

Mida parem on lasteaia ja kodu koostöö, seda kiiremini laps kohaneb ning sulandub kollektiivi. Lasteaia koostöö vanematega tekitab usaldusliku suhte õpetaja ja vanema vahel ning motiveerib õppima nii lapsi kui vanemaid endid. (Tuul jt 2011)

Vanemate toetus oli väga tähtis õpetaja edu saavutamiseks. Seetõttu pandi igal nädalal rühma ruumidesse ja koridori seintele üles tagasiside, mida lapsed tegid ja mida nad järgmisel nädalal teha kavatsevad.

On teada, et laste arengu tulemus sõltub õpetaja isiksusest. Mida rohkem õpetaja lastele meeldib ning mida rohkem kasutab ta laste kaasamiseks mitmesuguseid meetodeid, seda parem on tulemus, mistõttu oli tähtis valida õige lähenemisviis juba algusest peale.

Keele õppimisel mängib väga suurt rolli oma tööd armastav õpetaja, kes mõjub lastele motiveerivalt. Oluline on, et õpetaja ei hoiaks kinni planeeritud nädalakavast, vaid võtaks arvesse ka laste väljapakutud ideid. Laps on seda edukam, mida huvitavam tal on õppida. (Tammiste 2014: 87).

Peamiselt kasutasin eesti keele õpetajana oma töös loomulikku keeleõppemeetodit (*the Natural Approach*), mille puhul loob õpetaja lastele loomuliku keelekeskkonna, kus on meeldiv ja pingevaba õppida. Lapsed ei õpi keelt teadlikult, vaid püüavad väljendada oma mõtteid ja soove. Põhiline tähelepanu on sõnavara laiendamisel, eneseväljendusel ning enesekindluse suurendamisel. Selleks, et lapsed saaksid sõnade tähendusest ja käskluste sisust paremini aru, kasutatakse erinevaid esemeid, pildimaterjali, kehakeelt, miimikat, žeste ja konteksti järele aimamist. Kuna suhtlus käib läbi mängude ja muu huvitava tegevuse, siis sobib loomulik keeleõppemeetod eeskätt väikeste laste õpetamiseks. (Kärtner jt 2005:15)

Eesti keele õpetajana kasutain oma töös kiitust lastel edutunde loomiseks, rühmas kasutasin õppetegevustes tasustamise kleebiseid, mis võimaldasid lastel tunda rõõmu õppetegevusest. Samuti lõin õpetajana olukorra, kus lapsed kogevad eduelamust, suurendades seeläbi õppimismotivatsiooni ja vähendades lapsel ärevust ja ebakindlust ning tõstes nende enesehinnangut. Samuti aitas see lastel arendada algatusvõimet, aktiivsust ja säilitada soodsat psühholoogilist kliimat rühmaruumis. Kõik see andis lastele enesekindluse ning tekitas soovi õppida.

Lastele pakkusin võimalust osaleda avatud tegevustes, õppekäikudel ning Eesti-teemalistel ja eestikeelsetel üritustel ja muuseumides (vt lisa 21). Nad võtsid aktiivselt osa eesti keele praktiseerimiseks läbi viidud üritustest. Nende hulgas oli orienteerumine loomaaias, lasteaia etlemiskonkurss, muuseumi ekskursioonid nädalateema raames, naaberlasteaia muinasjutu etendused eesti keeles.

Õpetajana andisin lastele võimaluse suhelda eakaaslastega lasteaia eestikeelses rühmas. Kuna see oli positiivne kogemus, plaanin õpetajana seda kogemust jätkata, et lapsed saaksid harjutada eesti keelt, samuti pidada koos vanematega ühiseid tähtpäevi.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et eesti keele õpetajana kasutasin eesti keele edukamaks õppimise eelduste loomiseks mitmesuguseid töövorme.

Eesti keele õppimise positiivsetes tulemustes mängis olulist rolli hästi koordineeritud töö prooviuuringu rühmas. Nädalaplaani koostamisel arutasin venekeelsete õpetajatega üksikasjalikult läbi kõik õppetegevused nii eesti kui ka vene keeles.

Kokkuvõttes võin väita, et prooviuuringu tulemused olid väga positiivsed tänu süsteemsusele: keeleõppega tegeldi järjepidevalt läbi lõimitud rutiinsete tegevuste ja visualiseerimise, läbi turvalise ja toetava keskkonna ning väikestes rühmades tegutsemisele, läbi positiivse tagasiside ja mõistva suhtumise, lastevanemate kaasamise,

lasteaia juhtkonna toele ja üldisele soovile aidata lastel parandada eesti keele taset, tagamaks nende sujuvam üleminek lasteaiaast kooli.

3.3. Uurimistöö eesmärk, hüpotees ja küsimused

Uurimistöö eesmärk on uurida prooviuuringu näitel varajase eesti keele õppes kahe aasta jooksul omandatud teadmisi 4–5 aastaste laste rühmas ja võrrelda saadud tulemusi sihtrühmas õppivate laste eesti keele oskustega.

Eesmärgist lähtuvalt otsitakse vastuseid järgmistele küsimustele:

1. Kuidas tulevad lapsed toime eesti keele kuulamise osaoskusega?
2. Millisel tasemel lapsed omandavad eesti keele kõnelemise osaoskused?
3. Kuidas omandavad lapsed kirjutamise ja lugemise osaoskused?
4. Kuidas tulevad lapsed toime eesti keele kultuuri tundmisega?
5. Kuivõrd erineb laste sõnavara ja suhtlusoskus läbi projektitöö õppimise sõnavarast ja suhtlusoskusest lastel kes õpivad eesti keelt 3 korda nädalas?

Kuna uurimistöö viidi läbi eksperimendina, milles osalesid mugavusvalimiga moodustatud katse- ja kontrollrühm, siis püstitati eksperimendi käigus hüpotees, mida püütakse kontrollida.

Töös püütakse leida kinnitus hüpoteesile, et prooviuuringus osalenud 4–5-aastaste rühmas on laste eesti keele osaoskused parem kui sihtrühmas, kus tegevused eesti keeles toimuvad kolm korda nädalas.

Pruuviuuringu meetodi kaudu kogutud andmetele toetudes on võimalik uurida laste sõnavara ja suhtlusoskust. Prooviuuringu uurimustulemused näitavad, mis täpsemalt eesti keele arengu taset mõjutab.

Uurimistöö tulemused juhivad tähelepanu uuele lähenemise viisile laste varajase eesti keele õpetamisel koolieelsetes lasteasutustes. Uurimistöö tulemusi saab edaspidi rakendada laiema uurimuse läbiviimiseks, et tõhustada eesti keele õppimise viise koolieelsetes lasteasutustes.

On oluline maksimaalselt toetada lapse eesti keele õppimise protsessi, kuna sellest, kuidas õppimine toimub, sõltub otseselt ka eesti keele omandamise efektiivsus.

Järgnevas alapeatükis tutvustatakse empiirilise uuringu tegemiseks valitud metoodikat, valimit ja uuringu etappe.

3.4. Metoodika

Eelnevalt püstitatud uurimisküsimustele vastuste saamiseks on töös kasutatud kvantitatiivset uurimismeetodit, mis käsitleb teavet, mida on võimalik väljendada arvude, statistika või matemaatiliste mudelite kaudu. Kvantitatiivne uurimismeetod lähtub vaatest, mille järgi maailm on objektiivne reaalsus, mida on võimalik mingil viisil vaadelda ja mõõta (Seers ja Critelton 2001). Kvantitatiivses uurimistöös huvitatakse põhjuslikest seostest, eesmärk on saada üldistatavaid andmeid. Kvantitatiivses uurimistöös töötatakse arvudega (Flick 2011: 10–11). Teadmiste hankimine kvantitatiivses uurimistöös põhineb positivistlikul traditsioonil, mille eesmärk on kontrollida hüpoteese (Hirsijärvi ja Huttunen 2005: 201, Taylor 2005: 91–92, Draper 2004: 641–643, Hoy 2010: 1).

Uuurimistöös kasutati eesti keele teadmiste testimist ning tulemuste statistilist analüüsi. Uurimismaterjal koguti eelkirjeldatud meetodi abil, kuna see võimaldab tulemusi kvantitatiivselt ja arvuliselt mõõta.

3.5. Uurimismeetodi valik ja kirjeldus

Antud alapeatükis tutvustatakse põhjalikult andmetöötlusmeetodeid, konkreetsemalt kirjeldatakse uurimistöös andmete kogumiseks kasutatud **testi**, selle koostamise nõudeid ning statistilist analüüsi. Samuti tuuakse välja põhjused, miks uurija andmete kogumiseks testi kasuks otsustas.

Kvantitatiivses uurimistöös kasutatakse andmete kogumise meetodina testimist. See tähendab, et inimesele antakse ülesannete või küsimustega test, mille tulemused pannakse kirja arvudena, mis peegeldavad omakorda teatud omaduse määra. (Õunapuu 2005: 159) Antud uurimistöös on eesmärgi täitmiseks andmekogumismeetodina kasutatud **testimist**, mis võimaldab saada usaldusväärset teavet, mis annaksid vastuse püstitatud uurimisküsimustele.

Laste eesti keele oskustaseme väljaselgitamiseks kasutati kolme testi. **Esimene** neist loodi Pilootprojekti raames soovitusliku laste arengu hindamise tabeli põhjal (vt lisa 1). Tabeli koostas PhD Marie Tuul (Tallinna Ülikool), kes toetus Monika Märka ja Kai Kuuspalu 2009. aastal avaldatud artiklis „Eesti keel kui teine keel” (vt lisa 2) kirjeldatud hinnatavatele oskustele.

Tabel lisas 1 koosneb neljast plokist ning võimaldab uurida nii lapse üldist eesti keele teadlikkust, erinevaid osaoskusi (kuulamine, kõnelemine, lugemine/kirjutamine) kui ka teadmisi eesti kultuurist.

Esimene plokk on pühendatud kuulamise osaoskusele ning sisaldab nelja kriteeriumit, mis tuvastavad, kuidas laps eesti keelele reageerib ja seda tajub:

1. Laps reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele.
2. Laps kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist ning tunneb kuuldu pildil ära.
3. Laps mõistab õpitud küsimusi.
4. Laps tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid.

Teine plokk on pühendatud kõnelemise osaoskusele ning sisaldab kuut kriteeriumit, mille kaudu on võimalik tuvastada laste kõne arengutaset, sõnavara suurust ning nende oskusi küsimustele vastata.

1. Laps kasutab õpitud viisakusväljendeid.
2. Laps kasutab õpitud sõnu esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks.
3. Laps oskab koostada lihtsamaid fraase ja lauseid.
4. Laps kasutab endast rääkides sõna *mina*.
5. Laps vastab küsimustele õpitu piires.
6. Laps teab peast mõnda eestikeelset laulu või luuletust.

Kolmas plokk on pühendatud lugemise ja kirjutamise alustele ning koosneb kahest kriteeriumist, mis tuvastavad, kuidas lapsel keele õppimisel arenevad kirjutamise ja lugemise osaoskused.

1. Laps tunneb huvi eesti keeles lugemise ja kirjutamise vastu.
2. Laps tunneb kirjapildis ära oma nime.

Neljas plokk tutvustab Eesti kultuuri. See koosneb kuuest kriteeriumist ning aitab tuvastada, millised on lapse teadmised rahvussümbolitest ja kultuurist.

1. Laps tunneb Eesti rahvussümbolitest ära Eesti lipu.
2. Laps tunneb Eesti rahvussümbolitest ära rahvuslille ja oskab seda nimetada.

3. Laps tunneb Eesti rahvussümbolitest ära rahvuslinnu ning oskab seda nimetada.
4. Laps oskab nimetada mõningaid Eestis tähistatavaid riiklikke ja rahvuslikke tähtpäevi.
5. Laps oskab laulda mõnda tuntud eesti lastelaulu.
6. Laps teab mõnda eestikeelset liisusalmi.

5-aastaste laste arengu hindamise aluseks oli tabeli (lisa 1) põhjal loodud pallisüsteem:

0 - ei tee, ei oska;

1 - teeb, oskab juhendamisel või osaliselt;

2 - teeb, oskab.

Teist kontrolltesti täiendati ning selles toetuti konkreetsetele teemadele, mida lapsed õppeaasta jooksul käsitlesid (vt tabelit lisa 3).

Kolmandaks kasutati võrdlevtesti, mille esialgset 4–5 aastaste laste põhjal loodud varianti muudeti ja täiendati vastavalt 5–6 aastastele laste oskustele (vt tabelit lisa 4).

Testide koostamisel orienteeruti koolieelse lasteasutuse õppekava ja laste vanuse nõuetest lähtudes. Testi ülesanded, küsimused ja eesti keele eeldatavad teadmised õppeaasta ja Prooviuuringu perioodi lõpuks on uurimistöö läbiviimiseks koostanud töö autor. Vanusepõhised orientiirid on koolieelse lasteasutuse õppekavas väga olulised, kuna eeldatavatest arengutulemustest lähtudes eesmärgistab õpetaja terveks aastaks õppe- ja kasvatustegevuse, sh planeerib üldoskuste arengu toetamist ja hindab, kuivõrd eakohane on laste arengutase. Kuna antud töö uurimismeetod on eksperiment (Taylor 2005: 91–92, Draper 2004: 641–643), sobib töö konteksti kõige paremini tegevusuuring.

Testimise ajal kasutati visuaalseid abivahendeid ja didaktilisi mängu (vt lisa 5).

Läbiviidud uurimuse käigus selgitati testi (st küsitluse ja ülesande) läbiviimise teel välja varajases eesti keele õppes prooviuuringu käigus kahe aasta jooksul omandatud teadmised ning võrreldi 4–5 aastaste laste rühmas saadud tulemusi sihtrühmas õppivate laste eesti keele teadmistega.

3.6. Valimi koostamise alused ja kirjeldus

Kuna uurimistöö autor töötab prooviuuringu rühmas, siis on töös kasutatud lihtsa kättesaadavuse, leitavuse või uuritavate koostöövalmiduse põhimõttest lähtuvalt **mugavusvalimit**. Niisugust valimit kasutatakse prooviuuringutes esialgsete andmete hankimiseks (Õunapuu 2014: 142).

Selleks, et saada kõige usaldusväärsemad andmed laste eesti keele õpetamise tõhususe kohta, moodustati prooviuuringu “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas” raames lastest **ettekavatsetud valim** (*purposive sample*), mis koosnes eksperimentaal- (*experimental group*) ja kontrollrühmast (*control group*). Ettekavatsetud valimi liikmeid valib uurija lähtudes oma kogemustest ning eriteadmistest mõne grupi kohta. Uuritavad kaasatakse valimisse ettekavatsetult ning kindlate kriteeriumide alusel. (Õunapuu 2014: 143)

Eksperimentaalrühma moodustas X linna X lasteasutuse Tarekese rühma 5-6-aastased lapsed, kes õppisid eesti keelt prooviuuringu raames.

Kontrollrühma moodustasid X linna X lasteasutuse Muinasjutumaa rühma 5–6-aastased lapsed, kes õppisid eesti keelt vastavalt riiklikus programmis “Eesti keel kui teine keel” välja töötatud meetoditele.

Mõlema rühma lapsed hakkasid eesti keelt õppima alates 3. eluaastast kaks korda nädalas läbi tegevuste, mida viis läbi selle lasteaia eesti keele õpetaja.

Igast rühmast valiti kontrollrühma 10 last.

Valiku kriteeriumid olid järgmised:

- laps oli uuringu ajal 5-aastane;
- laps on lasteaias käinud vähemalt 2 aastat;
- iga laps on lasteaias kohal viibinud vähemalt 70% ulatuses.

Ettekavatsetud valimi valikukriteeriumid tasakaalustati lapse vanuse, lasteaias osalemise protsendi ja eesti keele õppimise alguse järgi. Valim ei ole sooliselt tasakaalus. Esiteks seetõttu, et eesmärk ei olnud uurida tüdrukute ja poiste keeleoskuse tunnuseid, teiseks olid mõlemad rühmad soolise koosseisu poolest erinevad. Eksperimendirühmas oli rohkem poisse, kontrollrühmas aga tüdrukuid. Mõlema rühma andmete tulemused on loetletud tabelis lisas 6.

3.7. Andmeanalüüsi meetod

Selles alapeatükis kirjeldatakse andmeanalüüsi meetodit ning põhjendatakse selle valikut.

Uurimismeetodiks valiti kvantitatiivne meetod. Kvantitatiivses uurimistöös esitatakse tulemused arvandmetena viisil, mis võimaldab edasist analüüsi ja teha järeldusi ning neid visualiseerida viisil, mis võimaldab lugejal saada ülevaatlikku ja kompaktset informatsiooni. (Õunapuu 2004: 184)

Andmete töötlemiseks kasutati **statatistilist analüüsi**. Statistika manipuleerib kvantitatiivseid andmeid matemaatiliselt, et neis sisalduvat informatsiooni ilmutada ja esitamiseks vormistada (Õunapuu 2004:184). Statistiline analüüs valitakse uurimismeetodiks siis, kui soovitakse analüüsida gruppide vahelisi erinevusi (Cohen jt 2007: 86). Kvantitatiivses uurimistöös rakendatakse statistikat selleks, et kirjeldada uuritavat nähtust ja teha selle kohta järeldusi.

Antud uurimistöös testide käigus kogutud andmed sisestati Ms Excel 2016 programmi ning andmefailid grupeeriti vastavalt Tarekese ja Muinasjutu rühma laste järgi. Saadud andmed analüüsiti andmetöötlusprogrammiga MS Excel ja IBM SPSS (*Statistics Subscription Base Edition*) Statistics 2.0.

August Aarma ja Vello Vensel (2005: 13) on öelnud, et “Statistika on iseseisev teadus. Ta uurib ühiskondlike nähtuste kvantitatiivset külge lahutamatus seoses nende kvalitatiivse küljega ning ühiskonna arengu seaduspärasuste kvantitatiivset väljendumist konkreetses ajas ja kohas”.

3.8. Uurimisprotseduuri kirjeldus

Põhiuuring viidi läbi 2018. aasta oktoobrist kuni 2020. aasta 6. märtsini.

Uurimistöö käigus peeti kinni eetikareeglitest, mis tähendab seda, et enne testimist selgitati lasteaija juhtkonnale, õpetajatele ja lastevanematele uurimistöö eesmärgid ning küsiti neilt osalemiseks nõusolekut. Testis osalesid lapsed vabatahtlikult, nende nimed anonümiseeriti ning kogutud andmetele kõrvalised inimesed ligi ei pääsenud.

Saamaks loa uuringu läbiviimiseks, pöörduti enne laste testimist suuliselt eksperimendirühma kuuluvate laste lastevanemate, lasteasutuse õpealajuhataja ja direktori poole, kellele tutvustati uurimistöö põhimõtteid. Enne uuringu läbiviimist kontrollrühmas küsiti nõusolek ka sealsete laste vanematelt ja õpetajatelt. Nõusoleku saamise järel lepitati kontrollirühma õpetajatega kokku testi läbiviimise aeg.

Testide läbiviimisel järgiti eetika põhimõtteid, tagades anonüümsuse ja konfidentsiaalsuse, et vastuste põhjal ei oleks võimalik osaleja isikut kindlaks teha. Testimine toimus eesti keeles. Kokku kasutati uurimistöös testi kolmel korral.

Esimene testimisperiood oli 2018. aasta oktoobrikuus ning see toimus Tarekese ja Muinasjutumaa rühmaga üheaegselt. Esimese testimise eesmärk oli kindlaks teha laste eesti keele oskustase. Teine testimisperiood oli 2019. aasta oktoobrikuus ning toimus mõlemas rühmas üheaegselt. Eesmärk oli kontrollida laste eesti keele oskustaset. Lõplik testimine toimus 2019. aasta märtsikuu jooksul samuti mõlema rühmaga üheaegselt, eesmärgiga eri rühmade laste eesti keele taset võrrelda.

Testimine toimus eesti keeles, aga Tarekese ja Muinasjutumaa ruumides eraldi, et säilitada lastele loomulikku õhustikku. Mõlema rühma lastele anti samu ülesandeid ja esitati samu küsimusi täpselt samas järjekorras.

Koolieelikutele test on teistest erinev, kuna nad ei oska veel korralikult kirjutada ega lugeda. Test koosneb peamiselt ülesannetest, mida lapsed sooritavad mängu kaudu. Mänguvahenditena kasutatakse nt mänguasju, raamatuid, pilte jms ning nende eesmärk on aidata lapsel õigete vastuste andmiseks orienteerida.

Õpetaja mängib testi läbiviimisel peamist rolli, aidates toimingut lõpule viimiseks igal lapsel küsimusi ja juhiseid mõista. Lähtudes varajase keeleõppe teooriast tutvuti testimise alguses lapsega, kasutades žeste ja miimikat. Vestluse jooksul jälgiti, kuidas laps sõnadele reageerib. Kuna lasteaias on mäng lapse põhitegevus, siis lapse areng ja selle hindamine peaks samuti toimuma mängu kaudu, sest mäng pakub lapsele rahuldust ning ta tunneb end mängides vabalt. Täiskasvanu saab omandatu kohta tagasisidet lapsega mängides või lapse mängu vaadeldes; samuti üritades last mängu kaasata, et tema reaktsiooni põhjal teada saada, kuivõrd võimeline on ta selles kaasa lööma ja partnerina osalema.

Testi jooksul paluti lapsel vastata mõnele lihtsale küsimusele, näidates talle pilte. Piltide näitamise käigus vaadeldi, kas laps kuuleb eestikeelset kõnet ja saab sellest aru, ning mitu korda on vaja sama asja sisu tajumiseks korrata. Pärast näitliku materjali näitamist

ehk visualiseerimist mindi igapäevase olukorra juurde ja fikseeriti, kas laps on võimeline vastavalt testi küsimustele, juhistele ja sõnumile otsuseid vastu võtma.

Eelnevalt kirjeldatud meetodi abil saadi selgeks mitte ainult lapse sõnavara, vaid ka tema kommunikatiivsed võimed ja intellektuaalne valmisolek. Viimasena paluti lapsel pildi peal leida oma nimi ja kirjutada see paberi peale. Tasub meeles pidada, et teadmised, mida testimise käigus katsetati, on suhtelised ning avalduvad konkreetsetes olukorras.

Prooviuuringu jooksul täiendati temaatilist sõnavara lähtudes lapse vanusest ja arengu eeldatavatest tulemustest. Kokku täiendati testimise jooksul temaatilist sõnavara kaks korda: 2019. a oktoobris ja 2020. a märtsis.

Testi keskmine kestus oli 15,5 minutit. Kõige pikem test kestis 24,5 minutit ja kõige lühem 12 minutit. Testist osavõtu lühiduse põhjused olid laste vähesed eesti keele teadmised ja oskused, mistõttu ei osanud nad testi küsimustele vastata. Kokku kasutati antud uurimistöös testi kolmel korral (vt lisad 1,3 ja 4).

Andmekogumise vahendina kasutati uurimistöös tabeleid. Tabelis hinnatavad oskused toetuvad Märka ja Kuuspalu (2009) artiklile. Rühmade eristamiseks ja laste nimede anonümiseerimiseks kasutati andmete analüüsimisel vastavaid tähiseid: Tarekese lapsed tähistati tähisega T1, T2 jne; Muinasjutumaa lapsed tähisega M1, M2 jne.

Pärast andmete üldist korrastamist kodeeriti tunnused, et anda neile analüüsimiseks sobiv kuju ning tulemused esitati arvudena, mis peegeldavad omaduse määra.

5-aastaste laste arengu hindamise tulemuste kodeerimiseks kasutati kolme tasandiga järjestusskaalat:

- 0 - ei tee, ei oska;
- 1 - teeb, oskab juhendamisel või osaliselt;
- 2 - teeb, oskab.

Prooviuuringu jooksul laekus kokku 60 testi. Andmed koguti ja töödeldi prooviuuringu jooksul kolm korda. Lõplik andmete töötlus ja kavade hindamine toimus vahemikus 25.03.2020–05.04.2020.

3.9. Andmete analüüs ja tõlgendamine

Selles alapeatükis tutvustatakse ja analüüsitakse uuringu tulemusi.

Teoreetilises osas kirjeldati põhjalikult eesti keele õpetamise viise varases eas, meetodeid, tingimusi ja lapse eesti keele arengu hindamise olulisi aspekte. Sellest lähtuvalt valiti uurimismeetodiks test, millele toetudes oli võimalik välja selgitada laste sõnavara ja suhtlusoskus. Testi sisu on põhjalikult lahti kirjutatud alapeatükis 3.5.

Testide käigus saadud diagnostilised tulemused on esitatud kokkuvõtvates tabelites (vt lisad 11–13), kus igale lapsele ja kriteeriumile on omistatud oma number. Koostatud on ka konjugatsiooni tabelid (*pivot table*, vt lisa 14), millega võeti kokku ulatuslikuma tabeli andmed.

Uuringus osalesid Tarekese rühma lapsed, milles õpitakse eesti keelt prooviuuringu „Professionaalne eesti keele õpetaja vene õppekeele rühmas” raames ja rühma Muinasjutumaa lapsed, milles õpitakse eesti keelt riikliku õppekava "Eesti keel, kui teine keel" järgi.

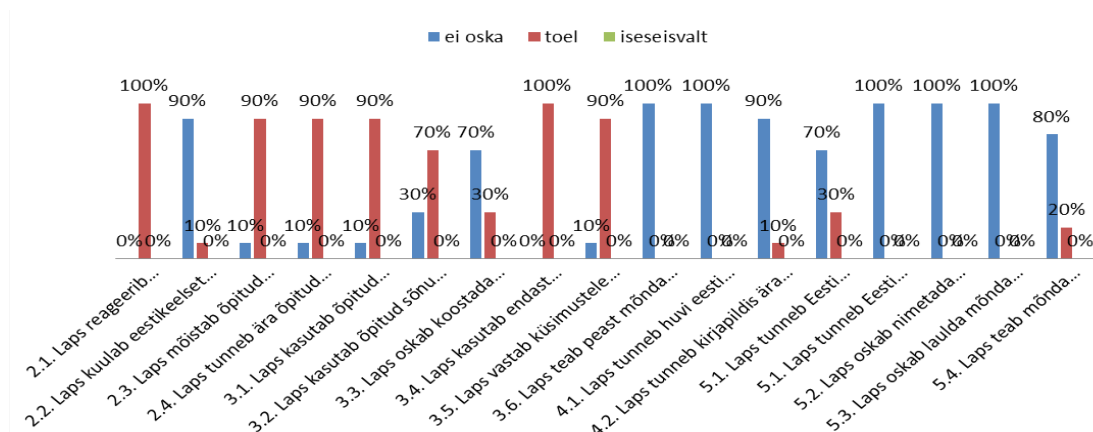
Saadud andmed esitati tabelite, joondiagrammide (*line charts*) ja diagrammidena. Nende abil saab andmeid visualiseerida, ja analüüsida, aga ka saadud tulemusi võrrelda.

Samuti kasutati tulemuste esitamisel sagedustabeleid (vt lisad 7–9) ja protsente ning väidete järjestamiseks aritmeetilisi keskmisi (vt lisad 10 ja 15). Kahe valimi erinevuse hindamiseks kasutati töös Mann-Whitney U-testi (*Mann-Whitney U-test*) kriteeriumi, mis võimaldab tuvastada parameetrite väärtuste erinevusi väikeste valimite vahel. Järgnevalt esitatakse testides saadud tulemusi.

Rühma Tareke uurimistulemused (aastatel 2018–2020)

1. Eesti keele omandamise uurimistulemused rühmas Tareke 2018. aastal

Küsitluse esimese plokki „Kuulamine” tulemused näitasid, et 100% lastest (kokku 10) mõistab eesti keelt ja reageerib sellele asjakohaselt (2.1) õpetaja toel (joonis 1).

Joonis 1. Eesti keele omandamise tulemused rühmas Tareke 2018. aastal.

Jooniselt 1 on näha, et loetud teksti või õpetaja jutustust (2.2.) ei mõista üheksa last kümnest (90%), üks laps (10%) saab tekstist aru õpetaja toel. Iseseisvalt toime tulevaid ja mitte toime tulevaid lapsi ei tuvastatud.

Jaotises 2.3. (küsimuste mõistmine) saadi järgmised tulemused: üks laps (10%) ei mõista küsimusi üldse, isegi kui ta on seda juba mitu korda kuulnud; üheksa last (90%) mõistab tuttavaid küsimusi täiskasvanu toel. Iseseisvalt aru saavaid lapsi ei olnud.

Uuringu jaotises 2.4. on näha identsed tulemused kõne mõistmise ja sõnavara arendamise osas: üks laps (10%) ei saanud ülesandega üldse hakkama ja üheksa last (90%) tuletas õpetaja toel meelde sõnu ja väljendeid tuginedes visuaalsele materjalile.

Küsitluse teise ploki „Kõnelemine” tulemused näitasid, et laste jaoks on aktiivse kõne valdamine raskem ülesanne kui kõne mõistmine. Üks laps (10%) ei kasuta eestikeelseid viisakussõnu (*tere, head aega, aitäh*) ega -väljendeid (3.1), üheksa last (90%) kasutab täiskasvanute abil ehk meeldetuletuse ja võrdluspiltide toel. Testimine näitas, et ükski lastest (100%) ei kasuta viisakussõnu ja -väljendeid iseseisvalt.

Kolm last (30%) ei osanud eesti keeles nimetada juba varem õpitud objekte ja tegevusi (jaotis 3.2.), seitse last (70%) tegid seda täiskasvanu toel. Mitte ükski laps (100%) ei suutnud ülesandega iseseisvalt toime tulla.

Seitse last (70%) ei osanud õpetaja toel moodustada lihtsaid lauseid ja fraase (jaotis 3.3.), vaid kolm last (30%) suutsid õpetaja toel moodustada lühikesi lauseid. Iseseisvalt rääkivaid lapsi ei tuvastatud.

Uuringu käigus selgus, et kõik lapsed (100%) kasutasid iseendast rääkides sõna *mina* (jaotis 3.4.).

Õpetaja küsimustele (jaotis 3.5.) vastasid täiskasvanu toel üheksa last (90%), üks ja see sama laps (10%) ei saanud küsimusest aru ega osanud sellele vastata. Ei olnud ühtegi last (100%), kes oleks küsimusest iseseisvalt aru saanud ja sellele vastanud.

Mitte ükski lastest (100%) ei suutnud õpetaja toel peast ette lugeda luuletust ega laulda laulu (jaotis 3.6.).

Uuringu tulemused küsitluse kolmandas ja neljandas plokis.

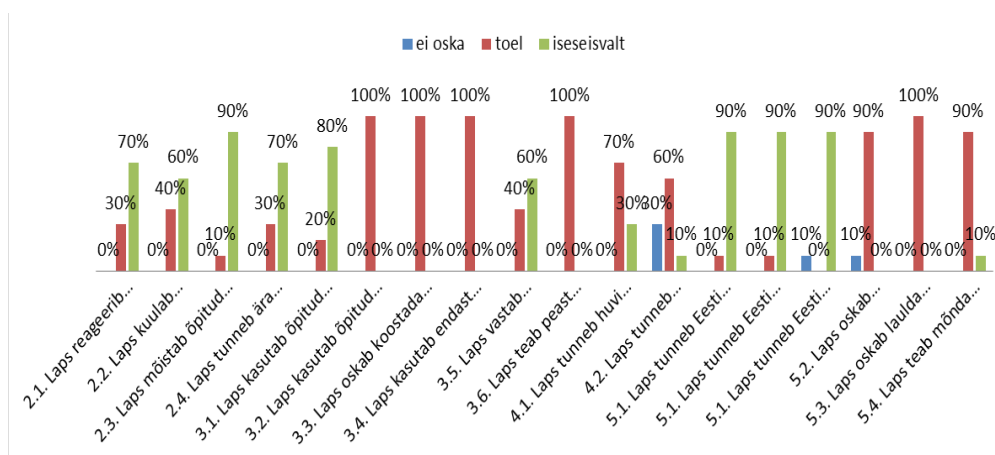
„Lugemise ja kirjutamise alused” ja „Eesti kultuuri tutvustamine” (jaotised 4.1.–5.4.) näitas kõige madalamat taset võrreldes küsitluse teiste valdkondadega.

Ainult üks laps (10%) suutis täiskasvanu toel kirjutada oma nime, kolm last (30%) tundsid pildil ära Eesti lipu ja kaks last (20%) oskasid iseseisvalt lugeda ette lühikese luuletuse. Ülejäänud osades näitasid kõik 10 last (100%) negatiivseid tulemusi.

2. Eesti keele omandamise uuringu tulemused rühmas Tareke 2019. aasta oktoobris

Küsitluse esimese ploki „Kuulamine” tulemused olid järgmised:

Kolm last (30%) saab aru eesti keelest ja reageerib asjakohaselt (jaotis 2.1.) õpetaja toel, iseseisvalt saab aru ja kõnetamisel vastab seitse last (70%). Uuringus ei tuvastatud lapsi, kes ei mõista eesti keeles kõnelevat õpetajat (joonis 2).

Joonis 2. Eesti keele omandamise tulemused rühmas Tareke 2019. aastal.

Jooniselt 2 on näha, et neli last (40%) mõistab õpetaja toel loetud teksti või õpetaja jutustust (jaotis 2.2.) ja kuus last (60%) saab tekstist aru iseseisvalt. Ei olnud ühtegi last, kes ei oleks saanud üldse aru eesti keeles loetud tekstist.

Üks laps (10%) saab aru tuttavatest küsimustest õpetaja toel, üheksa last (90%) aga iseseisvalt (jaotis 2.3.). Uuringus ei tuvastatud lapsi, kes ei mõistnud eestikeelseid küsimusi.

Kõne mõistmise ja sõnavara arendamise jaotises 2.4. täitsid kolm last (30%) ülesande õpetaja toel ja seitse last (70%) said iseseisvalt aru õpetaja poolt lausunud sõnadest ja väljenditest. Lapsi, kes ei mõistnud õpetaja poolt öeldut, ei tuvastatud.

Küsitluse teise ploki „Kõnelemine” tulemused olid järgmised: kaks last (20%) kasutab viisakussõnu ja -väljendeid õpetaja meeldetuletusel ja õpetaja toel kaheksa last (80%) (jaotis 3.1.).

Tulemused jaotises 3.2. näitasid, et kõik lapsed (100%) nimetavad õpetaja toel esemeid ja toiminguid.

Identseid tulemusi saadi vastavalt jaotistes 3.3., 3.4. ja 3.6.: kõik lapsed (100%) moodustavad fraase ja väljendeid, samuti kasutavad viisakussõnu ja -väljendeid (nt palun aita, palun veel, head isu), on võimelised õpetaja toel ette lugema luuletust.

Küsimustele vastavad (jaotis 3.5.) neli last (40%) õpetaja toel ja kuus last (60%) iseseisvalt. Lapsi, kes üldse ei suutnud ülesandega hakkama saada, ei tuvastatud.

Küsitluse kolmanda plokki „Lugemise ja kirjutamise alused“ tulemused näitasid, et seitse last (70%) tunneb õpetaja toel huvi lugemise vastu eesti keeles ja kolm last (30%) alustab iseseisva lugemisega (jaotis 4.1.). Ei tuvastatud ühtegi last, kes ei oleks lugemise vastu huvi tundnud.

Lapsi, kes tunnevad ära oma kirjutatud nime ja oskavad seda õpetaja toel kirjutada (jaotis 4.2), oli kokku kuus (60%). Üks laps (10%) teeb seda iseseisvalt, kolm last (30%) ei saanud ülesandega hakkama.

Küsitluse neljanda plokki „Eesti kultuuri tutvustamine“ tulemused näitasid, et üheksa last (90%) oskab nimetada riigilippu ja rahvuslille iseseisvalt, õpetaja toel vaid üks laps (10%) (jaotis 5.1.). Üheksa last (90%) loetleb mõnda riigipüha täiskasvanu toel, üks laps (10%) ei suuda seda teha isegi täiskasvanu toel (jaotis 5.2.). Iseseisvalt ei saanud ükski laps ülesandega hakkama.

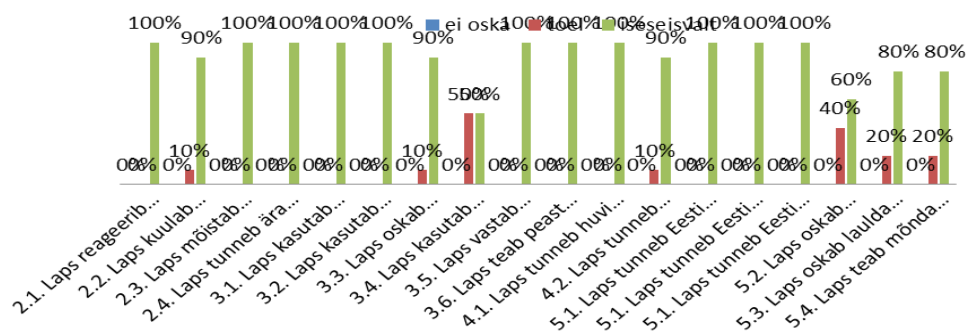
Kõik 10 last (100%) laulavad õpetaja toel eestikeelset laulu (jaotis 5.3.).

Lühikese luuletuse ette lugemisega (jaotis 5.4.) saab õpetaja toel hakkama üheksa last (90%). Iseseisvalt ei saanud ükski laps selle ülesandega hakkama.

3. Eesti keele omandamise uurimistulemused rühmas Tareke 2020. aasta märtsis

Küsitluse esimese plokki „Kuulamine“ tulemused on toodud joonisel 3.

Tareke rühma eesti keele arengu tulemused 2020.a

Joonis 3. Eesti keele arengu tulemused rühmas Tareke 2020. aastal.

Kõik 10 last (100%) mõistsid iseseisvalt ja reageerisid kõnetamisel asjakohaselt (jaotis 2.1.). Uuringus ei tuvastatud lapsi, kes ei mõista eesti keeles kõnelevat õpetajat üldse või kes ei mõista kõneldavat õpetaja toel (joonis 3).

Õpetaja poolt loetud tekstist või jutustusest (2.2) saab aru õpetaja toel üks laps (10%). Üheksa last (90%) saab kuuldud tekstist iseseisvalt aru. Ei tuvastatud ühtegi last, kes ei oleks üldse aru saanud eesti keeles loetud tekstist.

Kõik 10 last (100%) saavad õpetaja küsimusest iseseisvalt aru (jaotis 2.3.). Uuringus ei tuvastatud lapsi, kes ei oleks aru saanud eestikeelsest küsimusest.

Uuringu jaotises 2.4., mis käsitleb kõne mõistmist ja sõnavara arengut, said iseseisvalt hakkama kõik 10 last (100%). Nad saavad aru õpetaja öeldud sõnadest ja fraasidest. Negatiivseid ja keskmisi tulemusi selles jaotises ei tuvastatud.

Küsitluse teise ploki „Kõnelemine” tulemused näitasid, et kõik 10 last (100%) kasutavad iseseisvalt viisakussõnu ja -väljendeid (*tere, head aega, aitäh, palun, vabandust, palun aita, palun veel, head isu*) (jaotis 3.1.). Selles uuringu jaotises puuduvad negatiivsed ja keskmised näitajad.

Jaotis 3.2. näitas, et kõik 10 last (100%) nimetavad esemeid ja tegevusi iseseisvalt. Selles uuringus ei tuvastatud samuti negatiivseid ja keskmisi tulemusi.

Üheksa last (90%) moodustab fraase ja väljendeid (3.3) iseseisvalt ja üks laps (10%) õpetaja toel.

Jaotis 3.4. näitab, et endast rääkides kasutab sõna *mina* viis last (50%) iseseisvalt ja viis last (50%) täiskasvanu meeldetuletusel.

Kõik 10 last (100%) vastavad iseseisvalt küsimustele (jaotis 3.5.) ja loevad luuletust peast (jaotis 3.6.).

Küsitluse kolmanda ploki „Lugemise ja kirjutamise alused“ tulemused näitasid, et kõik 10 last (100%) on huvitatud iseseisvalt kirjutamisest ja lugemisest eesti keeles (jaotis 4.1.). Ei olnud ühtegi last, kes ei oleks üldse lugemise vastu huvi tundnud.

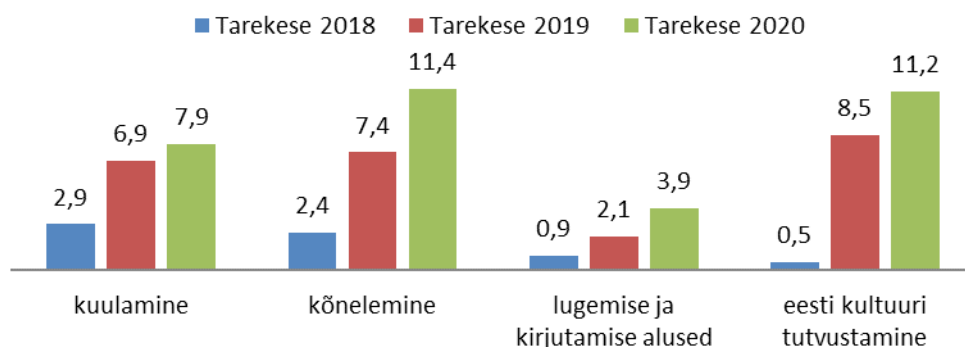
Üheksa last (90%) tunneb ära oma nime trükitud kujul ja kirjutab seda iseseisvalt, üks laps (10) teeb seda õpetaja toel (jaotis 4.2.). Lapsi, kes ei oska oma nime lugeda ega kirjutada, selles uuringu jaotises ei tuvastatud.

Küsitluse neljanda ploki „Eesti kultuuri tutvustamine“ tulemused näitasid, et kõik 10 last (100%) on võimelised iseseisvalt nimetama riigilippu ja rahvuslille (jaotis 5.1.). Neli last (40%) nimetab riigipühasid õpetaja toel ja kuus last (60%) iseseisvalt (jaotis 5.2).

Kaks last (20%) oskab õpetaja toel laulda laulu (jaotis 5.3.) ja ka lugeda õpetaja toel ette luuletust (jaotis 5.4) ning kaheksa last (80%) teeb seda iseseisvalt.

Kokkuvõte eesti keele omandamise uuringutulemustest rühmas Tareke uuritaval perioodil alates 2018. aastast kuni 2020 aastani on välja toodud joonisel 4.

Eesti keele omandamise arengu dünaamika tulemuste analüüs tehti Mann-Whitney U-testi kriteeriumi kasutamisel saadud valimi tulemuste võrdlemise põhjal (Lisa 16). Saadud tulemustest valiti selle graafiku jaoks ainult Tareke rühma alla kuuluvad järgud (joonis 4).

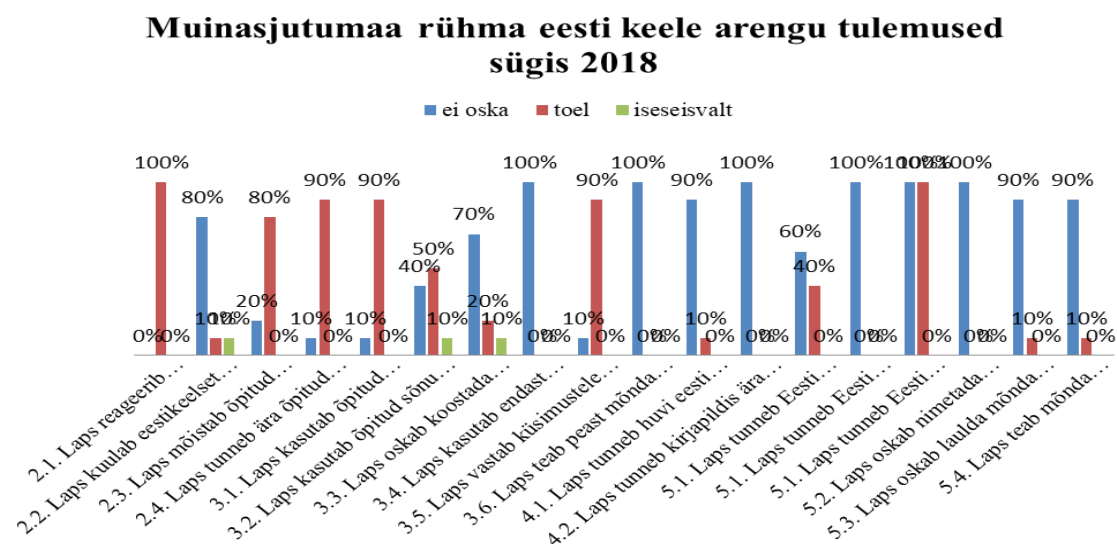
Joonis 4. Eesti keele omandamise dünaamika rühmas Tareke perioodil 2018–2020.

Jooniselt 4 on näha, et tulemused (järgud) suurenesid pidevalt kõigi uuringu plokkide osas. Kuulamise ploki tõusid järgud 2,9 pealt 7,9 peale; kõnelemise ploki 2,4 pealt 11,40 peale; lugemise ja kirjutamise ploki 0,9 pealt 3,90 peale ja Eesti kultuuri ploki 0,5 pealt 11,2 peale.

Väikseim aren oli „Lugemise ja kirjutamise aluste” plokis. Töö autori arvates on see ootuspärane, kuna enamik lapsi ei räägi veel eesti keelt ladusalt. Suurim areng (järkude kasv) oli „Eesti kulturi tutvustamise” ja „Kõnelemise” plokis.

Eesti keele omandamise tulemused rühmas Muinasjutumaa 2018. aasta oktoobris

Küsitluse esimese plokki „Kuulamine” tulemused on välja toodud joonisel 5.

Joonis 5. Eesti keele omandamise tulemused rühmas Muinasjutumaa 2018. aastal.

Loetud tekstist või õpetaja jutust ei saa aru kaheksa last (80%), üks laps (10%) saab aru tekstist õpetaja toel (jaotis 2.2.). Iseseisvalt saab hakkama üks laps (10%).

Kaks last (20%) ei saa üldse aru küsimustest, mis peaksid talle tuttavad olema, kaheksa last (80%) saab aru tuttavatest küsimustest täiskasvanu toel (jaotis 2.3).

Kõnest arusaamise ja sõnavara arengu ülesannet ei täitnud üks laps (10%) üldse, üheksa last (90%) tuletasid õpetaja toel meelde sõnu ja väljendeid toetudes visuaalsele materjalile.

Küsitluse teise plokki „Kõnelemine” tulemus näitas, et lastele on aktiivse kõne valdamine raskem kui kõne mõistmine.

Üks laps (10%) ei kasuta eestikeelseid viisakussõnu ja -väljendeid (*tere, head aega, aitäh, palun, vabandust, palun aita, palun veel, head isu*), üheksa last (90%) kasutavad viisakussõnu meeldetuletuse korral ja täiskasvanu toel (jaotis 3.1.). Tulemus näitas, et ükski lastest (100%) ei kasuta iseseisvalt viisakussõnu ja -väljendeid.

Neli last (40%) ei oska eesti keeles nimetada juba varem õpitud esemeid ja tegevusi, viis last (50%) nimetavad täiskasvanu toel tuttavaid esemeid, üks laps (10%) nimetab esemeid ja tegevusi eesti keeles (jaotis 3.2.).

Seitse last (70%) ei moodusta lihtsaid lauseid ja fraase õpetaja toel, kaks last (20%) moodustavad õpetaja toel lühikesi lauseid (jaotis 3.3.). Üks laps (10%) moodustab iseseisvalt fraase ja räägib lühikeste lausetega.

Uuringu käigus selgus, et mitte ükski 10 lapsest (100%) ei kasuta iseendast rääkides sõna *mina* (jaotis 3.4.).

Õpetaja küsimustele vastas täiskasvanu toel üheksa last (90%) ja üks laps (10%) ei saanud küsimusest aru ega suutnud sellele vastata (jaotis 3.5). Ükski laps (100%) ei saanud iseseisvalt küsimusest aru ega osanud sellele vastata.

Ükski selle rühma 10 lapsest (100%) ei suutnud peast ette lugeda lühikest luuletust ega laulda laulu (jaotis 3.6.).

Jaotiste „Lugemise ja kirjutamise alused” ja „Eesti kultuuri tutvustamine” (4.1.–5.4.) tulemused olid teiste jaotiste tulemustega võrreldes kõige madalamad.

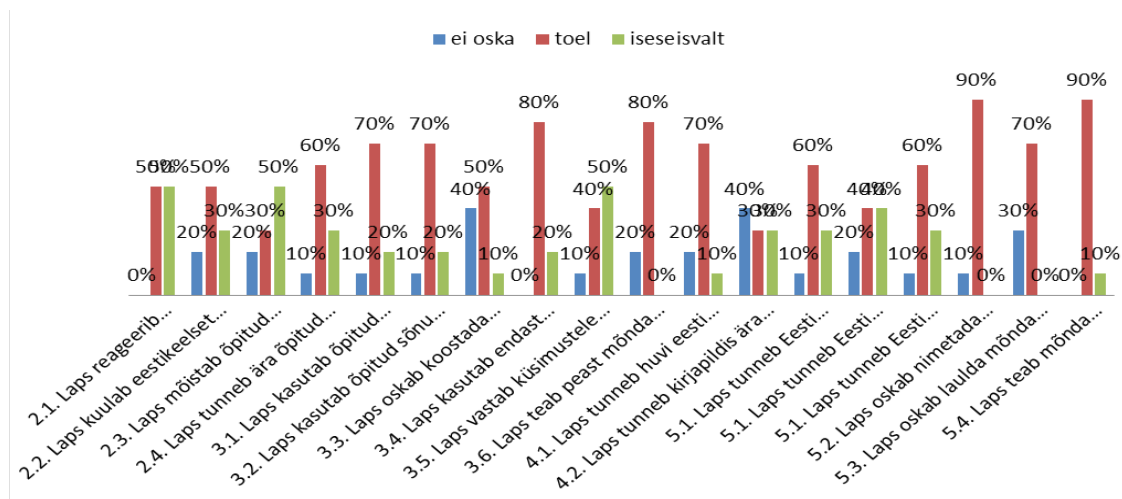
Vaid üks laps (10%) tunneb huvi lugemise vastu eesti keeles, üheksa last (90%) ei tunne lugemise vastu huvi üldse (jaotis 4.1.).

Mitte ükski lastest (100%) ei suuda ära tunda ega kirjutada oma nime (jaotis 4.2).

Neli last (40%) tunnevad pildil ära Eesti lipu, kuid ükski lastest (100%) ei osanud nimetada rahvuslindu (jaotis 5.1.). Üks laps (10%) laulis täiskasvanu toel laulu (jaotis 5.3.) ja luges ette lühikese luuletuse (jaotis 5.4.)

2. Eesti keele omandamise uurimistulemused rühmas Muinasjutumaa 2019. aasta oktoobris

Küsitluse esimese ploki „Kuulamine” tulemused näitasid, et viis last (50%) saab aru eesti keelest ja reageerib asjakohaselt õpetaja toel, ülejäänud viis saab iseseisvalt aru ja reageerib asjakohaselt nende kõnetamisel (jaotis 2.1.). Uuringus ei tuvastatud lapsi, kes ei saa aru eesti keeles rääkivast õpetajast (joonis 6).

Joonis 6. Eesti keele omandamise tulemused rühmas Muinasjutumaa 2019. aastal.

Loetud tekstist või õpetaja jutust saavad iseseisvalt aru kolm last (30%), viis last (50%) saavad aru õpetaja toel ning kaks last (20%) ei saa tekstist aru (jaotis 2.2.).

Viis last (50%) sai küsimustest iseseisvalt aru (jaotis 2.3.). Kolm last (30%) said aru tuttavatest küsimustest õpetaja toel ja kaks last (20%) ei saanud esitatud küsimustest aru.

Kõne mõistmine ja sõnavara arendamise jaotises (2.4) said kuus last (60%) õpetaja toel sõnadest ja väljenditest aru, kolm last (30%) said aru iseseisvalt ning üks laps (10%) ei saanud aru.

Küsitluse teise ploki „Kõnelemine” olid tulemused näitavad, et kaks last (20%) kasutasid viisakussõnu ja -väljendeid (*tere, head aega, aitäh, palun, vabandust, palun aita, palun veel, head isu*) iseseisvalt, seitse last (70%) õpetaja meeldetuletusel ja üks laps (10%) ei kasutanud viisakussõnu üldse (jaotis 3.1.).

Jaotise 3.2. tulemused näitavad, et kaks last (20%) nimetas esemeid ja tegevusi iseseisvalt, seitse last (70%) õpetaja toel ning üks laps (10%) ei saanud ülesandega üldse hakkama.

Üks laps (10%) räägib iseseisvalt lühikeste lausetega ja moodustab fraase, viis last (50%) oskab õpetaja toel moodustada lühikesi lauseid, neli last (40%) ei oska lihtsaid lauseid ja fraase moodustada õpetaja toel (jaotis 3.3.).

Endast rääkides kasutavad sõna *mina* kaks last (20%) iseseisvalt ja kaheksa last (80%) õpetaja toel (jaotis 3.4.). Küsimustest saavad aru ja neile vastavad viis last (50%) õpetaja toel ja neli last (40%) iseseisvalt (jaotis 3.5.). Juba tuttavatele küsimustele ei osanud vastata üks laps (10%).

Kaheksa last (80%) oskab õpetaja toel lugeda peast luuletust, kaks last (20%) ei saanud ülesandega üldse hakkama (jaotis 3.6.). Selles uuringus ei tuvastatud lapsi, kes suudaks luuletust iseseisvalt peast ette lugeda.

Küsitluse kolmanda ploki „Lugemise ja kirjutamise alused“ tulemused näitasid, et üks laps (10%) tundis iseseisvalt huvi eesti keeles kirjutamise vastu, seitse last (70%) õpetaja toel ja üks laps (10%) ei ilmutanud üldse huvi eesti keeles kirjutamise vastu (jaotis 4.1.).

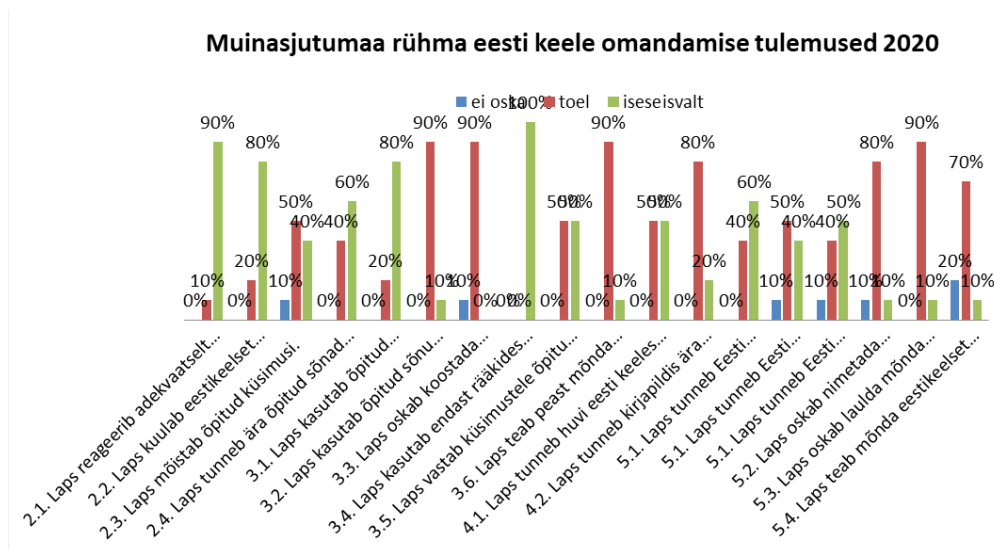
Lapsi, kes tunnevad ära oma nime kirjakuju järgi, oli kolm (30%). Õpetaja toel tundis nime kirjakuju ära kolm last (30%), neli last (40%) ei suutnud oma nime ära tunda (jaotis 4.2.).

Küsitluse neljanda ploki „Eesti kultuuri tutvustamine“ tulemused näitasid, et iseseisvalt nimetavad riigilippu kolm last (30%), õpetaja toel kuus last (60%), üks laps (10%) ei saanud ülesandega hakkama (jaotis 5.1.). Neli last (40%) tunnevad ja oskavad iseseisvalt nimetada rahvuslille, õpetaja toel neli last (40%), kaks last (20%) ei tunne seda pildil ära ega oska ka nimetada (jaotis 5.1.). Iseseisvalt nimetavad riigipühased üheksa last (90%), õpetaja toel üks laps (10%) (jaotis 5.2.).

Seitse last (70%) laulavad õpetaja toel ära õpitud laulu, kolm last (30%) ei suuda seda teha (jaotis 5.3.). Üks laps (10%) suudab iseseisvalt meelde tuletada ja ette lugeda lühikese luuletuse, täiskasvanu toel üheksa last (90%) (jaotis 5.4.).

3. Eesti keele omandamise uurimistulemused rühmas Muinasjutumaa 2020. aasta märtsis

Küsitluse esimese ploki „Kuulamine“ tulemused näitasid, et üks laps (10%) saab eesti keelest aru ja reageerib asjakohaselt õpetaja toel, üheksa last (90%) saab iseseisvalt aru ja reageerib asjakohaselt nende kõnetamisel (jaotis 2.1.). Uuringus ei tuvastatud lapsi, kes ei saanud aru eesti keelt rääkivast õpetajast (joonis 7).

Joonis 7. Eesti keele omandamise tulemused rühmas Muinasjutumaa 2020. aastal.

Loetud tekstist või õpetaja jutust saab aru kaheksa last (80%), õpetaja toel saavad aru kaks last (20%) (jaotis 2.2.). Uuringus ei tuvastatud lapsi, kes ei saanud õpitud materjali raames aru eesti keeles rääkivast õpetajast.

Neli last (40%) said küsimustest aru iseseisvalt, viis last (50%) said aru tuttavatest küsimustest õpetaja toel ja üks laps (10%) ei saanud aru esitatud küsimustest vaatamata sellele, et oli neid varem kuulnud (jaotis 2.3.).

Kõne mõistmise ja sõnavara arendamise jaotises (2.4.) saadi järgmised tulemused: neli last (40%) said aru õpetaja toel sõnadest ja väljenditest, kuus last (60%) said õpetaja ütlustest aru iseseisvalt.

Küsitluse teise ploki „Kõnelemine” tulemused näitasid, et kaheksa last (80%) kasutasid viisakussõnu ja -väljendeid (*tere, head aega, aitäh, palun, vabandust, palun aita, palun veel, head isu*) iseseisvalt ja ilma meeldetuletuseta, kaks last (20%) ütlesid viisakussõnu õpetaja meeldetuletuse korral (jaotis 3.1.). Jaotise 3.2. tulemused näitasid, et ainult üks laps (10%) nimetas esemeid ja tegevusi iseseisvalt, üheksa last (90%) tegid seda õpetaja toel.

Üheksa last (90%) räägib õpetaja toel lühikeste lausetega ja moodustab fraase, üks laps (10%) ei osanud õpetaja toel öelda lühikest lauset või fraasi (jaotis 3.3.).

Endast rääkides kasutavad kõik 10 last (100%) iseseisvalt sõna *mina* (3.4.).

Viis last (50%) vastavad iseseisvalt küsimustele õpitud materjali raames, viis last (50%) õpetaja toel (jaotis 3.5.).

Üheksa last (90%) oskab õpetaja toel peast ette lugeda varem õpitud luuletust, üks laps (10%) saab sellega iseseisvalt hakkama (jaotis 3.6.).

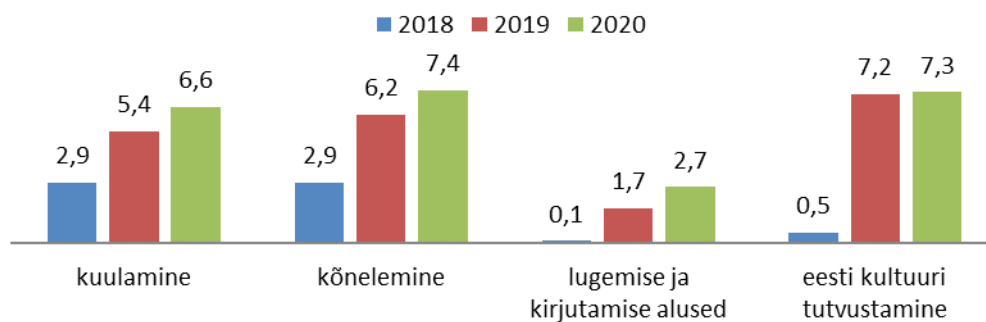
Küsitluse kolmanda ploki „Lugemise ja kirjutamise alused“ tulemused näitasid, et viis last (50%) tunneb iseseisvalt huvi eesti keeles lugemise vastu, viis last (50%) õpetaja toel (jaotis 4.1.). Lapsi, kes tunnevad ära oma nime kirjakuju ja oskavad seda ise kirjutada, oli kaks (20%), õpetaja toel suudavad oma nime kirjutada kaheksa last (80%) (jaotis 4.2.).

Küsitluse neljanda ploki „Eesti kultuuri tutvustamine“ tulemused näitasid, et riigilipu suudab iseseisvalt ära tunda ja nimetada viis last (50%), õpetaja toel neli last (40%), üks laps (10%) ei tunne pildil ära ega oska midagi nimetada (jaotis 5.1.). Rahvuslille tunnevad iseseisvalt ära neli last (40%), nimetavad õpetaja toel viis last (50%), ei tunne pildil ära ega oska lille nimetada üks laps (10%) (jaotis 5.1.). Üks laps (10%) suutis iseseisvalt nimetada riigipühi, õpetaja toel kaheksa last (80%). Üks laps (10%) ei osanud nimetada ühtegi riigipüha (jaotis 5.2.)

Üheksa last (90%) laulavad õpetaja toel tuttavat laulu ja üks laps (10%) ei suuda isegi täiskasvanu toel lastelaulu korrata (jaotis 5.3.). Üks laps (10%) oskab iseseisvalt ette lugeda lühikest luuletust, täiskasvanu toel seitse last (70%) ja kaks last (20%) ei suuda lühikest luuletust ette lugeda õpetaja toel (jaotis 5.4.).

Kokkuvõtte eesti keele omandamise uurimistulemustest rühmas Muinasjutumaa perioodil 2018–2020.

Eesti keele omandamise arengu dünaamika tulemuste analüüs tehti kahe Mann-Whitney kriteerimi kasutamisel saadud valimi võrdlemise tulemuste põhjal, mida on näha tabelis lisas 16. Tulemused järjestati. Saadud tulemustest valiti joonise 8 jaoks ainult Muinasjutumaa rühma alla kuuluvad järgud.

Joonis 8. Eesti keele omandamise dünaamika rühmas Muinasjutumaa perioodil 2018–2020.

Diagramm joonisel 8 näitab, et eesti keele areng Muinasjutumaa rühmas on dünaamiline. Plokis „Kuulamine” tõusis järk 2,9 pealt 6,6 peale; plokis „Kõnelemine” 2,9 pealt 7,40 peale; plokis „Lugemise ja kirjutamise alused” 0,10 pealt 2,7 peale; plokis „Eesti kultuuri tutvustamine” 0,5 pealt 7,3 peale. Kõige väiksem areng toimus „Lugemise ja kirjutamise aluste” plokis. Suurim areng (järkude kasv) oli „Kõnelemise” plokis. „Eesti kultuuri tutvustamise” plokis oli 2020. aasta areng hüppeline võrreldes 2018. aastaga, kuid jäi 2019. aastaga võrreldes praktiliselt samaks.

Usaldusväärsete statistiliste andmete saamiseks viidi läbi test, kasutades Mann–Whitney järjestamise meetodikat, mida võib näha statistika erinevuste tabelist (vt lisa 16). Saadud tabelite põhjal koostati lineaarsed graafikud, mis näitavad selgelt, kuidas järgud igas uuritavas rühmas jagunevad (lisad 17–20).

2018. aasta testimise tulemuste kohaselt on kahe valimi vahel oluline erinevus ainult plokis „Lugemine ja kirjutamine” (Tarekese rühmas oli keskmise järgu suurus 3,9 ja Muinasjutumaa rühmas 2,7). Ülejäänud plokkide osas olulisi erinevusi polnud. Sellised tulemused on ootuspärased, kuna 2018. aastal töö projektiga alles algas. 2020. aasta märtsiks, see tähendab käesoleva uuringu lõpuks, on kõik erinevused statistiliselt märkimisväärsed.

Plokis „Kuulamine” on Tarekese rühmas keskmine järk 7,9, Muinasjutumaa rühmas 6,6.

Plokis „Kõnelemine” on Tarekese rühmas keskmine järk 11,40, Muinasjutumaa rühmas 7,40. Plokis „Lugemise ja kirjutamise alused” on keskmine järk Tarekese rühmas 3,9, Muinasjutumaa rühmas 2,7. Plokis „Eesti kultuuri tutvustamine” on Tarekese rühmas keskmine järk 11,20, Muinasjutumaa 7,30. Ülaltoodud andmetest nähtub, et rühma Tarekese rühmas lapsed olid kõige edukamad, eriti plokkides „Kuulamine”, „Kõnelemine” ja „Eesti kultuuri tutvustamine”. Need tulemused kinnitavad töö hüpoteesi: prooviuuringus osalenud 4–5-aastaste rühmas on laste eesti keele osaoskused parem kui sihtrühmas, kus tegevused eesti keeles toimuvad kolm korda nädalas.

3.10. Järeldused

Uuringu eesmärk oli uurida prooviuuringu näitel varajase eesti keele õppes kahe aasta jooksul omandatud osaoskusi 4–5 aastaste laste rühmas ja võrrelda saadud tulemusi sihtrühmas õppivate laste eesti keele osaoskustega.

Uurimuse käigus läbi viidud testi abil selgitati välja omandatud teadmised nii nendel lastel, kes õppisid eesti keelt prooviuuringu kaudu kui ka nendel lastel, kes õppisid eesti keelt kolm korda nädalas.

Testi käigus kogutud andmed kanti protsentide näol tabelisse (vt lisa 15), mis võimaldas võrrelda eesti keele omandamise arengu dünaamikat Tarekese ja Muinasjutumaa rühmas.

Statistilised erinevused **Kuulamise** osas.

Käesoleva uurimistöö käigus kogutud andmetest selgus, et kõne mõistmine ja sellele reageerimine oli uuringu alguses (2018. aastal) mõlemas rühmas nõrk. **Tarekese** rühma lapsed said aru küsimustest ja sõnadest, mida kasutati igapäevaselt rutiinsetes tegevustes: hommikuses ringis, jalutuskäiguks riietumise ajal ja süües, samuti õpitavatel teemadel. **Muinasjutumaa** rühma lapsed said aru ainult sõnadest ja küsimustest teemadel, mida nad õppisid eesti keele õpetajaga.

2019. aastal tehtud uuringu tulemused näitavad, et **Tarekese** rühma lapsed hakkasid õpetaja kõnest kõigis uuringu valdkondades paremini aru saama. Keskmiselt täitis ülesandeid iseseisvalt ilma õpetaja abita 72,5% lastest. Lapsed vastasid küsimusele või täitsid korralduse kohe pärast seda, kui õpetaja oli jutu lõpetanud. See tähendab, et lapsed said temast vabalt aru ega vajanud abi ega kordamist. Selles rühmas polnud ühtegi last, kes õpetajast üldse aru ei saaks.

Muinasjutumaa rühmas täitis ülesandeid iseseisvalt ilma õpetaja abita vaid 40% lastest. Nad hakkasid paremini aru saama ainult sõnadest ja mõnedest küsimustest. Nende reaktsioon oli aeglane, paljud lapsed vajasisid pausi küsimuse ja vastuse vahel. 20% selle rühma lastest näitas madalat tulemust ega saanud ülesandega hakkama kõigis uuringu valdkondades isegi õpetaja abiga. Lapsed jäid samale tasemele ja said vaid piiratud määral aru sellest, mis oli seotud teemadega, mida õppimise ajal läbiti.

2020. aastal läbi viidud uuringu tulemused näitavad mõlema rühma laste kõnest arusaamise oskuste kasvu. Samal ajal, nagu ka varem, on **Tarekese** rühmas tase

kõrgem. Keskmiselt saab 97,5% **Tarekese** rühma lastest õpetaja kõnest vabalt aru kõigis valdkondades.

Nende tulemuste põhjal saame vastata esimesele uurimisküsimusele: *Kuidas tulevad lapsed toime eesti keele kuulamise osaoskusega?*

Tarekese rühma lapsed saavad paremini õpetaja pöördumistest ja korraldustest aru ning reageerivad nendele. Mõistavad vabalt ja iseseisvalt küsimusi, sõnu ja fraase. Rühmas pole ühtegi last, kes õpetajast aru ei saaks. On ilmne, et esiteks suhtlevad lapsed projekti raames eesti keelt õppides pidevalt õpetajaga, kes räägib ainult eesti keelt. Teiseks on õpetajal rohkem võimalusi lastega tegeleda mitte ainult väikestes alarühmades, vaid ka individuaalselt. Niiviisi hakkavad lapsed eesti keelt kiiremini mõistma.

Kõne mõistmise arengu dünaamika kajastub lineaarses diagrammis, mis on toodud lisas 17. Plokis “Kuulamine” on **Tarekese** rühma keskmine järk 7.9, **Muinasjutumaa** rühmal 6.6.

Statistilised erinevused **Kõnelemise** osas.

2018. aastal **eksperimentaalarühmas** läbi viidud testi tulemused näitasid, et ükski lastest ei osanud iseseisvalt eesti keeles rääkida. Keegi lastest ei suutnud ei üksi ega täiskasvanu toel luuletust peast lugeda. Teistes küsimuste valdkondades suutsid keskmiselt ainult 57% lastest õpetaja abiga kasutada õpitud sõnu esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks, koostada lihtsamaid fraase ja lauseid. Kõige paremini oskasid lapsed õpetaja abiga öelda viisakaid väljendeid ja sõnu.

Kontrollirühmas olid tulemused pisut kõrgemad – 62,5%. Lapsed said suurema osa ülesannetega õpetaja abiga hakkama, kuid ükski laps ei suutnud peast lugeda juba õpitud luuletust. Õpetaja toetus seisnes selles, et laps kordas õpetaja järel sõnu ja väljendeid või rääkis õpetajaga. Mõlemas rühmas ei olnud iseseisvalt rääkivaid lapsi.

2019. aasta uuringu tulemused näitasid mõlemas rühmas positiivset trendi. **Eksperimentaalarühmas** oskas keskmiselt 70% lastest õpitud materjali raames küsimustele vastata, rääkida viisakaid sõnu iseseisvalt, ilma täiskasvanute abita. Kõige paremini, suudavad nimetada täiskasvanu toel esemeid ja tegevusi, vastata küsimustele ja peast lugeda lühikest luuletust 72,8% lastest. Rühmas polnud ühtegi täiesti mitte rääkivat last. Õpetaja tugi oli lastele minimaalseks abiks: öelda lause esimene sõna või pöörata tähelepanu toeks olevale pildile.

Kontrollirühmas olid tulemused madalamad. 21% lastest ei osanud rääkida isegi täiskasvanu toel. Kõige paremini kasutasid iseseisvalt viisakussõnu, oskasid esemeid nimetada ja mõningatele küsimustele vastata 24% lastest. Nagu ka **eksperimentaalrühmas**, seisnes tugi nii vajaliku sõna etteütlemises kui ka seostatud rääkimises. Osa lapsi ei saanud ülesandega hakkama isegi pildi abil, ülejäänud lapsed said sellega hakkama täiskasvanu abil. Erinevalt **eksperimentaalrühmast** selgusid uuringu käigus lapsed, kes ei rääkinud üldse, isegi täiskasvanu abiga.

2020. aasta eesti keele omandamise uuringu tulemused näitasid, et **eksperimentaalrühmas** on oluliselt kasvanud nende laste arv, kes räägivad iseseisvalt ilma õpetaja abita. Ainult üks laps vajab fraaside koostamisel abi. Abi seisnes selles, et õpetaja motiveeris last õigeid sõnu meelde tuletama ja esitas küsimusi “*mis värvi?*”, “*mida teeb?*” ja nii edasi. Selgus, et 50% lastest hakkasid tegusõnade rakendamisel kasutama sõna „*mina*” (*mina hüppan, jooksen, kallistan, pildistan, tervitan, sünnin, joon, joonistan, nutan, armastan, magan, pesen käed, panen riidesse* jne).

Kontrollirühmas olid tulemused uuringu lõpus oluliselt madalamad kui **eksperimentaalrühmas**. Keskmiselt 34% lastest oskasid viisakaid väljendeid kasutada ja küsimustele vastata ilma täiskasvanute abita. Üks laps ei oska isegi täiskasvanu abiga fraase koostada. Ülejäänud lapsed räägivad nagu varemgi täiskasvanu toel.

Nende tulemuste põhjal saame vastata teisele ja viiendale uurimisküsimusele:

Millisel tasemel lapsed omandavad eesti keele kõnelemise osaoskused?

Kuivõrd erineb laste sõnavara ja suhtlusoskus läbi projektitöö õppimise sõnavarast ja suhtlusoskusest lastel kes õpivad eesti keelt 3 korda nädalas?

Uuring näitas, et **eksperimentaalrühma** lapsed omandasid kõneoskused paremini kui **kontrollirühmas**. Suurenes märkimisväärselt iseseisvalt rääkivate laste arv. Ainult üks laps vajab abi fraaside ja lausete ütlemlisel. Samuti on muutunud toetust vajavate laste arv. Kui alguses vajasisid lapsed vihjeid sõna või silpide alghäälikute abil, siis nüüd kasutati motivatsioonitehnikaid ja toetuti visuaalsele materjalile.

Kontrollirühmas oli tunduvalt rohkem lapsi, kes rääkisid täiskasvanu abiga, ja oli ka üks mitterääkiv laps. Lapsi toetati kogu sõna etteütlemise, sõna või fraasi kordamise abil.

Kuna **eksperimentaalrühma** lastel oli kõne mõistmine kõrgemal tasemel kui **kontrollrühmas**, oli aktiivse kõne omandamine edukam. Lisaks jätkasid lapsed õppimist, suheldes iga päev eesti keeles rääkiva õpetajaga.

Kõnekeele iseseisev valdamine nõuab ulatuslikumat sõnavara. Õppimine toimus kõikjal, kogu ruumis, rühmas, tänaval, õppeekursioonide ja vaatluste kaudu. Nii laiendasid lapsed silmaringi ja samal ajal ka sõnavara. Lineaarne graafik (vt lisa 18) kõnelemise osas näitab selgelt, et rühmas **Tareke** on keskmine järk 11.40 ja rühmas **Muinasjutumaa** 7,40.

Statistilised erinevused **Lugemise ja kirjutamise aluste** osas.

2018. aastal läbi viidud uuring näitas, et kummaski rühmas polnud laste huvi eesti keeles lugemise ja kirjutamise väga suur. Ühe lapse järgi said teada oma kirjutatud nime ja seda maha kirjutada. Mitte ühe lapse järgi said teada oma kirjutatud nime ja seda maha kirjutada.

2019. aasta uuringu tulemused näitasid mõlemas rühmas positiivset dünaamikat.

Eksperimentaalrühmas ei olnud 30% lapsi lugemisest huvitatud. Neil oli igav, kui õpetaja luges lühikesi jutte eesti keeles ja nad läksid mängima. Üks laps võttis ise raamatu, uuris ja palus lugeda, mis seal kirjutatud on. Ülejäänud lapsed kuulasid lugemist, kui see oli emotsionaalne ja sellega kaasnes järjestikuste piltide näitamine. **Kontrollirühmas** erinesid andmed ainult selle poolest, et lugemist eiras vähem lapsi (20%).

2020. aastal läbi viidud uuring näitas, et **eksperimentaalrühmas** oli kõigi laste huvi lugemise vastu kasvanud. Ainult üks laps suutis näidise järgi oma nime kirjutada ja ülejäänud allkirjastasid enda töid oma nimega iseseisvalt.

Kontrollrühmas kasvas pooltel lastel huvi lugemise vastu. 80% lastest oskas oma nime ära tunda ja maha kirjutada ning ainult üks laps allkirjastas enda töid iseseisvalt.

Nende tulemuste põhjal saame vastata kolmandale uurimisküsimusele

Kuidas omandavad lapsed kirjutamise ja lugemise osaoskused?

Eksperimentaalrühmas on huvi lugemise ja kirjutamise vastu suurem kui **kontrollirühmas**. See on tingitud asjaolust, et rühmas on lugemis- ja kirjutamisnurgas alati eestikeelsed raamatud. Õpetaja loeb lastele regulaarselt raamatuid individuaalselt ja alarühmades. Lapsed kopeerivad või kirjutavad iga päev erinevates arenduskeskustes ise sõnu, mis tähistavad erinevaid objekte, kirjutavad töödele oma nimesid. Keskuste nimetused on kirjutatud kahes keeles. Rühmas on olemas näitlik materjal, millel on eestikeelne tekst. Ka mööblil ja ümbritsevatel objektidel on eestikeelsete nimetustega sildid. **Kontrollirühmas** ei tegele eesti keele õpetaja iga päev eesti keeles kirjutamisega ja rühmas ei ole näitlikustavat eestikeelset materjali.

Lineaarne graafik (vt lisa 19) näitab selgelt, et plokis „Lugemise ja kirjutamise alused” on keskmine järk **Tarekese** rühmas 3,9 ja **Muinasjutumaa** rühmas 2,7.

Statistilised erinevused **Eesti kultuuri tutvustamise** osas.

2018. aasta uuringute tulemused näitasid, et mõlema rühma lastel olid tulemused väga madalad. Lapsed tundsid ära ja näitasid piltidel riigilippu või rahvalille, aga ei nimetanud neid. Igast rühmast üks laps koos õpetajaga suutis jutustada juba varem õpitut lühikest luuletust.

2019. aasta uuringud näitavad laste eesti kultuuriga seotud teadmiste arengu dünaamikat mõlemas rühmas. **Eksperimentaalrühmas** tundis Eesti sümboleid vaid üks laps, kuid ta ei osanud neid nimetada. Ülejäänud lapsed tundsid ära ja nimetasid Eesti sümboleid, üks laps sai ise luuletust jutustada või laulu laulda, ülejäänud õpetaja abiga.

Kontrollirühmas oli 16% lapsi, kes üldse ei leidnud ega nimetanud Eesti sümboleid, ülejäänud lapsed näitasid, kuid ei nimetanud. 25% lastest täitis kõik ülesanded iseseisvalt. Seega olid 2019. aastal **kontrollirühma** lastel tulemused madalamad kui **eksperimentaalrühmas**.

2020. aasta uuringud näitasid, et keskmiselt 84% kõigist lastest täitis kõik ülesanded iseseisvalt. Ei olnud ühtegi last, kes ei saanud ülesande täitmisega hakkama. Uuringu tulemused näitasid, et **kontrollirühmas** erinesid tulemused 2020. aastal **eksperimentaalrühma** tulemustest oluliselt, need ei läinud paremaks, vaid halvemaks.

Uurimistulemused annavad võimaluse vastata neljandale uurimisküsimusele: *Kuidas tulevad lapsed toime eesti keele kultuuri tundmisega?*

Eksperimentaalrühmas Eesti kultuuriga tundmise taseme uuringu tulemused on eksperimendi lõpuks palju kõrgemad kui **kontrollirühmas**. Selle põhjuseks on rühmas töö korraldamise viis, lähenemisviisid õppele, mis võimaldavad tegeleda lastega väikestes rühmades, õppeprotsessi varustamine. Eesti kultuuriga tutvumine ei toimu mitte ainult pühadeks valmistumise ajal, vaid pidevalt iga nädala teema sees.

Lineaarne graafik (vt lisa 20) näitab selgelt, et plokis „Eesti kultuuri tutvustamine” on keskmine järk **Tarekese** rühmas 11,20 ja **Muinasjutumaa** rühmas 7,30.

Ülaltoodud andmetest nähtub, et **Tarekese** rühma lapsed olid kõige edukamad, eriti plokkides „Kuulamine”, „Kõnelemine” ja „Eesti kultuuri tutvustamine”.

Töös anti positiivsed vastused kõigle uurimisküsimustele, mis omakorda kinnitavad töö hüpoteesi: prooviuuringus osalenud 4–5-aastaste rühmas on laste eesti keele osaoskused parem kui sihtrühmas, kus tegevused eesti keeles toimuvad kolm korda nädalas.

KOKKUVÕTE

Bakalaureusetöö keskendub eelkooliealiste venekeelsete laste eesti keele õppimise küsimustele. Antud teema on väga päevakohane, kuna viimastel aastakümnetel on Eesti hariduselus toimunud pidevad muutused, mis üha jätkuvad – eriti pööratakse tähelepanu koolieelsetele lasteasutustele. Varajase eesti keele õpetamise vajadus on päevakorral juba koolieelsetes lasteasutustes. Haridus- ja teadusminister Mailis Reps (2018) on avaldanud plaani muuta kõik lasteaiad osaliselt eestikeelseks ja eesti keele õppe kohustuslikuks.

Sellega seoses peavad koolieelsete lasteasutuste pedagoogid lastele õpetama algseid kõne mõistmise oskusi ja rääkimisoskust, et koolis ei oleks õppimine nende jaoks probleem. Pedagoogid otsivad erinevaid lähenemisviise eelkooliealiste laste eesti keele õpetamiseks. Ühte sellist lähenemisviisi viiakse ellu Haridus- ja Teadusministeeriumi Pilootprojektis „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas“. Pilootprojekti eesmärk on parandada eesti keele õppe kvaliteeti vene õppekeele rühmade lasteaiarühmades ja võimaldada süsteemne varajane keeleõpe. Kuna töö kirjutamise hetkel oli lapsi pilootuuringu raames juba kaks aastat õpetatud, siis on olemas juba esialgsed kogemused ja tulemused.

Töö eesmärk oli võrrelda pilootuuringu „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas“ raames õppivate laste ja eesti keelt teise keelena õppivate laste eesti keele arengutaset.

Uurimisküsimustele saadud vastuste põhjal selgitas autor välja, kuivõrd erineb proviuuringu raames õppinud laste sõnavara ja suhtlusoskus nendest lastest, kes õpivad eesti keelt kolm korda nädalas.

Lähtuvalt uuringu eesmärgist ja uurimisküsimustest püstitati hüpotees, et proviuuringu raames õppivate 4–5 aastaste laste rühmas on sõnavara- ja suhtlemisoskus laiem kui sihtrühmas, kus eesti keele tegevused toimuvad kolm korda nädalas.

Mõlemas rühmas oli uuringu ajal märgata kõne arengu dünaamikat. Ootuspärane oli, et esmase uurimise ajal olid kontroll- ja eksperimentaalarühma näitajad praktiliselt samad. Esiteks seetõttu, et lapsed olid eesti keelt õppinud samadel tingimustel vaid ühe aasta jooksul. Teiseks olid lapsed pärast suvepuhkust õppeprotsessiga alles kohanemas. Seda fakti võib pidada positiivseks, sest kui lastel oleksid juba uuringu alguses tulemused oluliselt erinevad, siis oleks uuringu lõpus võimatu hüpoteesi kinnitada või ümber lükata.

2020. aastal läbi viidud uuring näitab dünaamikat tegelikes tulemustes, kuna lapsed õppisid teist aastat jäjest erinevate meetodite järgi. Need tulemused näitavad, et uuringu lõpuks on eksperimentaalarühmas kõigis uuringu valdkondades tulemused palju kõrgemad ning kontrollirühmas on täheldatud isegi langust. Eksperimentaalarühma lapsed mõistavad suunatud kõnet ja reageerivad sellele paremini kui kontrollirühmas. Seejuures jõuti selgusele, et peaaegu kõik lapsed saavad küsimustest ja kirjalikust või suulisest tekstist aru iseseisvalt. Eksperimentaalarühmas ei olnud lapsi, kes ei saa eesti keelest üldse aru, samas kui kontrollirühmas mõistab suurem osa lapsi kõnet õpetaja abiga ja on ka lapsi, kes ei saa üldse eesti keelest aru. Eksperimentaalarühmas on oluliselt kasvanud nende laste arv, kes räägivad iseseisvalt ilma õpetaja abita. Ainult üks laps vajab fraaside koostamisel abi. Kontrollirühmas olid tulemused uuringu lõpus oluliselt madalamad kui eksperimentaalarühmas. Üks laps ei oska isegi täiskasvanu abiga fraase moodustada. Ülejäänud lapsed räägivad nagu varemgi täiskasvanu toel.

2020. aastal läbi viidud uuring näitas, et eksperimentaalarühmas kasvas kõigi laste huvi lugemise vastu. Ainult üks laps suutis näidise järgi oma nime kirjutada ja ülejäänud allkirjastasid enda töid oma nimega iseseisvalt. Kontrollrühmas kasvas pooltel lastel huvi lugemise vastu. Enamik lapsi oskas oma nime maha kirjutada ning ainult üks laps allkirjastas enda töid iseseisvalt.

Eksperimentaalarühmas Eesti kultuuriga tutvumise taseme uuringu tulemused on eksperimendi lõpuks palju kõrgemad kui kontrollirühmas. 2020. aastal selgitati välja, et enamik lapsi täitis kõik ülesanded iseseisvalt. Ei olnud ühtegi last, kes ei saanud ülesande täitmisega hakkama. Samal ajal erinesid kontrollirühmas tulemused oluliselt, need ei läinud mitte paremaks, vaid hoopis halvemaks.

Uuringu tulemused näitasid, et eksperimentaalarühma lapsed olid kõige edukamad, eriti plokkides „Kuulamine”, „Kõnelemine” ja „Eesti kultuuri tutvustamine”.

Töös said positiivsed vastused kõik uurimisküsimused, mis omakorda kinnitavad töö hüpoteesi: prooviuuringus osalenud 4–5-aastaste rühmas on laste eesti keele osaoskused paremad kui sihtrühmas, kus tegevused eesti keeles toimuvad kolm korda nädalas.

Uuringu käigus selgitas töö autor välja, et lapsed omandavad kõnet etappide kaupa: vaikiv periood koodivahetus), holofraaside kasutamine ja grammatiline interferents. Uuringutulemused näitavad, et mõlema rühma lapsed läbisid eelnevalt mainitud perioodid. Alguses olid nad enamasti vaikivas perioodis, kuna kõne mõistmine oli suuresti nõrk, lapsed rääkisid õpetaja abiga üksikuid sõnu. Uuringu lõpuks hakkasid eksperimentaalarühma lapsed vaikiva perioodi läbima – nad hakkasid rääkima lausete ja

lühikeste fraasidega, kuid ei jõudnud viimasesse etappi teadmatuse ja ebapiisavate eesti keele teadmiste tõttu. Selle rühma lapsed oskavad küsimustele vastata, koostada fraase ja lauseid, esitada küsimusi ainult õpitud materjali raames. Enamik kontrollrühma lastest oli uuringu lõpus esimeses vaikivas perioodis.

Uuringu käigus veendus autor ka selles, et õpetamise edukus proviuuringu raames sõltub sellest, kas lapsed saavad teadmisi ja ettekujutust ümbritseva maailma kohta nende enda emakeeles ja ka eesti keeles. Samal ajal viibivad nad keskkonnas, kus kuulevad päeva jooksul pidevalt korrektset eesti keelt.

Teise keele omandamisel on väga oluline lapse motivatsioon ja emotsionaalne seisund. Kõikides õppimisviisides on edukas see laps, kellel on selle vastu huvi ja puudub ärevus- ja ebakindlustunne. Sel juhul on suur tähtsus õpetaja töökorraldusel ja tema isiksusel.

Eksperimentaalarühmas, kus õppetöö toimub proviuuringu „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas“ raames, on loodud hea ja turvaline arengukeskkond. Töö autor kasutab koos vene keele õpetajatega palju arendavaid mänge, IT-tehnoloogiad, heli- ja videomaterjale, luuletusi ja laule. Õpetamine toimub samadel teemadel nagu ka vene keeles nii rühmas, tänaval, õppereisis ja rutiinsetes tegevustes, ilukirjanduse kaudu jne. Kogu rühmaruum on üles ehitatud selliselt, et lapsed saavad vihjeid, neil on silme ees abistavad pildid. Lapsed tajuvad eesti keele õpetajat inimesena, kellega on huvitav õppida, ja seetõttu valivad nad hommikuringis hea meelega, millises keskkuses nad õppida soovivad.

Töö autor leiab, et proviuuringut abil eesti keele õpetamist peaks jätkuma, kuna uuringu tulemused näitasid selle eeliseid.

Antud töö sobib abimaterjaliks eesti keele kui teise keele õpetajatele ning keeleõppematerjalide koostajatele.

SUMMARY

Early Estonian language learning in a group of children aged 4-5: a pilot study on the example of one kindergarten

The aims of this study were to find out the knowledge acquired during two years of early Estonian language learning in a group of children aged 4-5 and to compare the obtained results with the Estonian language knowledge of children studying in the target group, using the example of one pilot study.

The bachelor's thesis consists of an introduction, theoretical and empirical part, summary, abstract, citations and appendices.

The first chapter provides an overview of the theoretical background of the thesis and introduces the principles of early Estonian language learning, highlighting the topicality of the topic. It also describes why the acquisition of a second language in childhood is useful and highlights the periods of acquisition of the Estonian language and the peculiarities of a child as a language learner.

The second chapter provides an overview of the ways and methods of teaching the Estonian language. The organization of teaching and educational activities is also described and the focus is on the factors that positively influence the Estonian language: the teacher's support in acquiring the Estonian language, encouraging and motivating children, creating in them embrace of Estonian language. The same chapter describes how to assess children's development and why it is needed.

The third chapter introduces the methodology and sample of empirical research, the purpose of the research work, the hypothesis and the research questions.

The hypothesis of thesis was as follows: in the group of 4–5 year olds who completed the project work, children's partial Estonian language skills are better than in the target group, where activities in Estonian take place three times a week.

In order to obtain the most reliable data on the effectiveness of teaching Estonian to children, a pilot sample of children was formed within the pilot project “Professional Estonian-speaking teacher in a group with Russian as the language of instruction”, which consisted of an experimental and control group. A control group of 10 children was selected from each group. A total of 20 children participated in the testing.

In this research, testing has been used as a data collection method to fulfill the goal. Data were collected and processed three times during the pilot study. 60 tests were received during this study period.

The results showed that the method of the pilot study influences the level of development of the Estonian language and that the children's vocabulary is richer and communication skills are better than in the target group.

The main advantages of early foreign language learning were considered to be the faster and easier acquisition of a foreign language in early life and the support of the child's Estonian language learning process to a maximum, and a bottleneck in learning Estonian three times a week.

Keywords: *early foreign language learning, foreign language teaching methodology.*

KIRJANDUS

- Aarma, A., V. Vensel (2005). *Statistika teooria põhikursus*. Tallinn: Külim.
- Antoniou, K., K. K. Grohmann, M. Kambanaros, N. Katsos (2016). The effect of childhood bilingualism and multilingualism on executive control. *Cognition*, 149, 18–30.
- Asher, J. J. (1977). *Learning Another Language Through Actions: The Complete Teacher's Guidebook*. San Jose, C.A: Pajaro Press.
- Argus, R., K. Kõöp, M. Tuul, T. Õun (2018). Lapse arengu toetamine varajases keeleõppes mitmekeelelises rühmas. Tallinn: Haridus ja Teadusministeerium
- Baker, C. (2005). *Kakskeelne laps. Kakskeelsuse käsiraamat lapsevanematele ja õpetajatele*. Tartu: El Paradiso: 84-360.
- Belova, S., E. Kulderknap, M. Pandis, Õ. Vahar, Õie (2005) *Varase täieliku keelekümblusprogrammi rakendamine Eesti lasteaedades: 2002 - 2004 projekt*. Tallinn: Mitte-eestlaste Integratsiooni Sihtasutus.
- de Bot, K. (2014). The effectiveness of early foreign language learning in the Netherlands. *Studies in Second Language Learning and Teaching*, 4(3).
- Curtain, H., C. A. Pesola (1988). *Languages and Children: Making the Match*. Addison-Wesley Publishing Company.
- DeKeyser, R. (2008). Implicit and explicit learning. *The handbook of second language acquisition*, 27, 313–348.
- Draper, A. K. (2004). The principles and application of qualitative research. *Proceedings of the Nutrition Society*, 63, 641–646.
- Ellis, R. (2000). *The Study of Second Language Acquisition*. Hong Kong: Oxford University Press.
- Elkind, D., J. H. Flavell (1969). *Studies in Cognitive Development. Essays in Honour of Jean Piaget*. Oxford University Press.
- Encyclopaedia Britannica Online 2011 sub quantitative research <https://www.britannica.com/editor/The-Editors-of-Encyclopaedia-Britannica/4419> (viimati vaadatud 05.04.2020)
- Johnson, B., L. Christensen (2012). *Educational Research: Quantitative, Qualitative, and Mixed Approaches* (4th ed.). SAGE Publications, Inc.
- Flick, U. (2011). *An introduction to qualitative research* (4th ed.). SAGE Publication, Ltd.

- Ford, C. (2014). Children should start learning languages at age three. The telegraph 10.10.2014.
- Freimann, K. 2014. 5-7 aastaste laste hinnangud inglise keele kui võõrkeele õppimisele Tartu näitel. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Gardner-Chloros, P. (2009). *Code-switching*. Cambridge University Press.
- Ghasemi, B., M. Hashemi (2011). Foreign language learning during childhood. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 28, 872–876.
- Hallap, M. (2008). Eesti keel teise keelena. Kikas, Eve (toim.) *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus.
- Harmer, J. (2001). *The Practice of English Language Teaching*. London: Longman.
- Hartas, D. (2010). Quantitative research as a method of inquiry in education. *Educational Research and Inquiry: Qualitative and Quantitative Approaches*, 65–81.
- Hirsjärvi, S., J. Huttunen (2005). *Sissejuhatus kasvatusteadusse*. Tallinn: Medicina.
- Hirsjärvi, S. (2005). *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Medicina.
- Henno, K. (2012). *Meie mitmekultuuriline lasteaed*. Tallinn: Atlex.
- Hoy, Wayne K. (2010). *Quantitative Research In Education: a primer*. SAGE publications, Inc.
- Kingisepp, L., E. Sõrmus (2000). *Ülevaade võõrkeeleõppe meetoditest*. Tallinn: Kirjastus TEA.
- Kitsnik, M. (2019). Eesti keele kui teise keele õppimine – kas raske töö või kerge lõbu? *Keel ja Kirjandus*, 1-2, 39–56.
- Koppel, K. (2018) Haridusministeerium tahab kõik lasteaiad osaliselt eestikeelseks muuta. ERR 13.06.2018.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava 2008 RT. I 2008, 9,19.
- Kulderknup, E. (2008). *Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus. Käsiraamat*. Tallinn: Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus.
- Kulderknup, E. 2009. *Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad. Käsiraamat*. Tallinn: Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus.
- Kärtner, P. (2017). Uuring: eesti keele staatus on tugev, kaitsmise kõrval tuleb keelt ka arendada. Haridus- ja teadusministeerium.
- Kärtner, P., L. Tuuling, L. Maiberg, M. Rikker (2005). *Õppe-metoodiline materjal "Eesti keele kui teise keele õpetamine koolieelses lasteasutuses: võõrkeeleõppe meetodid, mängud ja harjutused"*. Narva: Tartu Ülikooli Narva Kolledž.

- Kärtner P., L. Maiberg, M. Rikker, L. Tuuling, V. Elve (2006). *Õppematerjal koolieelsete lasteasutuste eesti keele kui teise keele õpetajate põhi- ja täiendkoolituseks*. Tallinn: Integratsiooni Sihtasutus: Haridusprogrammide Keskus.
- Kärtner, P (2000). *Kõnelemisoskuse arendamine. Keeleõpetaja metoodikavihik*. Tallinn: TEA.
- Kondrat, A. (2009). Classroom Assessment and Learning Evaluation. <http://www.suite101.com/content/classroom-assessment-for-learning-evaluation-a96157> (viimati vaadatud 01.02.2020).
- Kütimets, K., T. Puik (2009). *Eesti keele õppemängud lasteaias*. Tartu: Atlex.
- Lakshmanan, U., L. Selinker (2001). Analysing interlanguage: how do we know what learners know? *Second Language Research*, 17 (4), 393–420.
- Lukk, M., K. Koreinik, K. Kaldur, V.-A. Vihman, A. Villenthal, K. Kivistik, M. Jaigma, A. Pertšjonok (2017). *Eesti keeleseisund*. Tartu: Tartu ülikool ja Balti Uuringute Instituut (IBS).
- Läänemets, U. (2001). *Õppekava ja õpikeskkond*. Haridus, 2.
- Merila, M. (1999). *Eesti keel muukeelses lasteaias*. Tallinn: Haridusministeerium.)
- Minlibajeva, H. (2014). *Varane keelekümblus lasteaias*. Tammiste, Halliki (toim.) *Tarkus tuleb tasapisi : valik aktiivõppe strateegiaid lasteaias ja koolis*. Tartu: Atlex.
- Märka, Monika, Kai Kuuspalu (2009). Eesti keel kui teine keel. E. Kulderknap (Toim). *Õppe-ja kasvatustegevuse valdkonnad*, 52–64.
- Niiberg, T., H. Karu, M. Malva, R. Rajamäe, E. Vaher (2007). *Kakskeelsuse karid elus ja mängus*. Tartu: Atlex.
- Niiberg, T., M. Linnas (2007a). *Laps läheb lasteaeda*. Tartu: Atlex.
- Nugin, K. (2017). *Üldõpetuse rakendamine lasteaias*. Tartu: Atlex.
- Otto, K. (2013). *Varajase võõrkeeleõppe eelistest ja probleemidest Tartu lasteadeade võõrkeeleõpetajate arvamuste põhjal*. Tartu: Tartu Ülikool.
- Peterson, T. 2018a. *Muudatused alusharidus. Esitlus*. Tallinn. Haridus ja Teadusministeerium 13. juuni 2018a.

- Peterson, T. 2018b. Ülevaade pilootprojektist "Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas". Esitlus. Tallinn. Haridus ja Teadusministerium 10. september 2018a.
- Piaget, J. (1971). *Science of Education and the Psychology of the Child*. London: Longman.
- Põlluste, M. (2014). Hea Algus lasteaias. Tammiste, Halliki (koost). *Tarkus tuleb tasapisi : valik aktiivõppe strateegiaid lasteaias ja koolis*. Tartu: Atlex.
- Raamdokument 2007 = Euroopa keeleõppe raamdokument: õppimine, õpetamine, hindamine. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium, 2007.
- Rannut, Ü. (2000). *Varane eesti keele kümbelus ja eesti keel kui teine keel 1. klassis: õpetaja Meelespea*. Tallinn: AuraTrükk.
- Rannut, Ü. (2000). *Varane eesti keele kümbelus ja eesti keel kui teine keel 1. klassis*. Tallinn: Mitte-eestlaste Integratsiooni Sihtasutus: Keelekümbuluskeskus.
- Rannut, Ü. (2003). *Mitteverbaalsed strateegiad ja keeleline rikastamine teise keele õppes. Metoodikavihik eesti keele kui teise keele õpetajale*. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikooli Kirjastus
- Rannut, Ü. (2003a). *Mitteverbaalsed strateegiad ja keeleline rikastamine teise võõrkeele õppes*. Tallinna Pedagoogikaülikooli Kirjastus.
- Rannut, Ü. (2003b). *Mitteverbaalsed strateegiad ja keeleline rikastamine teise keele õppes. Metoodikavihik eesti keele kui teise keele õpetajale*. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikooli Kirjastus
- Rannut, Ü. (2005). *Keelekeskkonna mõju vene õpilaste eesti keele omandamisele ja integratsioonile Eestis*. Tallinn: TLÜ Kirjastus.
- Raun, M. (2009). *"Lauldes on õppimine tore" Eesti keele õppekomplekt venekeelsele lasteaiale*. Tallinn: Varrak.
- Reilly, V., S. M. Ward (2000). *Very Young Learners*. Oxford: Oxford University Press.
- Reps, M. (2018). Muudatused alusharidus. Esitlus. Tallinn. Haridus ja Teadusministerium 13. juuni 2018a.
- Reed, C. (2003). Towards Whole Learning. IATEFL SIGs Newsletter, 47–50.
- Sillaots, M (2016). *Creating the Flow: The Gamification of Higher Education Courses*. (Dissertations on social sciences 107) Tallinn: Tallinn University.
- Seers, K., N. Critelton (2001). Quantitative research: designs relevant to nursing and healthcare. *Nursing Times Research*, 6 (1), 487–500.
- Soll, M. (2000). Eesti keele kui teise keele õpetamine. Artiklite kogumik, I osa. Tallinn.
- Soll, M. (2000). Eesti keele kui teise keele õpetamine. Artiklite kogumik, I osa. Tallinn.

- Soll, M. (2006). Lastele võõrkeele õpetamise eripära. Kärtner jt (toim). *Õppematerjal koolieelsete lasteasutuste eesti keele kui teise keele õpetajate põhi- ja täiendkoolituseks*. Tartu: Atlex.
- Tammiste, H. (2014). *Tarkus tuleb tasapisi: valik aktiivõppe strateegiaid lasteaias ja koolis*. Tartu: Atlex: 87.
- Taylor, R. G. (2005). Quantitative Research Methods. *Integrating quantitative and qualitative methods in research*. University Press of Americam, 91–100.
- Tooding, L.-M. (2007). Andmete analüüs ja tõlgendamine sotsiaalteadustes. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Trunin, M. (2017). Mihhail Trunin: kas eesti lasteaiad on vene lastele tõesti nii kohutavad. Postimees 23.03.2017.
- Tuul, M., K. Kirbits, V. Kinkar (2011). *Meie mitmekultuuriline lasteaiad : abiks õpetajale Euroopa kolmandate riikide kodanike ja lasteasutuse õppekeelest erineva koduse keelega laste õpetamisel*. Tallinn: Tallinna Ülikooli AVÜ täiendõppekeskus.
- Valk, A. R. Selliov (2018). *Lühianalüüs alusharidusest: osalus, kasulikkus, keelsus: 31.10.2017*. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.
- Vihman, V.-A. (2019). *Meie lapsel mitu keelt : abiks mitmekeelse lapse vanemale*. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.
https://www.hm.ee/sites/default/files/meie_lapsel_mitu_keelt_fin.pdf (viimati vaadatud 04.12.2019)
- Vygotsky, L. S. (1962). *Thought and Language*. Cambridge: The MIT Press.
- Weitzman, E. (1992). *Learning Language and Loving It. A Guide to Promoting Children's Social and Language Development in Early Childhood Settings*. Canada: A Hanen Centre Publication
- Widlok, B. (2011). *Nürnbergi soovitusel varajaseks võõrkeeleõppeks*. Tallinn: Tallinna Saksa Kultuuriinstituut.
- Wright, R. (2010). Multifaceted Assessment for Early Childhood Education. Teacher Constructed Scales and Checklists. SAGE Publications, Ltd., pp.95-117.
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu : Tartu Ülikool.

Võrguviited:

<http://dspace.ut.ee/discover?scope=%2F&query=Freimann%2C+Karin+&submit=>

(viimati vaadatud 25.09.2019)

<http://samm.ut.ee/t-test> (viimati vaadatud 30.09.2019)

https://drive.google.com/file/d/1_mihzuGSbkVa46n1JdjsxFfH31WzLjfc/view (viimati vaadatud 02.01.2019)

<https://drive.google.com/file/d/1N1hgsmDEeuWz5c0mq5Y-Nz7B3C7Rk0b2/view> (viimati vaadatud 09.09.2019)

<https://oppekava.innove.ee/wp>

[content/uploads/2015/07/Oppekorraldus_Alusharidus.pdf](https://oppekava.innove.ee/wp-content/uploads/2015/07/Oppekorraldus_Alusharidus.pdf) (viimati vaadatud 07.01.2020)

<https://www.britannica.com/editor/The-Editors-of-Encyclopaedia-Britannica/4419> (viimati vaadatud 05.04.2020)

<https://www.britannica.com/topic/quantitative-research> (viimati vaadatud 30.09.2019)

<https://www.cam.ac.uk/research/news/speakers-of-two-dialects-may-share-cognitive-advantage-with-speakers-of-two-languages> (viimati vaadatud 24.09.2019)

<https://www.ecml.at/Aboutus/AboutUs-Overview/tabid/172/language/en-GB/Default.aspx> (viimati vaadatud 24.09.2019)

<https://www.ecml.at/ECML-Programme/Programme2016-2019/Inspiringlanguagelearningandteachingintheearlyyears/Links/tabid/4129/language/en-GB/Default.aspx> (viimati vaadatud 23.11.2019)

<https://www.e-varamu.ee/item/K6SQ7MHLDB7VTVFHTUAWTOQ2DIKW6FLK> (viimati vaadatud 25.09.2019)

<https://www.expeducation.ru/ru/article/view?id=4548> (viimati vaadatud 24.09.2019)

<https://www.hm.ee/et/uudised/meeldetuletus-pressikohtumine-lasteaiaharidusest-tanakkell-11> (viimati vaadatud 25.09.2019)

<https://www.hm.ee/et/uudised/meeldetuletus-pressikohtumine-lasteaiaharidusest-tanakkell-11> (viimati vaadatud 22.09.2019)

<https://www.hm.ee/et/uudised/uuring-eesti-keele-staatuse-tugev-kaitsmise-korval-tuleb-keelt-ka-arendada> (viimati vaadatud 21.01.2020)

https://www.hm.ee/sites/default/files/alusharidus_slaidid.pdf (22.09.2019)

https://www.hm.ee/sites/default/files/alusharidus_slaidid.pdf (viimati vaadatud 22.09.2019)

https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/alusharidusvtk_analyys.docx.pdf (viimati vaadatud 21.01.2020)

<https://www.integrationresearch.net/uploads/1/3/0/7/1307353/tpruus.pdf> (viimati
vaadatud 02.01.2020)
[https://kellukemetoodikakeskus.weebly.com/hommikuringi-huvitavad-motildetted-ja-
votildetted.html](https://kellukemetoodikakeskus.weebly.com/hommikuringi-huvitavad-motildetted-ja-votildetted.html) (viimati vaadatud 18.05.2020)
<https://www.riigiteataja.ee/akt/12970917> (viimati vaadatud 23.01.2020)
<https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772?leiaKehtiv> (viimati vaadatud 17.09.2019)
[https://medicalxpress.com/news/2016-04-speakers-dialects-cognitive-advantage-
languages.html](https://medicalxpress.com/news/2016-04-speakers-dialects-cognitive-advantage-languages.html) (viimati vaadatud 21.04.2020)
<http://www.quantitativresearch.org.uk/> (viimati vaadatud
18.04.2020)

Lühendid:

CU = University of Cambridge

[https://www.cam.ac.uk/research/news/speakers-of-two-dialects-may-share-cognitive-
advantage-with-speakers-of-two-languages](https://www.cam.ac.uk/research/news/speakers-of-two-dialects-may-share-cognitive-advantage-with-speakers-of-two-languages) (viimati vaadatud 24.09.2019)

EBO = Encyclopaedia Britannica Online

ECML = Centre Promote Quality Language Education in Europe

Eesti keeleseisund.

[https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/keeleseisundi_uuringuaruanne_lo
plik.pdf](https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/keeleseisundi_uuringuaruanne_loplik.pdf) (viimati vaadatud 04.02.2020).

eRT = Riigi Teataja;

HTM = Haridus- ja Teadusministeerium

KKE = Keelekümblusprogramm. <http://kke.innove.ee/>. (viimati vaadatud 17.09.2019)

RÕK=Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava

Lisa 1. *Laste arengu hindamise tabel 2018.*

[illegible]

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid on, et laps:

1. tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
2. soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
3. tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
4. kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtluses.

80

1. kuulamine;
2. kõnelemine;
3. eesti kultuuri tutvustamine.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

Mitte-eesti kodukeelega lapsed mitte-eesti õppekeelega (inglise, vene jms) rühmas:

5–6 a. Kuulamine:

1. Reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele.
2. Kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist ning tunneb kuuldu pildil ära.
3. Mõistab õpitud küsimusi.
4. Tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid.

5–6 a. Kõnelemine:

1. Kasutab õpitud viisakusväljendeid.
2. Kasutab õpitud sõnu esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks.
3. Oskab koostada lihtsamaid fraase ja lauseid.
4. Kasutab endast rääkides sõna *mina*.
5. Vastab küsimustele õpitu piires.
6. Teab peast mõnda eestikeelset laulu või luuletust.

5–6 a. Lugemise ja kirjutamise alused:

1. Tunneb huvi eesti keeles lugemise ja kirjutamise vastu.
2. Tunneb kirjapildis ära oma nime.

5–6 a. Eesti kultuuri tutvustamine:

1. Tunneb Eesti rahvussümbolitest ära Eesti lipu, rahvuslille ja rahvuslinnu ning oskab neid nimetada.
2. Oskab nimetada mõningaid Eestis tähistatavaid riiklikke ja rahvuslikke tähtpäevi.
3. Oskab laulda mõnda tuntud eesti lastelaulu.
4. Teab mõnda eestikeelset liisusalmi.

Lisa 3. Eeldatavad teadmised õppeaasta algul ja Pilootprojekti perioodi lõpuks
(periood 01.10.2018–01.04.2019 a.)

Teema	01.10.2018	01.04.2019
Kuulamine	laps tunneb huvi eesti keele vastu; kuulab ja tajub eesti keele kõla	reageerib adekvaatselt lihtsamatele korraldustele ja küsimustele; mõistab lihtsamaid õpitud küsimusi; tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid
Kõnelemine	kordab järele lihtsamaid sõnu	kasutab õpitud viisakusvormeleid ja rutiinsete tegevustega seotud väljendeid; räägib oma tujust ja kasutab sõnu ja lühikesi lauseid kordab järele õpitud sõnu ning kasutab neid tuttavate esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks; oskab vastata lihtsamatele küsimustele; teab peast mõnda eestikeelset laulu või luuletust
Lugemise ja kirjutamise alused		tunneb kirja pildis ära oma nime; oskab oma nime eesti keeles kirjutada
Eesti kultuuri tundmine	tunneb huvi Eesti rahvussümboolika vastu	tunneb ära Eesti lipu ja oskab seda kirjeldada; oskab nimetada, mis riigis ta elab; oskab nimetada Eesti rahvussümboolikast Eesti lippu, rahvuslille, rahvuslindu ja tunneb need ära
Etikett	Tere! Head aega! Palun! Aitäh!	Palun aita! Ma olen... Minu nimi on. Tere hommikust! Tere päevast! Head isu! Maitsev! Vabandage!
Värvused	must, valge, punane, roheline, kollane	sinine, valge, must, hall, pruun, oranž, lilla, roosa
Arvud, geomeetrilised kujundid	1–5	1–10 ring, kolmnurk, nelinurk, ovaal, ruut, ristkülik

Aeg	kevad, suvi sügis, talv	kevad, suvi sügis, talv, öö, päev, aasta, hommik, õhtu
Omadussõnad	suur, väike, ilus	ilus, ümmargune, soe, külm, hea, pikk, lühike, madal, vale, õige
Asesõnad		mina, kes, mis, milline, missugune
Määrsõnad		mitu, kus
Tegevused	pesema, sööma	pesen, söön, istun, seisan, jooksen, käin, hüppan, tantsin, laulan, plaksutan, patsutan, mängin, keerutan, panen riidesse, võtan riidest lahti, joonistan, koristan

Keeleteadmised SÜGIS		
Teemad		
Sügis	sügis	leht : lehed, seen : seened, lehed langevad, kastan, kollane/punane/roheline leht, pärn, kuusk, kask, tamm, vahter, pihlakas, põõsas
Mina	poiss, tüdruk, käsi : käed, jalg : jalad, pea, nina, suu, kõrvad	mina olen poiss, tüdruk habe, hambad, juuksed, selg, kõht, rind, põlved, õlad, varbad
Minu pere	ema, isa	õde, vend, vanaema, vanaisa tädi, onu
Ilm	päike paistab, vihma sajab, tuul puhub, lombid on maas	sajab lund, lumi on maas, õues on soe, õues on külm, tugev tuul puhub, nõrk tuul puhub
Riided	püksid, seelik, kleit, müts	kingad, müts, jope, sokid, seelik, sall, sukkpüksid, lühikesed püksid
Puuviljad	õun, pirn	ploom, banaan, apelsin, mandariin on oranž, pirn on magus
Köögiviljad	kartul, porgand, kapsas	peet, kurk, tomat, sibul, porgand kapsasupp, tomat on punane
Mardi- ja Kadripäev		mardipäev, kardipäev, mask
Isadepäev	isa	minu isa, kallisa, isadepäev
Mänguasjad	auto, karu, nukk	pall, auto, karu, kass, koer, klotsid
Loomad	kass, koer, karu	kass, koer, karu, põder, rebane, siil, jännes, orav, hunt, hobune, hiir

Keeleteadmised TALV		
Teemad		
Talv	talv, lumi, lumimemm	lumi, lumememm, lumepall, kelk, kelgud, suusad, lumesõda
Ilm		lumi on maas, õues on soe, külm
Jõulud	päkapikk	päkapikk, jõulupuu, piparkook, kingitus, ehted
Haigestumine		ma olen haige/terve, köha, nohu
Riided		saapad, müts, kindad, kingad, jope, püksid, sall
Sõprus, sõbrad	sõber : sõbrad	sõber : sõbrad, sõbrapäev
Vabariigi aastapäev		lipp, rukkilill, pääsuke
Vastlad		vastlakukkel, liulaskmine
Värvused	must, valge, punane, oranž, roheline, kollane	Must, valge, punane, oranž, roheline, kollane, lilla, roosa

Keeleteadmised KEVAD		
Teemad		
Kevad	kevad	Lill : lilled, lind : linnud, lilled õitsevad, sinilill, varblane, tuvi, vares
Kevadpühad	muna, tibu, jänes	muna, tibu, jänes, värviline, värvima
Minu päev	söön, magan	söön, magan, tõusen püsti, istun, pesen, jooksen, hüppan, plaksutan, patsutan, keerutan, võtan, annan, aitan
Loomad		krocodill, papagoi, ahv, elefant, tiiger
Emadepäev ja ema aitamine	ema, lill : lilled, hea laps	nartsiss, tulp, aitan ema, pesen, kingitus

Keeleteadmised SUVI		
Teemad		
SUVI	suvi	lepatriinu, liblikas, putukas

Marjad		maasikas, vaarikas
Puuviljad		virsik, kiivi, ananass, mango, sidrun
Mänguasjad		kiik, labidas, liivakast, käru
Pillid		trumm, triangel
Loodus		meri, mets, park
Liiklus	auto	auto, rong, buss, jalgratas, valgusfoor

Lisa 4. 5–6 aastase lapse arengu jälgimine 2019/2020a.

Oskused	Lapse arengu hindamise tulemused Tähised: 0-ei tee, ei oska; 1-teeb, oskab juhendamisel või osaliselt; 2- teeb, oskab			Kommentaari
1. Kuulamine	0	1	2	Individuaalsed tähelepanekud
Laps tunneb huvi eesti keele vastu				
Kuulab ja tajub eesti keele kõla				
Võtab aktiivselt õppeprotsessist osa				
Reageerib adekvaatselt lihtsamatele korraldustele				
Mõistab õpitud küsimusi mis/kes, mitu,kus, kuhu, kelle oma, miks, kas				
Tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid				
2. Kõnelemine	0	1	2	
Hääldeb järelle kuulnud				

sõnu, väljendeid				
Oskab koostada lihtsamaid fraase ja lauseid				
Mõistab õpitud küsimusi ja vastab ühe sõnaga: jah/ei				
Oskab eristada esemeid: üks/palju tervislik/ ebatervislik pikk/lühike suur/väike rohkem/vähem				
Laps tunneb geomeetrilisi kujundeid (ruut, ristkülik, ring, kolmnurk, ovaal)				
Oskab avaldada oma arvamust (tahan/ei taha, meeldib/ei meeldi)				
Oskab esitada lihtsaid küsimusi ja vastata samalaadsetele küsimustele				
Kasutab endast rääkides sõna <i>mina</i> : ma jooksen, istun, kammin juukseid, joonistan, sünn, joon, hüppan, plaksutan, magan, armastan, tervitan, pildistan, jalutan, kuulan muusikat, pesen käsi, panen müts pähe jne				
Tunneb ja kasutab viisakusväljendeid erinevates suhtlussituatsioonides				

Tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid tuttavas kontekstis				
Teab peast mõnda eestikeelset luuletust, laulu või liisusalmi				
Tunneb kuulmise järgi ära ja oskab nimetada põhivärve (kollane, punane, roheline, sinine, lilla, roosa, valge, pruun, oranž, must).				
Oskab nimetada inimese põhilisi kehaosi (pea, juuksed, kõrvad, nina, suu, keel, silmad, õlg, kael, kõht, jalad, käed, põlved, puus, hambad)				
Oskab nimetada suundi (paremale, vasakule, otse, taha)				
Oskab nimetada kala (pea, saba, kere, soomused, lõpused, uimed)m metslooma (kere, kael, pea, nina, saba, sarved, kabjad, okkad, küünised, käpp, kõrvad), linnu (pea, saba, jalad, nokk, suled, tiivad) kehaosaid				
Nimetab pildi järgi erinevaid puid (pihlakas, kastan, pärn, vaher, kask, kuusk, tamm)				
Oskab ennast ja teisi tutvustada: Minu nimi on / Kuidas sinu nimi on				
Mõistab ette loetud või jutustatud eakohase teksti põhisisu				
Kordab järele õpitud sõnu ning kasutab neid tuttavate				

esemete, tegevuste nimetamiseks				
Kasutab keelt koos õpetajaga aktiivselt				
3. Lugemise ja kirjutamise alused	0	1	2	
Tunneb kirja pildil ära oma nime ja mõned lihtsamad eestikeelsed sõnad				
Oskab kirjutada kirjutada oma nime trükitähtedega				
Oskab vastata lihtsamatele küsimustele				
Oskab lihtsamate lausetega ümber jutustada tuttavat teksti (muinasjutt, pildiseeria)				
Näitab üles huvi ja initsiatiivi eesti keeles lugemise ja kirjutamise vastu				
4. Eesti kultuuri tutvustamine	0	1	2	
Tunneb Eesti rahvussümbolitest ära Eesti lipu, rahvuslille ja rahvuslinnu ning oskab neid nimetada				
Oskab laulda mõnda tuntud eesti lastelaulu				
Oskab nimetada mõningaid Eestis tähistatavaid riiklikke ja rahvuslikke tähtpäevi				
Teab mõnda eestikeelset liisusalmi				

Lisa 5. Mängud , mida kasutati eesti keele õpetamisel ja õpitulemuste hindamisel:

1. KEHAOSAD:

1.1. MAGNETMÄNG „MAGNETICS”

1.2. „TEGUSÕNAMÄNG”

1.3. PUIDUST MÄNG „MEIE 5 MEELT”

2. TRANSPORT EHK SÕIDUKID:

2.1. PUIDUST PUZZLE „LIIKLUS”

2.2. PUIDUST RUUMILINE MÄNG „TRAFFIC CITY”

2.3. „LAUSEMÄNG RONGIDEGA”

3. RIIDED:

3.1. MAGNETMÄNG „MAGNETICS”

4. KÕIKI TEEMASID HÕLMAVAD MÄNGUD:

4.1. „DIALOOG”

4.2. „COMMUNICATIE”

5.

5. PILDID TEEMADE JÄRGI:

5.1. TOIT

5.2. TEGUSÕNAD

5.3. KODULOOMAD

5.4. METSLOOMAD

5.6. RIIDED

5.7. Mööbel

6.

6. ROBOOTIKA

6.1. Bee-Bot

6.2. tahvelarvut

6.3. Jutupliats koos raamatuga

7. Mis on puudu?

7.1. Meeldib/ Ei meeldi

7.2. Kasulik/ Ebakasulik

7.3. Soe/ Külme

7.4. Mitu sammu?

7.5. Kõrgem/ Madalam

7.6. Telefon

7.7. MATEMAATILINE MÄNG

7.8. KOOSTA JA NIMETA

7.9. KUULA, JOONISTA JA RÄÄGI!

Lisa 6. Pilootprojektis osalevad lapsed 2018–2019.

Lapse nimi perekonnanimi	Vanus	Millal laps tuli lasteaeda	Kohalolek
T1	5a	2016	72%
T2	5a	2015	78%
T3	5a	2015	100%
T4	5a	2016	87%
T5	5a	2015	95%
T6	5a	2015	91%
T7	5a	2015	82%
T8	5a	2016	79%
T9	5a	2015	96%
T10	5a	2015	91%
M1	5a	2016	100%
M2	5a	2016	72%
M3	5a	2015	94%
M4	5a	2015	86%
M5	5a	2016	91%
M6	5a	2015	76%
M7	5a	2016	100%
M8	5a	2015	92%
M9	5a	2016	88%
M10	5a	2016	91%

Lisa 7. Mann-Whitney U-testi kriteeriumite tabel(proovipaaride võrdlus)aasta 2018.

2018

Statistilised kriteeriumid^a

	kuulamine (1)	kõnelemine (1)	lugemise ja kirjutamise alused (1)	eesti kultuuri tutvustamine (1)
U Mann-Whitney	50,000	37,500	10,000	50,000
W Wilcoxon	105,000	92,500	65,000	105,000
Z	0,000	-,994	-3,487	0,000
Asymp. Sig. (2-tailed)	1,000	,320	,000	1,000
Täpne olulisus [2*(1-tail.)]	1,000 ^b	,353 ^b	,002 ^b	1,000 ^b

a. Grouping Variable: L/a

b. Not corrected for ties.

Lisa 8. Mann-Whitney U-testi kriteeriumite tabel (proovipaaride võrdlus) aasta 2019.

2019

Statistilised kriteeriumid^a

	kuulamine (2)	kõnelemine (2)	lugemise ja kirjutamise alused (2)	eesti kultuuri tutvustamine (2)
U Mann-Whitney	25,000	29,500	38,000	20,500
W Wilcoxon	80,000	84,500	93,000	75,500
Z	-1,933	-1,590	-,967	-2,404
Asymp. Sig. (2-tailed)	,053	,112	,333	,016
Täpne olulisus [2*(1-tail.)]	,063 ^b	,123 ^b	,393 ^b	,023 ^b

a. Grouping Variable: L/a

b. Not corrected for ties.

Lisa 9. Mann-Whitney U-testi kriteeriumite tabel (proovipaaride võrdlus) aasta 2020.

2020

Statistilised kriteeriumid^a

	kuulamine (3)	kõnelemine (3)	lugemise ja kirjutamise alused (3)	eesti kultuuri tutvustamine (3)
U Mann-Whitney	23,000	,500	12,500	9,000
W Wilcoxon	78,000	55,500	67,500	64,000
Z	-2,402	-3,808	-3,146	-3,183
Asymp. Sig. (2-tailed)	,016	,000	,002	,001
Täpne olulisus [2*(1-tail.)]	,043 ^b	,000 ^b	,003 ^b	,001 ^b

a. Grouping Variable: L/a

b. Not corrected for ties.

Lisa 10. Mann-Whitney U-testi (keskmised rangid.)

Descriptive Statistics					
L/a		N	Mean		RMS deviation
		statistics	statistics	Standard error	statistics
Tarekese	kuulamine (1)	10	2,90	,233	,738
	kõnelemine (1)	10	2,40	,400	1,265
	lugemise ja kirjutamise alused (1)	10	,90	,100	,316
	eesti kultuuri tutvustamine (1)	10	,50	,224	,707
	kuulamine (2)	10	6,90	,433	1,370
	kõnelemine (2)	10	7,40	,221	,699
	lugemise ja kirjutamise alused (2)	10	2,10	,180	,568
	eesti kultuuri tutvustamine (2)	10	8,50	,401	1,269
	kuulamine (3)	10	7,90	,100	,316
	kõnelemine (3)	10	11,40	,221	,699
	lugemise ja kirjutamise alused (3)	10	3,90	,100	,316
	eesti kultuuri tutvustamine (3)	10	11,20	,389	1,229
	N valid (according to the list)	10			
Muinasjutumaa	kuulamine (1)	10	2,90	,233	,738
	kõnelemine (1)	10	2,90	,314	,994
	lugemise ja kirjutamise alused (1)	10	,10	,100	,316
	eesti kultuuri tutvustamine (1)	10	,50	,224	,707
	kuulamine (2)	10	5,40	,600	1,897
	kõnelemine (2)	10	6,20	,629	1,989
	lugemise ja kirjutamise alused (2)	10	1,70	,335	1,059
	eesti kultuuri tutvustamine (2)	10	7,20	,533	1,687
	kuulamine (3)	10	6,60	,499	1,578
	kõnelemine (3)	10	7,40	,371	1,174
	lugemise ja kirjutamise alused (3)	10	2,70	,260	,823
	eesti kultuuri tutvustamine (3)	10	7,30	,790	2,497
	N valid (according to the list)	10			

Lisa 11. Diagnostilise tulemuste kokkuvõttes tabel aasta 2018.

NNN	Laps	v2_1	v2_2	v2_3	v2_4	v3_1	v3_2	v3_3	v3_4	v3_5	v3_6	v4_1	v4_2	v5_1_1	v5_1_2	v5_1_3	v5_2	v5_3	v5_4
1	T1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	T2	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0
3	T3	1	0	1	1	1	1	1	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0
4	T4	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
5	T5	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
6	T6	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
7	T7	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	1
8	T8	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1
9	T9	1	0	1	1	1	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
10	T10	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
11	M1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
12	M2	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
13	M3	1	0	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
14	M4	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15	M5	1	0	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16	M6	1	0	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
17	M7	1	0	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1
18	M8	1	0	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
19	M9	1	0	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20	M10	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Lisa 12. Diagnostilise tulemuste kokkuvõttes tabel aasta 2019.

NNN	Laps	v2_1	v2_2	v2_3	v2_4	v3_1	v3_2	v3_3	v3_4	v3_5	v3_6	v4_1	v4_2	v5_1_1	v5_1_2	v5_1_3	v5_2	v5_3	v5_4
1	T1	1	1	2	2	2	1	1	1	2	1	1	1	2	2	2	1	1	1
2	T2	2	2	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1
3	T3	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	0	2	2	2	1	1	1
4	T4	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	2	0	1	1	0	1	1	1
5	T5	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	0	1	1
6	T6	2	2	2	2	2	1	1	1	2	1	2	1	2	2	2	1	1	1
7	T7	1	1	2	2	2	1	1	1	2	1	2	0	2	2	2	1	1	1
8	T8	2	2	2	2	2	1	1	1	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1
9	T9	2	2	2	2	1	1	1	1	2	1	1	1	2	2	2	1	1	2
10	T10	2	2	2	2	2	1	1	1	2	1	1	1	2	2	2	1	1	1
11	M1	1	1	2	2	2	1	1	1	2	1	1	1	2	2	2	1	1	1
12	M2	2	2	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1
13	M3	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	0	2	2	2	1	1	1
14	M4	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	2	0	1	1	0	1	1	1
15	M5	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	0	1	1
16	M6	2	2	2	2	2	1	1	1	2	1	2	1	2	2	2	1	1	1
17	M7	1	1	2	2	2	1	1	1	2	1	2	0	2	2	2	1	1	1
18	M8	2	2	2	2	2	1	1	1	2	1	1	2	2	2	2	1	1	2
19	M9	2	2	2	2	1	1	1	1	2	1	1	1	2	2	2	1	1	1
20	M10	2	2	2	2	2	1	1	1	2		1	1	2	2	2	1	1	1

Lisa 13. Diagnostilise tulemuste kokkuvõtvas tabel aasta2020.

NNN	Laps	v2_1	v2_2	v2_3	v2_4	v3_1	v3_2	v3_3	v3_4	v3_5	v3_6	v4_1	v4_2	v5_1_1	v5_1_2	v5_1_3	v5_2	v5_3	v5_4
1	T1	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1
2	T2	2	1	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2
3	T3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
4	T4	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
5	T5	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1
6	T6	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
7	T7	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2
8	T8	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
9	T9	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2
10	T10	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
11	M1	2	2	2	2	2	1	1	1	2	1	2	1	2	2	1	1	1	1
12	M2	2	2	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1
13	M3	2	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	0
14	M4	2	2	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1	1	0	0	1	1	0
15	M5	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1
16	M6	2	2	1	2	2	1	1	1	2	1	2	1	2	1	2	1	1	1
17	M7	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
18	M8	2	2	1	2	2	1	0	1	2	1	2	2	2	1	1	1	1	1
19	M9	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
20	M10	2	2	2	2	2	1	1	1	2	1	1	1	2	2	2	1	1	1

v3_3	3.3. Laps oskab koostada lihtsamaid fraase ja lauseid.
v3_4	3.4. Laps kasutab endast rääkides sõna mina.
v3_5	3.5. Laps vastab küsimustele õpitu piires.
v3_6	3.6. Laps teab peast mõnda eestikeelset laulu või luuletust.
	3.7. Märkused ja tähelepanekud
v4_1	4.1. Laps tunneb huvi eesti keeles lugemise ja kirjutamise vastu.
v4_2	4.2. Laps tunneb kirja pildis ära oma nime.
	4.3. Märkused ja tähelepanekud.
v5_1_1	5.1. Laps tunneb Eesti rahvussümbolitest ära Eesti lipu.
v5_1_2	5.1. Laps tunneb Eesti rahvussümbolitest ära rahvuslille ja oskab seda nimetada.
v5_1_3	5.1. Laps tunneb Eesti rahvussümbolitest ära rahvuslinnu ning oskab seda nimetada.
v5_2	5.2. Laps oskab nimetada mõningaid Eestis tähistatavaid riiklikke ja rahvuslikke tähtpäevi.
v5_3	5.3. Laps oskab laulda mõnda tuntud eesti lastelaulu.
v5_4	5.4. Laps teab mõnda eestikeelset liisusalmi.

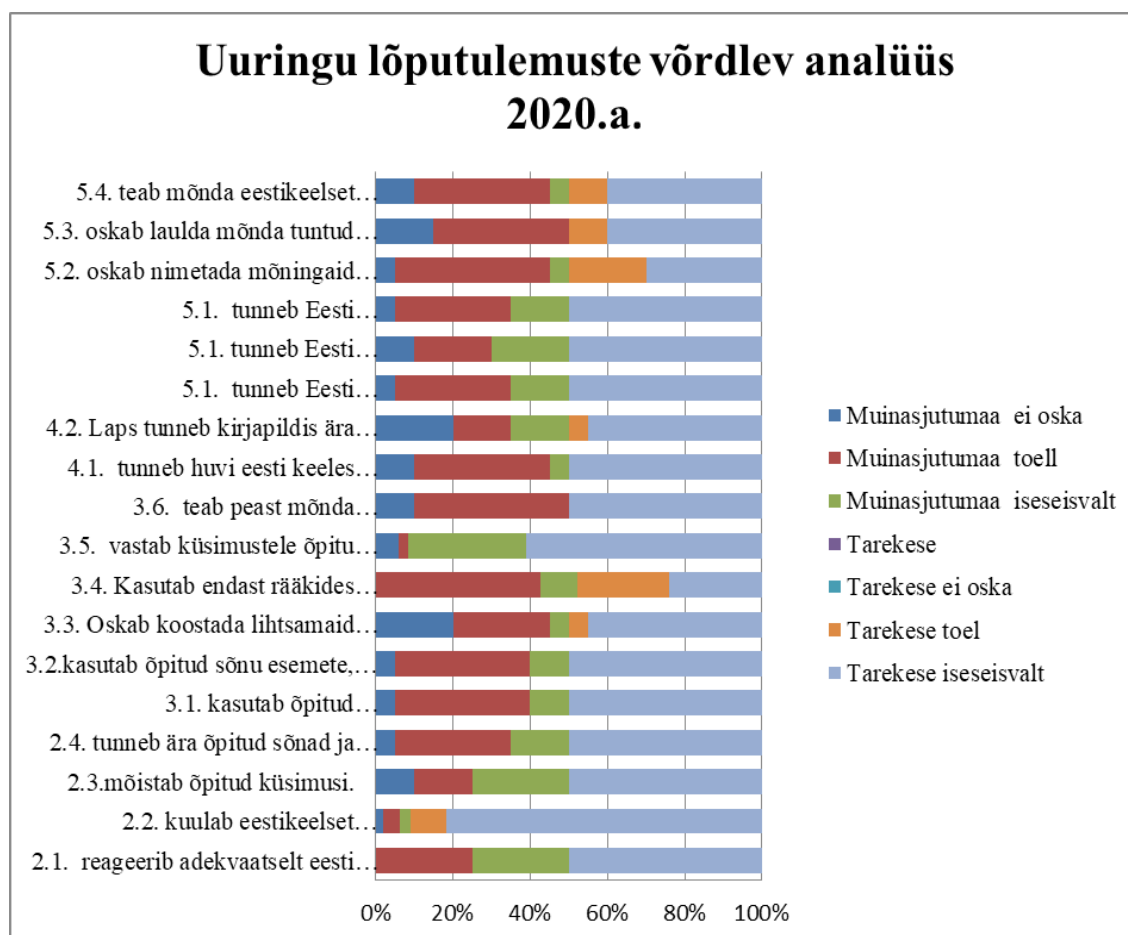
Lisa 14. Konjugatsiooni tabel.

NNN	Laps	gr	A_2	A_3	A_4	A_5	B_2	B_3	B_4	B_5	C_2	C_3	C_4	C_5
1	T1	1	1	0	0	0	6	8	2	9	8	11	4	9
2	T2	1	3	2	1	1	7	7	2	9	7	11	4	11
3	T3	1	3	4	1	1	6	6	1	9	8	12	4	12
4	T4	1	3	2	1	0	8	7	2	5	8	12	4	12
5	T5	1	3	2	1	0	4	7	2	8	8	10	4	9
6	T6	1	3	2	1	0	8	8	3	9	8	12	4	12
7	T7	1	3	2	1	2	6	8	2	9	8	11	3	12
8	T8	1	3	2	1	1	8	8	3	9	8	12	4	12
9	T9	1	3	4	1	0	8	7	2	9	8	11	4	11
10	T10	1	4	4	1	0	8	8	2	9	8	12	4	12
11	M1	2	1	1	1	0	2	4	1	9	8	8	3	8
12	M2	2	3	2	0	1	7	9	1	5	6	7	2	9
13	M3	2	3	4	0	1	5	3	1	9	4	6	2	6
14	M4	2	3	2	0	0	8	6	0	4	6	7	3	3
15	M5	2	3	3	0	0	3	6	1	7	4	7	2	5
16	M6	2	3	3	0	0	7	6	3	8	7	8	3	8
17	M7	2	3	3	0	2	5	9	3	6	8	10	4	12
18	M8	2	3	3	0	1	7	5	3	8	7	7	4	7
19	M9	2	3	4	0	0	5	6	2	8	8	6	2	6
20	M10	2	4	4	0	0	5	8	2	8	8	8	2	9

1 ekperementaalrühm
2 kontrollrühm

Lisa 15. Tarekese ja Muinasjutumaa võrdlusanalüüs protsendiga % aasta 2020.

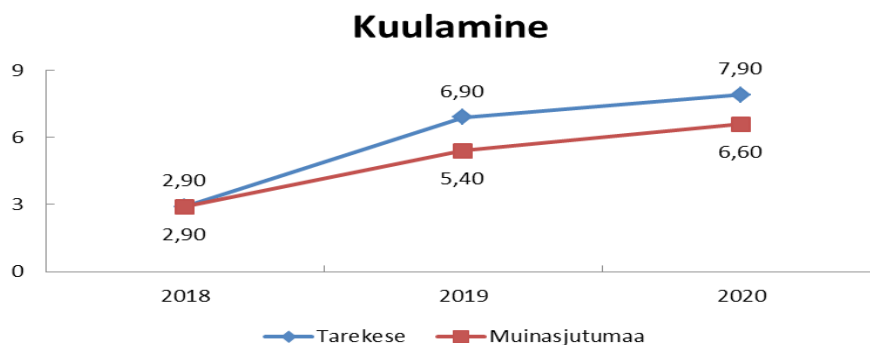
Valdkonnad	Muinasjutumaa			Tarekese		
	ei oska	toel	iseseisvalt	ei oska	toel	iseseisvalt
2.1. reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele.	0%	50%	50%	0%	0%	100%
2.2. kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist ning tunneb kuuldu pildil ära.	20%	50%	30%	0%	1	9
2.3.mõistab õpitud küsimusi.	20%	30%	50%	0%	0%	100%
2.4. tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid.	10%	60%	30%	0%	0%	100%
3.1. kasutab õpitud viisakusväljendeid.	10%	70%	20%	0%	0%	100%
3.2.kasutab õpitud sõnu esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks.	10%	70%	20%	0%	0%	100%
3.3. Oskab koostada lihtsamaid fraase ja lauseid.	40%	50%	10%	0%	10%	90%
3.4. Kasutab endast rääkides sõna mina.	0%	89%	20%	0%	50%	50%
3.5. vastab küsimustele õpitu piires.	10%	4%	50%	0%	0%	100%
3.6. teab peast mõnda eestikeelset laulu või luuletust.	20%	80%	0%	0%	0%	100%
4.1. tunneb huvi eesti keeles lugemise ja kirjutamise vastu.	20%	70%	10%	0%	0%	100%
4.2. Laps tunneb kirjapildis ära oma nime.	40%	30%	30%	0%	10%	90%
5.1. tunneb Eesti rahvussümbolitest ära Eesti lipu.	10%	60%	30%	0%	0%	100%
5.1. tunneb Eesti rahvussümbolitest ära rahvuslille ja oskab seda nimetada.	20%	40%	40%	0%	0%	100%
5.1. tunneb Eesti rahvussümbolitest ära rahvuslinnu ning oskab seda nimetada.	10%	60%	30%	0%	0%	100%
5.2. oskab nimetada mõningaid Eestis tähistatavaid riiklikke ja rahvuslikke tähtpäevi	10%	80%	10%	0%	40%	60%
5.3. oskab laulda mõnda tuntud eesti lastelaulu.	30%	70%	0%	0%	20%	80%
5.4. teab mõnda eestikeelset liisusalmi.	20%	70%	10%	0%	20%	80%

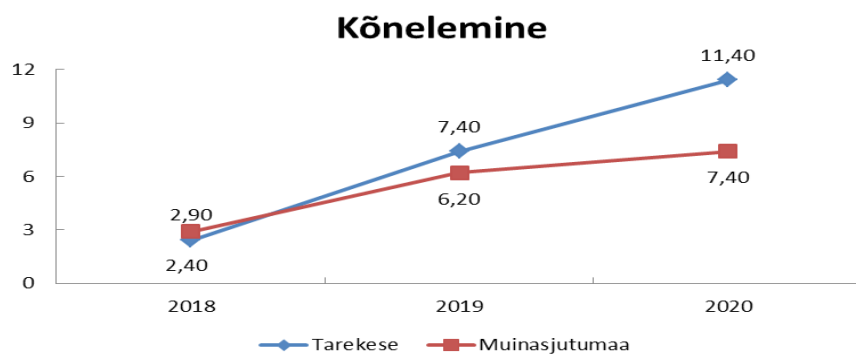
Lisa 16. Statistilised erinevused aasta 2018, 2019, 2020.

		Tarekese	Muinasjutumaa
2018	kuulamine	2,90	2,90
	kõnelemine	2,40	2,90
	lugemise ja kirjutamise alused	,90	,10
	eesti kultuuri tutvustamine	,50	,50
2019	kuulamine	6,90	5,40
	kõnelemine	7,40	6,20
	lugemise ja kirjutamise alused	2,10	1,70
	eesti kultuuri tutvustamine	8,50	7,20
2020	kuulamine	7,90	6,60
	kõnelemine	11,40	7,40
	lugemise ja kirjutamise alused	3,90	2,70
	eesti kultuuri tutvustamine	11,20	7,30

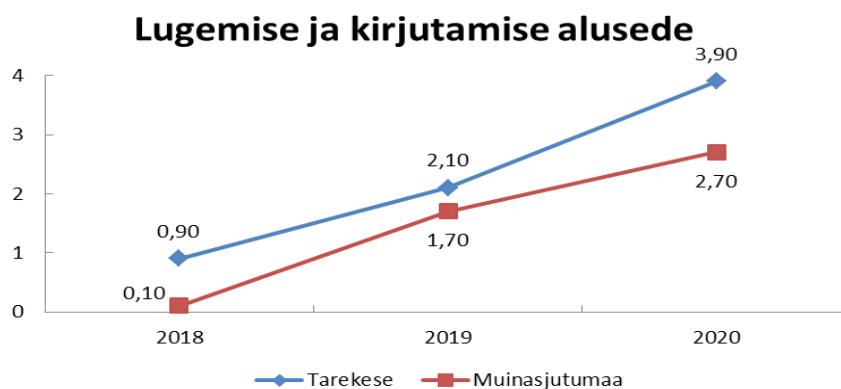
Lisa. 17 Statiistilised erinevused Kuulamise osas.

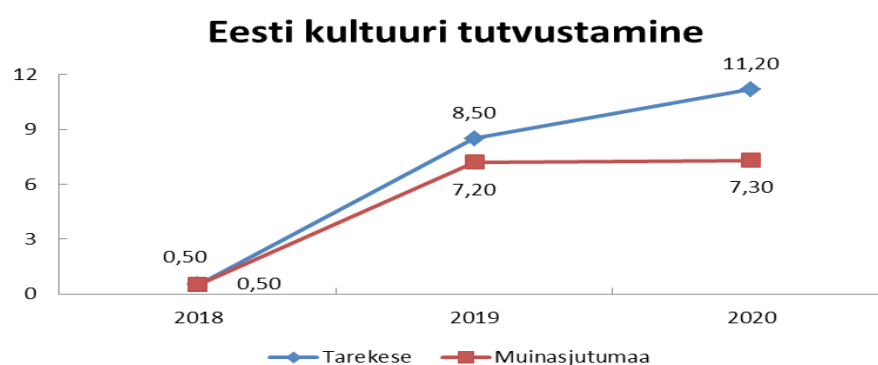
Lisa 18. Statiistilised erinevused Kõnelemise osas.

Lisa 19. Statiistilised erinevused Lugumise ja kirjendamise aluste osas.

Lisa 20. Statiistilised erinevused Eesti kultuuri tutvustamise osas.

Lastega pildid on kustutatud isikuandmete kaitsmise põhjusel

Lisa 21. Kaerajaani tantsides Eesti vabariigi iseseisvuspäeva tähistamine.

Lisa 22. Didaktiline mäng “Võta ja anna edasi” õues.

Lisa 23. Liikumismäng “Metsas kõnnib karuke” õues.

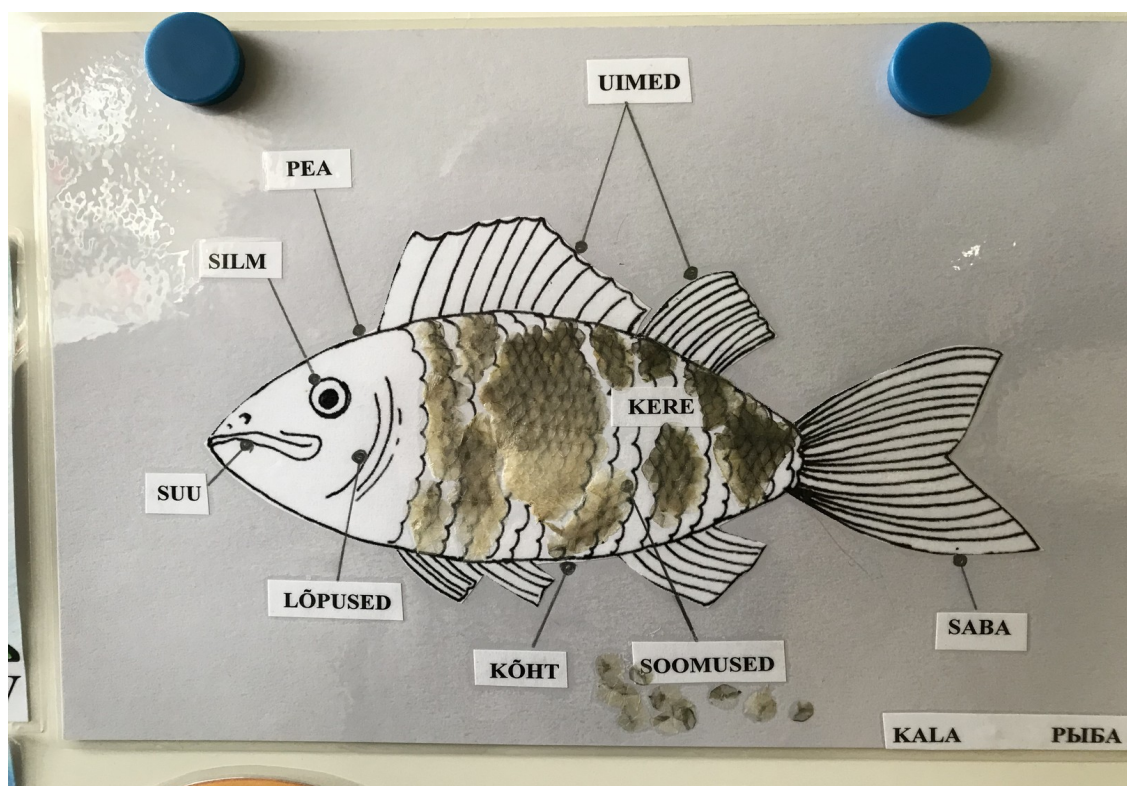
Lisa 24. Didaktiline mäng “Mis on puudu”.

Lisa 25. Hommikuringi salme liikumisega.

Lisa 26. Muinasjutu Kakuke etendus lastevanematele.

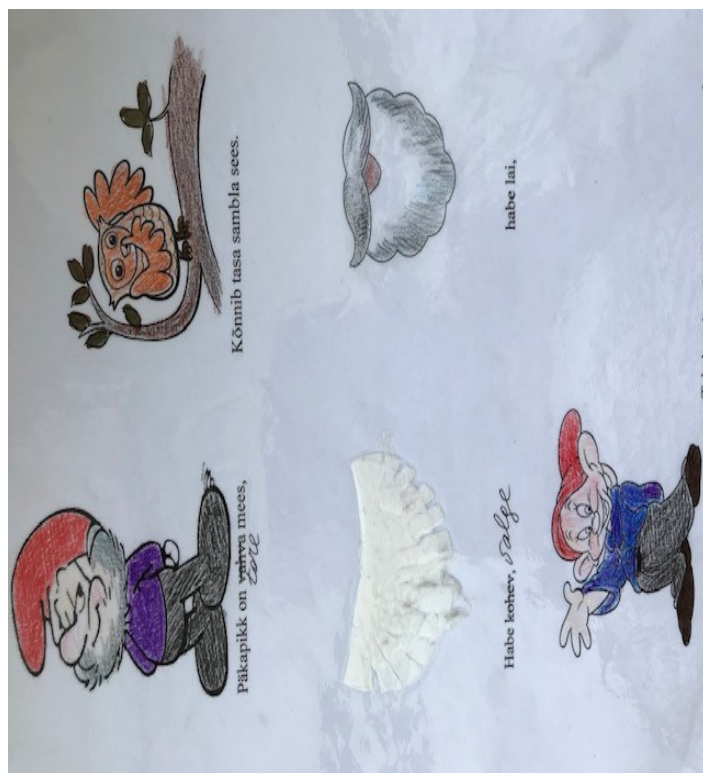
Lisa 27. Didaktilise mängu “Mina olen kalamees” õpivahendid.

Lisa 33. Luuletuse õppimiseks visuaalne tugi.

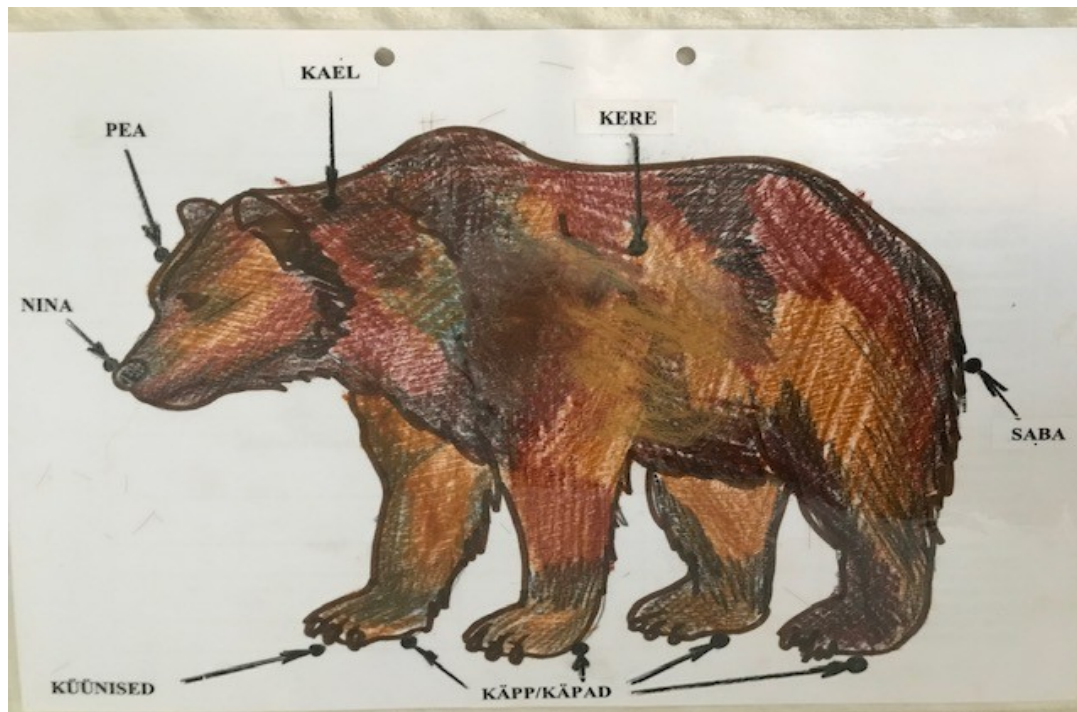
Lisa 34. Luuletuse õppimiseks visuaalne tugi.

Lisa 35. Herbaariumi mapi näide.

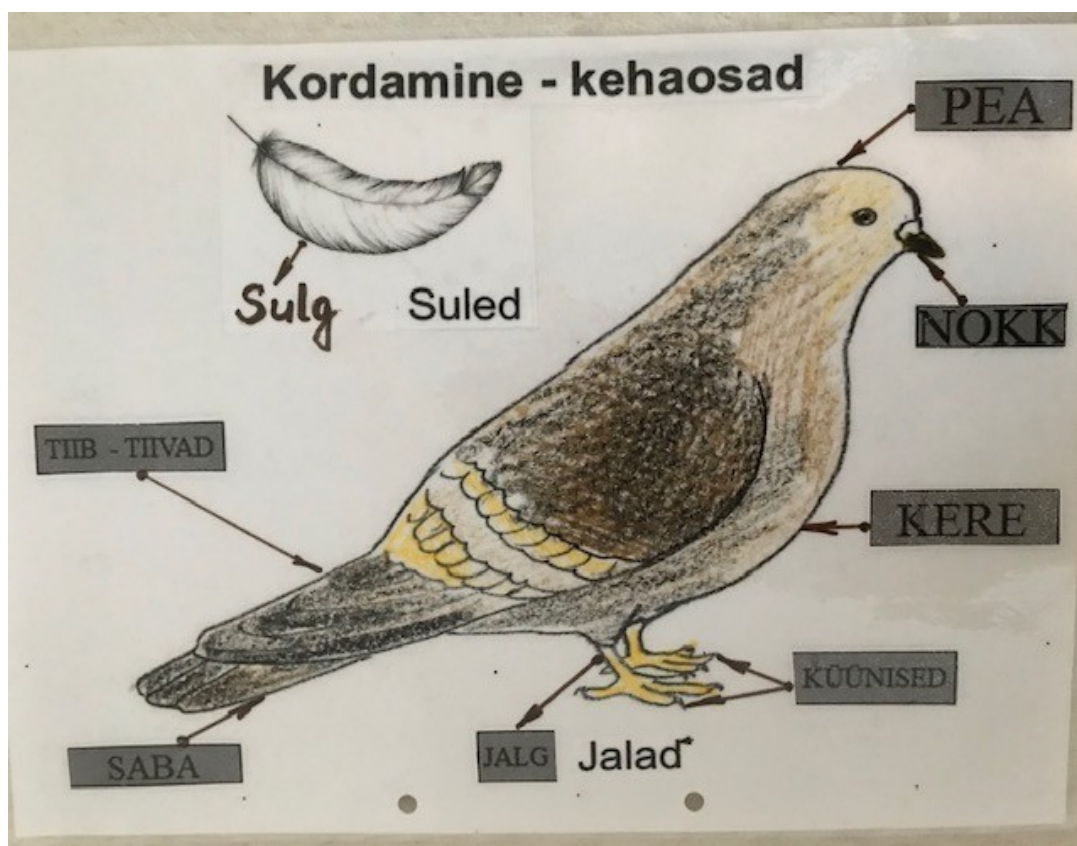

Lisa 36. Looma kirjeldamine. Kehaosad.

Lisa 37. Linnu kirjeldamine. Kehaosad.

Lisa 38. Lasteaia X Kalendritemaatiline plaan õppeaasta 2018-2019.

Aeg	Teema / alateema	Eesmärgid	Ülesanded		Õppevahendid	Märkused
			Kuulamine	Kõnelemine		
Sügis September 1.-4.nädal	Tutvumine Tervitamine Sina-mina Eituse kasutamine Meeleolud Sugis aias Kõõgilviljad Puuviljad	Eneseväljenduslik: Laps saab kuuldust aru ja reageerib sellele sobivalt. Keeleline: Laps kordab õpetaja järgi ja vastab küsimusele, mis on sinu nimi?Laps vastab küsimusele Missugune tuju sul täna on? Isiksust arendav: Laps oskab teha koostööd ja jälgib tähelepanelikult õpetaja kõnet.Laps oskab öelda kõõgilviljade ja puuviljade nimetusi	Lapsed kuulavad õpetajat ja üksteist. Laul"Kes on Täna meiega"	Lapsed matkivad õpetaja järgi ja kordavad lauseid. Lapsed okavad tervitada ja öelda"Tere!"ja „Head aega!". Lapsed vastavad, mis on nende nimed. ja kes on tüdruk ja poiss. Lapsed kodavad järele lihtsamaid lauseid(.Mina olen...Sina oled...) Jah,ie Laps oskab öelda kõõgilviljade ja puuviljade nimetusi ja rühmitada ja rühmitada puu-ja kõõgilvilju kasvukoha järgi. Mäng"Maitseb/ei maitse Mäng"hapu ja magus""	Kehakeel, miimika. Pildid ja nukud. Laul"Kes on Täna meiega?"ÕR lk23 Laultants"Sul ja Mul" CD-mängija Laul"Tere kõigile" Mäng"Kop-kop kes sa oled?" Laul"Mida sügis meile toob?- Lauldes on õppimine tore!	Algul lapsed ainult kuulavad. Harjutame teretamist ja „Head aega!" ütlemist.Ole aktiivne – see innustab lapsi.
			Laul"Tere kõigile" Mäng"Mida sügis meile toob?"	Lapsed matkivad õpetaja järgi ja kordavad lauseid. Lapsed okavad tänada sõnaga"Aitäh!"ja paluda –„Anna!" Lapsed vastavad, mis on nende nimed. ja kes on tüdruk ja poiss. Lapsed kodavad järele lihtsamaid sõnu ja lauseid. <u>Liisusalm</u> "Lahti-kinni"	Laul"Kes on Täna meiega?"ÕR lk23 Laul"Väiksed silmad"A.Kumpas	
			Lapsed kuulavad õpetajat ja üksteist. Laul"Kes on Täna meiega"	LM-Teeme nii ja teeme naa CD-29 aastaringsed laulud Mäng:Minu nägu (magnetmäng) <u>Liisusalm</u> "Silmad-kõrvad,nina-suu"	Kehakeel, miimika. Mänguasjad,nukk CD-mängija <u>Liisusalm</u> "Lahti-kinni" <u>Liisusalm</u> "Silmad-	
Oktoober 1-2nädal	Mina Tänamine-palumine Mina ja minu keha	Eneseväljenduslik: Laps saab kuuldust aru ja reageerib sellele sobivalt. Keeleline: Laps kordab õpetaja järgi ja vastab küsimusele, mis on sinu/tema nimi?Laps oskab nimetada 3 riietuseseme nimetust,mis on tal sejas. Isiksust arendav: Laps oskab teha koostööd ja jälgib tähelepanelikult õpetaja kõnet. Laps näitab oma kehaosi.	Lapsed kuulavad õpetajat ja üksteist.			Harjutame teretamist ja „Head aega!" ütlemist."Aitäh!"ja „Anna palun!"ütlemist.
3-4 nädal	Riided					Harutame nätama ja kordama kehaosi(käsi,jälg,silmad,

	Värvused			Laul“Väiksed silmad“A.Kumpas Laul“Õue!“ Mäng“Arva ära!“	kõrvad,nina-suu” Laul“Väiksed silmad“A.Kumpas Laul“Õue!“PV lk.50,CD-25f	kõrvad,nina,suu,pea juuksed,selg,kõht). Lapsed kordavad riietusesemete nimetusi ja värvusi
November 1-2 nädal	Minu pere	Eneseväljenduslik: Laps saab kuuldust aru ja reageerib sellele sobivalt. Laps vaatleb ilma , näitab kuidas vihma sajab ja päike paistab. Keeleline: Laps oskab nimetada perekonnaliikmeid. Laps kordab järele lihtsamaid sõnu ja lauseid.Laps kasutab omadussõnu. Isiksust arendav: Laps oskab teha koostööd ja jälgib tähelepanelikult õpetaja kõnet.	Lapsed kuulavad õpetajat ja üksteist. Laul”Isake”CD-03/07 Tule mängima! Laul”Pai-pai”B.Veemaa PV lk.13	Lapsed kordavad õpetajajärele(eraldi ja kooris)ja nimetavad,kes on pildil Õpetada omadussõnade kasutamist(kallis,armas,hea)	Keelepildid „Minu perekond” CD-mängija. Pildid erinevatest aastaaegadest. Värvikaardid. Sõrmemäng”Minu pere” Mäng”Aima ära.kes siin puudub” Laul”Pai-pai”B.Veemaa PV lk.13 Mäng“Kes kodus?“ Pildid”Päike,vihm,tuul” Mäng”Mis värv on kadunud” Mäng”Vihma sajab-päike paistab” Mäng“Värvilised lehed“ Mäng”Otsi oma värv”	Esimesel nädalal toetavad õpetaja kõnet visuaalsed materjalid. Teisel nädalal vähendan piltide osatähtsust. Laps teab missugune on tema isa Laps vaatleb ilma , näitab kuidas vihma sajab ja päike paistab ja kordab lauseid.
3-4 nädal	Sügis Ilm. Värvid.		Õpetaja kordab teksti aeglaselt ja emotsionaalselt mitmeid kordi. Küsimused: <i>Kas täna päike paistab?</i> <i>Kas täna tuul puhub?</i> <i>Kas täna vihma sajab?</i>	Lapsed matkivad õpetaja tegevusi ja kordavad lihtsamaid lauseid.. (Sajab vihma,päike paistab,tuul puhub,seen/seened kasvavad,leht lehed langevad.)		

Aeg	Teema / alateema	Eesmärgid	Ülesanded		Õppevahendid	Märkused
			Kuulamine	Kõnelemine		
Detsember 1. nädal	Talv Ilm	Eneseväljenduslik Laps saab kuuldust aru ja kordab fraase õigesti. Keeleline Laps oskab iseloomustada pildiseeria abil ilma. Isiksust arendav Laps oskab kasutada Oma teadmisi ja neid väljendada.	Ilmakirjelduse kuulamine. Laulu kuulamine Ilmateemaliste küsimuste kuulamine.	Küsimustele vastamine. Ilma kirjeldamine pildiseeria järgi. Mäng: „Ilmaudised” Laul: „Sajab lund”CD-01	Laul „Sajab lund” (L.Kõlar Aastaringis “Eesti raamat” Tallinn 1966:90) Pildiseeria “Talv” Plakat “Talv”(P. Kula, Kõnearenduspildid, Koolibri)	Koostöö: <u>Muusikaõpetajaga</u> laul: „Sajab lund”
2. nädal	Talveriided ja jalanõud	Eneseväljenduslik Laps saab kuuldust aru ja kordab fraase õigesti. Keeleline Laps oskab nimetada õueriide ja jalanõude nimetusi. Kasutab omadussõnu riide kirjeldamisel. Isiksust arendav Laps oskab kasutada oma teadmisi ja neid väljendada.	Laps kuulab õueriide ja jalanõude nimetusi. Laps kuulab sobivate omadussõnade kasutamist laulus. LM kuulamine	Laps nimetab õueriide ja jalanõude nimetusi. Oskab iseloomustada riideid ja jalanõusid 2-3 omadussõnaga (suur, väike, punane, sininejne). LM mängimine. Nuku riietamise kommenteerimine.	LM “Talvemäng” (Laule, mängu ja tantse 4-aastastele. Tallinn Valgus 1978:62) Nukk ja nukuriided. Plakat “Talv”(P. Kula, Kõnearenduspildid, Koolibri)	
3. nädal	Jõulukombed	Eneseväljenduslik Laps teab, kes tuleb külla ja oskab kirjeldada jõuluvana Keeleline Laps tutvub ühe jõululuuletusega Isiksust arendav Laps teab, mis on jõulud ja tutvub jõlukommetega	Laps kuulab jõuludest ja vanaaegsetest jõlukommetest. Laps kuulab jõuluvana ja päkapikkude kirjeldusi. Laps kuulab üht jõululuuletust. Laps kuulab üht jõululaulu.	Laps iseloomustab jõuluvana ja päkapikke nende kasvu ja riietuse järgi. Laul „Päkapikk” Luuletus” Jõulusalm”	Laul „Päkapikk” (L.Kõlar. Aastaringis. Eesti raamat. Tallinn 1966:102) Mäng Lauamängu koostamine ühistööna Luuletus: A. Pervik, „Jõulusalm”	
4. nädal	Jõulud Jõulud kodus	Eneseväljenduslik Laps kuulab jõulumuinasjuttu ja saab sellest aru Keeleline Laps oskab laulda kahte jõululaulu. Laps oskab lugeda ühte jõululuuletust. Isiksust arendav Laps oskab kaasa arutada muinasjutu lavastamisel.	Laps kuulab lihtsustatud muinasjuttu „Kuidas Siim jõuluvana ootas”.	Laps laulab jõululaule, loeb jõululuuletust. Laps vastab küsimustele muinasjutu kohta. Muinasjutu lavastamine.	Lihtsustatud muinasjutt „Kuidas Siim jõuluvana ootas” Lauateatri vahendid.	

Tegevuskava 4-5 a. JAANUAR/VEEBRUAR

Nädal	Teema	Eesmärgid	Ülesandede õppesisu		Õppevahendid	Märkused
	Talv Jaanuar/veebru		Kuulamine	Kõnelemine		
I	Sõbrad	Laps tutvub sõnadega: Sõber, minu sõber, kass, koer, Koduloomad, lehm, hobune, lammas, põrsake, kukk	Kass ja koer koduloomad. Kass ja koer sõbrad. Koduloomad: lehm, hobune, lammas, põrsake, kukk	Tere kiisuke! Tere koerake! Minu sõber lehm, hobune, lammas, põrsake, kukk	Laul "Rändame ringi" K- Levin mänguasjad Lastetants "Tule sõbrake" M.Liivak	
II	Sõbrapäev	Sõnade kinnitamine: Sõber, minu sõber, kass, koer, Koduloomad, lehm, hobune, lammas, põrsake, kukk	Kes tuleb külla? Ära nutta kiisuke. Kallista koerake! Minu sõber. Mängime koos! Täna meil on sõbrapäev!	Kass, koer, lehm, hobune, lammas, põrsake, kukk Mängime Sõber Sõbrapäev!	Laul "Rändame ringi" K- Levin Mänguasjad Lastetants "Tule sõbrake" M.Liivak	
III	Sünnipäev	Tutvustada sõnadega: Sünnipäev, palju õnne! Karu Puhh, kommid.	Karu Puhhul on täna sünnipäev. Lähme sünnipäevale! P palju õnne sünnipäevaks! Kinkime talle kommi.	Sünnipäev P palju õnne! Kingitus kommid	Pehmemänguasi karu Puhh, väike laud, tort paberist, kommid tordi all. Laul „Täna meil on tähtis päev” K. Levin	
IV	Pühad	Tutvumine Eesti sümbolikaga Tutvustada sõnadega: Kodu, Eestimaa, rukkilill, pääsuke, lipp, Sinine.	Täna meil on tähtis päev. Eestimaal on sünnipäev. Eesti sümbolid lipp, rukkilill, pääsuke	Eestimaa Minu kodu Lipp, rukkilill sinine, pääsuke	Pildid eesti sümbolikaga. Laul "Täna meil on tähtis päev" K. Levin	

Kevad 4-5aastased lapsed

Aeg	Teema, alateemad	Tegevused	Soovitavad mängud, laulud	Eesmärgid
Märts 1. nädal	Loomad loomade Suurus Numbrid 1-3	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Muinasjutt „Kolm karu“ ➤ Kes elab kodus/talus? ➤ Paigutame suuruse järgi Loomade pilte	Mäng „Karuke“ L „Rändame ringi“ Mäng „Kaks kassikest“ LM „Üks kassike“	Laps kuulab ja saab aru munasjutu tekstist Laps vastab küsimustele ja loendab 1-3 Laps teab loomade kodukoha
2. nädal	Lõunamaa- loomad Numbrid 1-4	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Lõunamaaloomade nimetuste tutvustamine (tiiger, lõvi, krokodill, elevant, ahv) ➤ Koduloomade nimetuste kordamine ja kinnistamine ➤ Kes elab loomaaias? 	Mäng „Loomaaias“ L „Rändame ringi“	Laps tutvub 5 loomaaias elava looma nimetusega ja kordab koduloomade nimetusi. Laps loendab 1-4
3. nädal	Kevad Ilm	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Loodusvaatlused, ilm. ➤ Laps iseloomustab ilma-päike paistab soojemalt, lumi sulab, linnud laulavad, kuldnokk 	Laul „Kevad saabub“ Mäng „5 Lumememme“ Liisusalm „Kuldnokk“	Laps iseloomustab ilma 3 fraasiga Laps tutvub esimese kevadlinnuga. Laps loendab 1-5
4. nädal	Munadepüha Värv etikett	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Laps tutvub lihavõtte kommetega ja sümbolitega ➤ Tutvustada ja harjutada viisakusväljendeid „Palju õnne!“ „Aitäh!“ „Anna palun!“ „võtta palun“ 	Laul „Kanalaul“ Mäng „Munade kinkimine“ Mäng „Arva ära“	Laps nimetab munapühade sümboleid Laps nimetab värve Laps loendab 1-5 Laps oskab õnnitleda, viisakalt küsida ja pakkuda

Õppetegevuste ajal kasutatav lastekirjandus:

1. Tungal, L. (2000). *Emal, palun loe mulle! : muinasjutte, lookesti ja värsse mudilastele kevadest kevadeni*. Tallinn : Ilo Print
2. Väljal, S. (2015). *Jussikese seitse sõpra*. Tallinn: Avita.
3. Baxter, N. (2008). *Mikk läheb õue*. Tallinn Aasta: 2008.
4. Kutsar, K. (2007). *Mõmmikud hambaarsti juures*. Tallinn: Ilo.

Lisa 39. Tareke rühma kalendritemaatiline plaan õppeaasta 2019-2020.

Aeg	Teema	Eesmärgid	Ülesanded	Märkused
Sügis September 1 nädal	Transport	Teab mõisteid: kõnnitee, sõidutee, valgusfoor, kiirabi, päästeauto, politseiauto, helkur, turvavöö, ülekäigurada (sebra). Orienteerub tasapinnal: vasak-parem, otse-taha. Oskab jutustada pildi järgi.	D/M "Sõidukid", Õuemäng "Valgusfoor" D/M "Nüüd lähme sõitma vankriga" Õuemäng "Valgusfoor"	Individuaalõpe: X laps sõnavara laiendamine ja kinnitamine
2 nädal	Piim	Tunneb huvi eesti keele vastu. Kordab järele uusi sõnu ja väljendeid. Kasutab õpitud sõnu.	D/M (tervislik/ebatervislik), D/M Läheme poodi Esitlus Juss joob piima (http://lastekas.tv3.ee/index.php?go=web&id=1604)	Individuaalõpe: X laps sõnavara laiendamine ja kinnitamine
3 nädal	Puu- ja juurviljad	Hääldeb järele eestikeelseid sõnu. Nimetab puuvilju, köögivilju, oskab koostada lauseid 2-3 sõnast.	D/M Mis on puudu? R/M Lähne poodi Luuletus Oi, kui ilus õunake Esitlus Mida sügis meile toob (http://mudila.lastekas.ee/lastelaulud/lastelaul-mida-sugis-meile-toob)	Individuaalõpe: X laps sõnavara laiendamine ja kinnitamine
4 nädal	Sõbrad	Tunneb huvi eesti keele vastu. Kordab järele lihtsamaid sõnu. Kasutab õpitud viisakusväljendeid. Reageerib adekvaatselt lihtsamatele korraldustele.	Õuemäng Seebimulli perekond. Nimemäng Arva ära kes ma olen?	Individuaalõpe: X laps sõnavara laiendamine ja kinnitamine
Oktoober 1 nädal	Leib			Individuaalõpe: X laps sõnavara laiendamine ja kinnitamine
2 nädal	Sügis. Looduse muutused	Tunneb huvi eesti keele vastu. Vastab küsimustele lühikeste lausetega. Teab, et sügis on käes. Teab kuusk, vahra, kastani, pihlaka ja kasepuid, nende ehitust ja eripära-lehed, oksad ja puuvilju	D/M Puuviljad ja lehed Õuemäng Orienteerumine metsas D/M Mis on puudu?	Individuaalõpe: X laps sõnavara laiendamine ja kinnitamine Sellel nädalal rühm läheb loomaaeda.
2 nädal	Rändlinnud	Hääldeb järele eestikeelseid sõnu ja väljendeid. Vastab küsimustele lühikeste lausetega. Oskab luuletust peast esitada. Teab paigalinde-varest ja varblast, rändlinde- kuldnokka, luke, part. Nimetab linde ja linnu kehaosasid.	Luuletus Tii-tii tihane Näpumäng: Viis väikest varblast D/M Arva ära kes? Õuemäng Mitu tibusammu? Õuemäng Rändame Lõunasse	Individuaalõpe: X laps sõnavara laiendamine ja kinnitamine
4 nädal	Lasteaed ja mänguväljak	Orienteerub tasapinnal (vasak, parem, otse taha). Võrdleb esemeid suuruste järgi (suur-väike, kõrg-madal). Nimetab mänguväljaku esemeid (liivakast, liumägi, kiik).	L/M Leia ja nimeta Õuemäng Nimeta ja loenda	Individuaalõpe: X laps sõnavara laiendamine ja kinnitamine

November 1 nädal	Pere	Tunneb ja nimetab pere liikmeid.(ema, isa, vanaema, vanaisa, vend, õde,tädi, onu, vana, noor, pikk, lühike) Oskab lühikeste lausetega jutustada pildi järgi. Vastab küsimustele lühikeste lausetega. Oskab laulda liikumistega.	Laul "Mul on üks tore tädi!" Rollimäng Pere Jutustus pildi järgi Viideo "Pere" (Kirjatark õpik)	Individuaalõpe: X laps sõnavara laiendamine ja kinnitamine
2 nädal	Isadepäev	Orienteerub tasapinnal (vasak, parem,otse,taha) Räägib/ vastab 2-4-sõnaliste lausetega Nimetab näo osad (nina, silmad,kõrvad, hambad, huuled, habe, vuntsid) Määratleb emotsioone (kuri, kurb, range, rõõmus, lõbus, õnnelik)	D/M Mis on puudu? D/M Arva ära, mida ma tunnen? Süzeedidaktiline mäng Issiga lähme matkama	Individuaalõpe: X laps sõnavara laiendamine ja kinnitamine
3 nädal	Elukutse	Nimetab ameteid ning tööristu. Oskab kasutada mängu kaudu õpitud sõnu ja väljendeid. Jutustab pildi järgi.	D/M Kes see on? Mis see on? Rollimäng "Silmaarst" Rollimäng "Pood"	Individuaalõpe: X laps sõnavara laiendamine ja kinnitamine
4 nädal	Ümbritsevad asjad. Nõud	Nimetab köögiesemeid (lusikas , kahvel, nuga, tass, kruus, pott, pann, taldrik). Oskab esitada lihtsaid küsimusi ja sellistele küsimustele vastata.	D/M Mis see on? D/M Mis on puudu? Rollimäng "Kohvik"	Individuaalõpe: X laps sõnavara laiendamine ja kinnitamine Rühm läheb ekskursioonile
Detsember 1 nädal	Hooaja muutused	Teab talve ilmastikunähtused. Oskab nimetada talvekuud. Oskab korrata õpetaja järel. Jutustab pildi järgi.	D/M Mida ma teen? Jutustamine pildi järgi. D/M Mis see on? D/M Mis on puudu?	Individuaalõpe: X laps sõnavara laiendamine ja kinnitamine
2 nädal	Sidevahendid: telefon, post, internet	Kasutab mängus uusi sõnu ja varem õpitud sõnu ja väljendeid. Kasutab viisakaid väljendeid. Loeb peast lühikest luuletust.	D/M Mis see on? D/M Mis on puudu? Luuletus "Päkapikk on tore mees" Rollimäng "Postkontor"	Individuaalõpe: X laps sõnavara laiendamine ja kinnitamine
3 nädal	Maailma erinevate riikide uut aasta traditsioonid	Oskab vastata lihtsamatele küsimustele lühikeste lausetega. Tunneb mõned liiklusvahendite nimesid. Loeb peast lühikest luuletust.	L/M sõidame laevaga. L/M Sõidame rongiga. L/M Sõidame lennukiga. Luuletus "Lumi sadas vaikselt , laialt"	Individuaalõpe: X laps sõnavara laiendamine ja kinnitamine
4 nädal	Jõulupüha	Kasutab õpitud viisakusväljendeid.	Jutustamine pildi järgi.	Individuaalõpe: X laps sõnavara

		Oskab pildi järgi vastata küsimustele. Laulab peast laulu eesti keeles.	Õuemäng "Lumememmed kõndivad, hüppavad, jooksvad."	laiendamine ja kinnitamine Ekskursioon Liiklusmängukeskusesse
Jaanuar 1 nädal	Eksootilised loomad	Oskab pildi järgi vastata lihtsamatele küsimustele lühikeste lausetega. Tajub ja orienteerub tasapinnal (vasak, parem, otse taha). Võrdleb esemeid suuruste järgi (suur-väike, kõrg-madal, pikk-lühike).	D/M Võlukott „Arva ära kes see on?“ D/M Mis on puudu? Plaksumäng „Parem, vasak, kokku, põlvele, lahti!“ D/M (Bee-Bot) „Seiklus Loomaajas“ Õuemäng „Pantomiim“	Individuaalõpe: X laps sõnavara laiendamine ja kinnitamine
2 nädal	Veekogud ja kalad	oskab nimetada veekogusid (ookean, meri, järv, jõgi, raba) nimetab kala kehaosasid eristab suurem-vaiksem- võrdne	Multifilm "Jänku-Juss uudistab Rannarahva Muuseumis kalu "http://lastekas.tv3.ee/index.php?go=web&t=1&id=3805 D/M Mis see on? D/M Kus kala elab? D/M Kumb on suurem? Õuemängud: "Kass ja kalad" "Kalasaba"	Individuaalõpe: X laps sõnavara laiendamine ja kinnitamine
3 nädal	Linnud ja loomad talvel	Oskab nimetada metslooma (hunt, karu, rebane, jänes, orav, põder) ja öelda, kus nad elavad. Teab peast eestikeelset laulu. Oskab nimetada metslooma kehaosade nimetusi.	Presentatsioon: Jänku Juss käib loomapargi metsloomi vaatamas http://lastekas.tv3.ee/index.php?go=web&id=58 D/M Kes see on? D/M Mis on puudu? D/M Keele oma saba on? Laul: "Põdra maja" presintatsioon puutetahvil: https://www.laulud.ee/laul/podra_maja-520.asp Õuemäng "Metsas kõnnib karuke"	Individuaalõpe: X laps sõnavara laiendamine ja kinnitamine
4 nädal	Tervisekaitse. Meditsiiniline abi inimesele.	Tunneb ja nimetab inimese kehaosasid ja tegevusi (pesen käsi, hambaid, näo; kammin juukseid). Tunneb ja nimetab erinevaid tuttavaid puuvilju ja tooteid ning eristab tervislikku toitu (tervislik/ebatervislik). Vastab tuntud küsimustele lühikeste lausetega.	D/M "Mulle meeldib/ ei meeldi", D/M "tervislik/ebatervislik" D/M "Inimese kehaosad", Õuemäng-pantomiim "Mida ma teen?"	Individuaalõpe: Etlemiskonkursiks luuletuste õppimine
Veebruar				

1 nädal				
2 nädal	Eestimaa sünnipäev	Oskab esitada lihtsaid küsimusi ja vastata samalaadsetele küsimustele. Teab laulu/luuletust Eestimaast ning oskab seda selgelt ja kindlalt esitada. Teab lipu värve ja muud sümbolikat.	D/M Mis see on? Laul "Täna joonistasin lipu" Luuletus "Kodumaa" Õuemäng "Sinine, must, valge"	Etlemliskonkursis osalemine
3 nädal	Eestimaa loodus	Orienteerub tasapinnal (otse, taha, vasakule, paremale); oskab lugeda 8-ni. Leiab ja nimetab linna nimetusi (Tallinn, Tartu, Narva), veekogu nimetusi (järv, jõgi, meri) Bee-Bot kaardi järgi. Leiab ja nimetab metsloomi (metssiga, ilves, karu, orav, siil, jänes, rebane) Bee-Bot mati peal.	D/M "Sõidame Tallinnast -Narva" Bee-Boti kaudu. Õuemäng "Metsas kõnnib karuke" Laul "Põdra maja" D/M "Lähme metsa!" Õuemäng "Metsas kõnnib karuke"	Individuaalõpe: X laps sõnavara laiendamine ja kinnitamine Ekskursioon "Palju õnne Eestimaa!"
Märts 1 nädal	Ema	Nimetab oma pere liikmeid: ema, isa, õde, vend, vanaema, vanaisa. Eristab nende välimust: kasv, juuste ja silmade värv, riietus, värvid; Oskab jutustada pildi järgi.	D/M Kuidas ema näeb välja? Helindatud raamat "Näpsude maja" Jutustamine pildi järgi jutupliatsi kaudu. Õuemäng pantomiim "Mida ma teen?"	Individuaalõpe: X laps sõnavara laiendamine ja kinnitamine
2 nädal	Eesti keel – emakeel ja riigikeel	Tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid ning kasutab neid mängus. Teab laulu/luuletust ning oskab seda kindlalt esitada.	Muinasjutt "Kakuke" kangelasi kordamine. Lauateatr muinasjutt "Kakuke" Mäng "Küpsetan Kakuke". Retsepti kordamine (muna, või, sool, jahu, piim, pärm, suhkur) Õuemäng "Soe-külm"	Individuaalõpe: X laps sõnavara laiendamine ja kinnitamine Eesti rühma tegevuses osalemine
3 nädal	Teed. Liiklus. Transport.	Teab mõisteid: kõnnitee, sõidutee, valgusfoor, kiirabi, päästeauto, politseiauto, helkur, turvavöö, ülekäigurada (sebra). Orienteerub tasapinnal: vasak-parem, otse-taha. Oskab jutustada pildi järgi.	D/M "Sõidukid" Õuemäng "Valgusfoor" D/M "Nüüd lähme sõitma vankriga"	Individuaalõpe: X laps sõnavara laiendamine ja kinnitamine
4 nädal	Kevad	Teab, mis aasta aeg tuleb peale talvet ja selle tunnused. Nimetab kevadkuud ja ilma tunnuseid. Nimetab hooaja riietust	Rollimäng "Paneme riidesseja lähme õue." Didaktiline mäng "Hooaja riietus". Õuemäng "Soe-külm" Distantstiooni õppe (kuulame laulu "Kevade)	

			https://www.laulud.ee/laul/kevadel-628.aspx	
Aprill 1 nädal	Tervis	Nimetab kehaosasid Nimetab tegevusi mida teha, et olla terve(käsi pesema, hambaid puhastama, juukseid kammima) Nimetab tervislikud toidud.	Didaktiline mäng „Tervislik-ebatervislik“ Didaktiline mäng „Mulle meeldib-ei meeldi“ Distsantsiooni õppe (joonistamine koos lastega) https://www.youtube.com/watch?v=GdzfUog6oqk Õues joonistamine kriitidega "Kevadlilled"	